

STRATEGIJA RAZVOJA OBČINE TRBOVLJE

za obdobje

2014 › 2022

Trbovlje, februar 2014

VIZIJA

Občina Trbovlje bo postala mesto, prijazno za življenje mladih družin, upokojencev in delovno aktivnega prebivalstva, kjer bodo na prvem mestu trajnostni razvoj in do okolja prijazne tehnologije. S spodbujanjem podjetništva že v osnovnošolskem in srednješolskem izobraževanju bo postala prostor, v katerem se bodo razvijale in v svet prodirale uspešne podjetniške zgodbe. V občini, ki bo spodbujala razvoj gospodarstva, bodo svoje mesto našla številna uspešna podjetja. Visoka kakovost za življenje bo dosežena tudi z urejeno in dobro kulturno ter športno infrastrukturo, v sklopu katere bodo občani lahko nemoteno razvijali svoj športni in kulturni potencial. Javne mestne površine bodo urejene in ozelenjene. Občanom bodo nudile kakovostno preživljanje prostega časa. Število prebivalstva se bo ustavilo na današnji ravni in bo lahko v letih 2021, 2022 zaznavalo tudi zmerno rast. Prav tako se bo nadpovprečna stopnja brezposelnosti znižala vsaj na povprečno državno stopnjo brezposelnosti ali celo pod njo.

POSŁANSTVO

Poslanstvo občine je zagotavljanje storitev in pogojev, ki prispevajo h kakovosti in k dostojnosti življenja ter dela občanov in organizacij z zadovoljevanjem njihovih potreb glede na dane vire. Občina nudi ustvarjalno in primerno okolje za razvoj gospodarstva ter posledično ohranjanje in ustvarjanje novih delovnih mest. Poslanstvo občine je sodelovanje z občani, upoštevanje njihovih mnenj in ustvarjanje boljšega jutri ob upoštevanju ustavnih pravic vsakega posameznika.

Kazalo

1	UVOD	7
2	PRIPRAVA STRATEGIJE RAZVOJA	8
2.1	Namen in cilji priprave razvojnega programa	8
2.2	Pristop k oblikovanju strategije razvoja.....	9
2.2.1	Ožja delovna skupina.....	9
2.2.2	Širša delovna skupina	9
2.2.3	Štiri tematske skupine in njihovi člani.....	10
2.2.4	Sodelovanje občank in občanov	12
2.2.4.1	Ekologija	12
2.2.4.2	Osrednji trg mesta Trbovlje	12
2.2.4.3	Parkirišča v mestu.....	13
2.2.4.4	Stanovanjska politika.....	13
2.2.4.5	Energetika in z njo povezane dejavnosti	14
2.2.4.6	Ideja – Park rudarjev Trbovlje.....	14
2.2.4.7	Povzetek predlogov	14
2.3	Priprava regionalnega razvojnega programa	16
2.4	Realizacija Lokalnega razvojnega programa 2001–2012	16
3	POVZETEK ANALIZE ANKETE.....	19
3.1	Anketa z občani.....	19
3.1.1	Sodelujoči v anketi.....	19
3.1.2	Asociacije na občino Trbovlje.....	20
3.1.3	Uporaba javnega transporta in dnevne migracije	22
3.1.4	Kakovost okolja	23
3.1.5	Prihodnji razvoj.....	23
3.1.5.1	Trbovlje leta 2030.....	23
3.1.5.2	Predlogi investicij za 500.000 EUR	23
3.1.5.3	Potrebe po delovnih mestih	23
3.1.5.4	Težnje po odselitvi	23
3.1.6	Socialno okolje in sodelovanje javnosti	24
3.1.7	Predlogi za slogan Občine Trbovlje	26
3.2	Anketa s prebivalci zunaj občine	26
3.2.1	Asociacije na občino Trbovlje.....	26
3.2.2	Pogostost obiskovanja občine in namen.....	26
3.2.3	Predlogi za razvoj.....	27
3.2.4	Težnje po priseljevanju	27
3.3	Trenutno stanje na področju gospodarskih subjektov v Trbovljah	28
3.4	Analiza SWOT.....	29
3.5	Sklepne ugotovitve	30
4	STROKOVNE PODLAGE – SINTEZA ANALIZ RAZVOJNIH MOŽNOSTI.....	31
4.1	Ključni razvojni problemi	31
4.1.1	Demografija	31
4.1.2	Zaposlitvene možnosti	34
4.1.3	Delovne migracije	35
4.1.4	Monocentričnost razvoja	36
4.1.5	Povzetek ključnih razvojnih problemov	37
4.1.6	Viri financiranja razvoja.....	38
4.1.7	Evropski viri financiranja projektov	39
5	GOSPODARSTVO	43

5.1	Gospodarstvo v preteklosti in danes.....	43
5.2	Vplivi bližnjih večjih mestnih središč na razvoj Trbovelj	44
5.3	RAZVOJNA PRIORITETA 1: Večanje zaposlitvenih možnosti ob spodbujanju inovativnosti in konkurenčnosti	45
5.3.1	Razvojno področje: Podjetništvo, inovativnost in kreativne industrije.....	45
5.3.2	Razvojno področje: Obstoj in nadaljnji razvoj obstoječih podjetij in samostojnih podjetnikov ter nastajanje novih podjetij	48
5.3.3	Razvojno področje: Zaposlitev študentov in dijakov poklicnih šol v podjetjih v naši občini	48
5.3.4	Razvojno področje: Rudnik Trbovlje - Hrastnik – program zapiralnih del do leta 2018.....	49
5.3.5	Razvojno področje: Energetika (obnova TET, gradnja HE)	51
5.3.6	Razvojno področje: Socialno podjetništvo.....	53
5.3.7	Razvojno področje: Dodatni začasni ukrepi razvojne podpore za problemsko območje z visoko brezposelnostjo – Območje občin Hrastnik, Radeče in Trbovlje	54
5.3.8	Razvojno področje: Trajnostni razvoj turizma	56
5.3.9	Razvojno področje: Trajnostni razvoj kmetijstva.....	57
5.3.10	Razvojno področje: Pametna specializacija	58
6	OKOLJE IN PROSTOR.....	61
6.1	Trbovlje, kam?	61
6.1.1	Krepitev vloge Trbovelj kot regijskega središča	62
6.2	RAZVOJNA PRIORITETA 2: Trajnostni prostorski, okoljski in infrastrukturni razvoj.....	62
6.2.1	Razvojno področje: Izboljšanje dostopnosti	63
6.2.2	Razvojno področje: Skladen prostorski razvoj in zdravo okolje.....	64
6.2.2.1	Uravnotežen razvoj mesta in podeželja	64
6.2.2.2	Urbana prenova in regeneracija	65
6.2.2.3	Sanacija degradiranih površin po koncu rudarjenja.....	66
6.2.2.4	Ponudba ustreznih stanovanj in zagotavljanje zemljišč za gradnjo.....	67
6.2.2.5	Varovanje okolja in sonaravni razvoj	68
6.2.2.6	Razvoj telekomunikacijske, energetske in komunalne infrastrukture	69
6.2.3	Razvojno področje: Trajnostna mobilnost	71
6.2.3.1	Cestni promet.....	72
6.2.3.2	Mirujoči promet.....	72
6.2.3.3	Kolesarske in peš poti	72
6.2.3.4	Javni potniški promet	73
6.2.4	Razvojno področje: Energetska in snovna učinkovitost.....	74
6.2.4.1	Energetska sanacija objektov	74
6.2.4.2	Učinkovita raba energije	75
6.2.5	Razvojno področje: Ohranitev naravne in kulturne dediščine	76
6.2.5.1	Upravljanje in promocija krajinskih parkov	76
6.2.5.2	Varovanje in prenova kulturne dediščine.....	77
6.2.6	Razvojno področje: Prepoznavnost podeželja	78
6.2.6.1	Razvojno področje: Trajnostni razvoj kmetijstva.....	78
6.2.6.2	Razvojno področje: Trajnostni turizem na podeželju.....	79
6.2.6.3	Razvojno področje: Samooskrba s hrano.....	79
7	SOCIALNO OKOLJE	82
7.1	Opredelitev socialnega okolja.....	82
7.2	RAZVOJNA PRIORITETA 3: Zdravstvo – Ohranjanje in izboljšanje kakovostnega zdravstva	82
7.2.1	Razvojno področje: Zdravstvo	82

7.2.2	Zdravstveni dom	82
7.2.2.1	Medicinski center Heliks.....	83
7.2.3	Splošna bolnišnica Trbovlje	83
7.2.4	Zasavske lekarne	84
7.3	RAZVOJNA PRIORITETA 4: Soustvarjanje pogojev za kakovostno življenje in socialno varstvo.....	85
7.3.1	Center za socialno delo	86
7.3.2	Dom upokojencev Franca Salamona	86
7.3.3	Varstveno delovni center.....	86
7.3.4	Socialna vključenost	87
7.4	RAZVOJNA PRIORITETA 5: Vključenost vseh starostnih skupin prebivalcev v šport in rekreacijo	88
7.4.1	Zavod za šport Trbovlje.....	88
8	ČLOVEŠKI VIRI.....	91
8.1	Opredelitev področja »človeški viri«	91
8.2	RAZVOJNA PRIORITETA 6: Izkoristiti človeški potencial ter hkrati spodbujati raziskave in razvoj. Ohraniti kakovost življenja na osnovi vzajemne družbe.	91
8.2.1	Investicije v ljudi – človeške vire	92
8.2.2	Kakovostna vrtčevska oskrba otrok.....	92
8.2.3	Kakovostno osnovnošolsko, srednješolsko in glasbeno izobraževanje	94
8.2.4	Izobraževanje odraslih.....	97
8.2.5	Knjižnična in muzejska dejavnost.....	98
8.2.6	Razvoj paradigme Trbovlje – novomedijsko mesto (TNM) in projekt N. E. O. Kum.....	100
8.2.7	Fakultetna dejavnost v Trbovljah	101
8.2.8	Mladinska organiziranost.....	102
8.2.9	Tretje življenjsko obdobje in medgeneracijsko sožitje	102
8.2.10	Aktivna vključenost ljudi v dogajanje v občini in graditev pripadnosti občini	103
8.2.11	Razvoj družbenih dejavnosti	104
8.2.12	Ustvarjalna družba – družba znanja	108
9	VIRI.....	110
10	PRILOGE.....	111
10.1	Priloga 1: Število zaposlenih v javnih zavodih Občine Trbovlje.....	111

Kazalo

Preglednica 1: Ponudba, ki jo najbolj pogrešajo predstavniki posameznih KS	21
Preglednica 2: Delovno aktivno prebivalstvo in stopnje registrirane brezposelnosti po posamezni občini za mesec januar v letih 2005, 2010 in 2013	35
Preglednica 3: Povprečne mesečne neto plače v evrih po posameznih občinah in na slovenski ravni v mesecu januarju v letih 2008, 2010 in 2013.....	35
Preglednica 4: Delovno aktivni prebivalci občine Trbovlje glede na občino, v kateri so zaposleni, v letih 2000, 2006 in 2012	36
Preglednica 5: Razvrstitev ključnih razvojnih problemov po mnenju članov strateškega sveta	38
Preglednica 6: Primerjava med strokovnimi ocenami, mnenjem članov strokovnega sveta in anketo med prebivalci občine glede ključnih razvojnih problemov in ukrepov.....	38
Preglednica 7: Razvrstitev ukrepov glede na število pojavljanj	38
Preglednica 8: Gibanje gospodarskih kazalnikov po dejavnostih 2009–2011 v občini Trbovlje.....	43
Preglednica 9: Izboljšanje ali poslabšanje kazalnikov po dejavnostih v občini Trbovlje	44
Preglednica 10: Gibanje števila zaposlenih v RTH.....	50
Preglednica 12: Finančna konstrukcija programa	55
Preglednica 13: Število rojenih otrok v občini Trbovlje glede na posamezno leto	92

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Delež anketirancev glede na status udeleženca	19
Graf 2: Delež anketirancev glede na izobrazbo	20
Graf 3: Zadovoljstvo anketirancev glede na ponudbo infrastrukture in storitev v občini Trbovlje	21
Graf 4: Uporaba transporta za dnevne migracije na delovno mesto/šolo	22
Graf 5: Delež anketirancev, ki razmišlja o izselitvi iz Trbovelj.....	24
Graf 6: Razlogi, zaradi česar bi se izselili iz Trbovelj	24
Graf 7: (Ne)strinjanje s trditvami o navezanosti na lokalno okolje in o lokalni politiki.....	25
Graf 8: Gibanje števila prebivalcev 1999–2013 v vseh treh zasavskih občinah	31
Graf 9: Izobrazbena struktura v občini Trbovlje	33
Graf 10: Spreminjanje starostne strukture v letih 2003 in 2013 v občinah Trbovlje, Hrastnik in Zagorje	33
Graf 11: Starostna piramida občina Trbovlje, 2011.....	34
Graf 12: Gibanje delovnih mest v občini Trbovlje.....	34

1 UVOD

Občina Trbovlje je – tako kot številne druge občine – v letu 2013 pripravila strategijo razvoja občine za obdobje 2014–2022. To med drugim vključuje tudi obdobje, za katero se pripravljata finančni okvir EU. Eden izmed ciljev priprave tega dokumenta je bil, da na podlagi analitičnega pristopa ob sodelovanju lokalnega prebivalstva dosežemo soglasje o viziji razvoja lokalne skupnosti, ki temelji na vrednotah ljudi. Pri tem gre za temeljni dokument razvojnega načrtovanja v občini, katerega osnovni namen je opredelitev dolgoročnih smeri razvoja. S participacijo občanov ob njegovem nastanku, z vključitvijo v izvedbene projekte in vplivno vlogo v kazalnikih se doseže širok konsenz, ki zmanjšuje možnost dnevnih političnih posegov v razvoju občine.

Aprila 2002 je bil sprejet dokument »Lokalni razvojni program občine Trbovlje 2001–2012« z opredeljenimi prioritetami, s cilji in z narejenimi analizami takratnega stanja. Ker se je to obdobje končalo, je bilo treba pripraviti nov dokument z analizami obdobja, ki je za nami, ter s cilji in prioritetami za naslednje obdobje.

V letu 2007 je bila v okviru priprav na spremembo občinskega prostorskega načrta izdelana analiza razvojnih možnosti občine Trbovlje. Ugotovljeni izsledki so pokazali skrb vzbujajoče stanje v občini Trbovlje glede negativnega gibanja prebivalstva, slabšanja starostne strukture in natalitete, zmanjševanja zaposlitvenih možnosti ter glede krčenja gospodarske moči občine. V letu 2012 je z novejšimi podatki dopolnjena analiza razvojnih možnosti pokazala, da se vsi negativni trendi le še nadaljujejo in da se s časom možnosti za koreniti preobrat zmanjšujejo, ker so se lokalnim težavam priključile še težave svetovne gospodarske krize.

Zato se je vodstvo občine odločilo za izdelavo strategije razvoja občine z namenom, da bi vsaj ključne negativne trende zaustavili oziroma upočasnili ter jih postopno obrnili v pozitivno smer. Občina je imenovala skupino za pripravo strategije, sestavljeno iz ožje in širše delovne skupine in tematskih skupin po področjih. Njena naloga je bila spremljanje izdelave posameznih faz strategije in tudi kreativno sodelovanje pri analizi ključnih vzrokov ter tudi iskanje ukrepov, ki bi lahko zaustavili in/ali obrnili negativne trende.

Na podlagi analize razvojnih možnosti je bila izvedena sinteza ugotovitev in prepoznane ključne razvojne težave, ki so prikazane v tem gradivu. Strateški svet se je na podlagi analize stanja in teže problemov odločil, da v nastajanje strategije vključi tudi javnost. Odziv je bil pozitiven, izvedena je bila tudi anketa, ki smo jo opravili med občani in občankami Trbovelj z namenom, da bi pri pripravi dokumenta sodelovalo čim večje število ljudi zainteresirane javnosti.

V ključnem sinteznem delu je analiza ankete pokazala, da se strokovne ugotovitve glede glavnih problemov in potrebnih ukrepov v ključnih vprašanih razvoja občine in prioritet v treh ključnih področjih (zaposlitvene možnosti in razvoj gospodarstva, prometna povezanost in dostopnost ter urejeno in zdravo okolje) pokrivajo, prebivalci pa so večjo težo kot strokovne podlage dali področjem razvoja turistične ponudbe, športu, rekreaciji in ponudbi zabave.

Na podlagi navedenih dokumentov je bil izdelan dokument »Možne strategije razvoja občine«, in sicer ob upoštevanju dejanskega stanja, teoretičnih izhodišč, dobrih praks v državi in drugih državah z uspešno lokalno samoupravo in razvitimi občinami ter mogočih variantnih rešitev.

Na tej osnovi je bil skozi razprave na strateškem svetu in odborih ter delavnicah ob upoštevanju predlogov občanov in izsledkov ankete med prebivalci izdelan ta dokument – Strategija razvoja občine Trbovlje 2013–2022«.

2 PRIPRAVA STRATEGIJE RAZVOJA

2.1 Namen in cilji priprave razvojnega programa

Strategija razvoja občine Trbovlje je dokument, v katerem so jasno izražene želje lokalnega okolja in prebivalcev o razvoju mesta ter njegovih prioritetah. Izraženi sta vizija mesta in podoba kraja, kakršnega si želimo imeti v prihodnje ob upoštevanju težke finančne situacije, v kateri se je znašla Evropa in s tem tudi Slovenija. Projektov in želja je veliko, denarja, ki je potreben za njihovo uresničitev, pa vsako leto manj. Zato je priprava takšnega dokumenta zahtevno in težko delo, saj je treba vse želje in projekte upoštevati v tej meri, da so lahko sploh izvedljivi.

S strateškim dokumentom razvoja občine si kraj začrta pot in smernice, po katerih naj bi hodili v prihodnjih letih. V dokumentu je iz strokovne analize razvidno, kje smo trenutno glede števila prebivalcev in BDP-ja na prebivalca, katera so tista podjetja v občini, ki imajo potencial, kaj bi bilo treba v prihodnje postoriti, da bi se negativni trendi zadnjih deset in več let obrnili na bolje. Analiza stanja je bila osnova za to, da smo se sploh lahko začeli pogovarjati o tem, katere so naše možnosti za prihodnje in katera področja so ključna.

Za doseg ciljev, ki si jih bomo zadali, so še vedno pomembni tudi vmesni cilji, ki smo si jih zadali tudi v lokalnem razvojnem programu za preteklo obdobje in s katerimi se bo tudi v prihodnje dosegalo ter ohranjalo trajnostni razvoj:

- » zaustavitev propadanja gospodarskih subjektov v občini;
- » zaustavitev povečanja števila brezposelnih na račun stečajev podjetij in na račun tehnoloških presežkov;
- » preprečitev propada delovanja javnih ustanov in posameznih zavodov;
- » preprečitev propadanja okolja in prostora oz. preprečitev nedovoljenih posegov vanj;
- » preprečitev vdajanja v usodo tistih ljudi in gospodarskih družb, ki ne vidijo izhoda iz današnje situacije.

Strategija razvoja je potrebna tudi zato, ker so posamezne aktivnosti pomembne predvsem oz. samo za lokalno skupnost. V Regionalnem razvojnem programu (RRP) ni opaziti posameznih segmentov, ki jih strategija obravnava, in sicer predvsem zato, ker so ti manj pomembni za regijo kot celoto, in zato, ker bi bili regijski dokumenti preveč razdrobljeni ali sploh ne bi nastali, saj bi moral biti dosežen prevelik konsenz med posameznimi občinami glede tega, katere aktivnosti se bodo v RRP zajele in katere ne. Vsekakor pa stvari, ki so zapisane v lokalni strategiji, ne smejo biti v nasprotju z RRP.

Samo takrat, ko bodo vsi subjekti v občini vedeli, katere so njihove vloge in kaj se od njih pričakuje oz. zahteva, lahko pričakujemo, da bomo s skupnimi močmi in z močno voljo izpeljali naloge, ki smo si jih zadali sami.

2.2 Pristop k oblikovanju strategije razvoja

Izdelavo strategije razvoja mesta so narekovala razmere na posameznih področjih gospodarstva, okolja in prostora ter na drugih področjih v naši občini. Prav tako se je strateški dokument za preteklo obdobje 2001–2012 iztekel in je bilo nujno treba pripraviti novega. Tako kot večina slovenskih občin smo se tudi v Občini Trbovlje odločili, da pripravimo nov dokument, ki bo sovpadal tudi s finančno perspektivo EU in z novo strategijo razvoja Republike Slovenije.

2.2.1 Ožja delovna skupina

Župan občine Vili Treven je 11. junija 2012 s sklepom imenoval ožjo delovno skupino za pripravo Strategije razvoja občine Trbovlje, in sicer v naslednji sestavi:

- » Jasna Gabrič, mag. (vodja)
- » Kristjan Dolinšek (namestnik vodje)
- » Mag. Monika Kališek (član)
- » Nives Kropivšek (član)
- » Dušan Strašek (član)
- » Branko Krevl (član)

Ožja delovna skupina se je na prvem sestanku 4. julija 2012 dogovorila, da bo potreben zunanji izvajalec za pripravo analiz ob pomoči občinskih strokovnih služb. Tako je bilo kot izvajalec izbrano podjetje KODA, d. o. o.

2.2.2 Širša delovna skupina

Ožja delovna skupina je županu predlagala imenovanje širše delovne skupine, v kateri bi sodelovali strokovnjaki oz. poznavalci posameznih področij. Ta je bila imenovana s sklepom 8. januarja 2013, in sicer v sestavi:

- » Jasna Gabrič, predsednica, podžupanja
- » Kristjan Dolinšek, namestnik predsednice, vodja oddelka
- » Mag. Monika Kališek, direktorica občinske uprave
- » Branko Krevl, višji referent za družbene dejavnosti
- » Nives Kropivšek, vodja odseka
- » Dušan Strašek, vodja oddelka
- » Marija Juraja, predsednica Komisije za družbene dejavnosti
- » Edvard Bravec, direktor Zavoda za šport Trbovlje
- » Tone Bezgovšek, predstavnik visokošolske ustanove, direktor Zasavske ljudske univerze
- » Doroteja Urbanija, Območna obrtno-podjetniška zbornica
- » Janez Forte, predstavnik obrtnikov
- » Staša Baloh Plahutnik, Gospodarska zbornica Slovenije Zasavje in predstavnica Regionalnega centra za razvoj
- » Gregor Kita, predsednik Komisije za gospodarstvo in proračun
- » Joži Kukovič, predstavnica upokojencev
- » Dr. Naja Marot, Biotehniška fakulteta, Univerza v Ljubljani
- » Mag. Andrej Gorjup, direktor podjetja Rudis, d. o. o.

- » Alenka Forte, dr. med., podpredsednica Sveta za varstvo okolja
- » Mag. Zoran Poznič, direktor Delavskega doma Trbovlje
- » Tadeja Bučar, ustanoviteljica »PUNKT-a« – razvoj komunikacijskih zamisli, tržno komuniciranje
- » Dr. Jure Knez, solastnik in soustanovitelj podjetja Dewesoft
- » Jurij Kolenc, predsednik Sveta krajevnih skupnosti v občini Trbovlje
- » Karmen Murn, predstavnica interesa mladih, direktorica Mladinskega centra Trbovlje
- » Andraž Beravs, energetski menedžer.

Širša delovna skupina je razpravljala o ključnih problemih občine in njenih prioritetah. Ker pa je tem in področij veliko, so se na prvem sestanku dogovorili, da bi bilo najbolj smiselno vse člane porazdeliti v štiri ključne skupine glede na posamezna področja, in sicer: okolje in prostor, gospodarstvo, socialno okolje in človeški viri. Da bi bilo delo kar se da kakovostno opravljeno in da bi imeli možnost pri tem sodelovati tudi posamezniki, ki se strokovno ukvarjajo s posameznim področjem, so člani širše delovne skupine medse v posamezno tematsko skupino povabili tudi druge, ki se poklicno ali ljubiteljsko ukvarjajo s posameznim področjem.

2.2.3 Štiri tematske skupine in njihovi člani

Tematska skupina OKOLJE IN PROSTOR

V delovno skupino za področje okolja in prostora so že imenovani nekateri člani širše delovne skupine za pripravo Strategije razvoja občine Trbovlje: dr. Naja Marot, Jure Kolenc, Andraž Beravs in Nives Kropivšek. Pridružili so se jim tudi:

- » Vlasta Medvešek Crnkovič, kompetentna oseba na področju izvajanja javnih gospodarskih služb ravnanja z odpadki in oskrbe z vodo, aktivna oseba na področju varovanja okolja, narave in razvoja turizma;
- » Davor Podbregar, kompetentna oseba na področju urejanja prostora in zainteresiranega za urbano prenovo mesta;
- » Jana Mlakar Adamič, poznavalka zgodovinske preteklosti mesta in kompetentna oseba za področje varovanja kulturne dediščine;
- » Henrik Bajda, poznavalec površin in nepremičnin v lasti RTH ter zainteresiranega za nadaljnji družbeni in gospodarski razvoj mesta;
- » Sašo Tašker, strokovnjak arboristične stroke in zainteresiranega za novo, zeleno podobo našega mesta;
- » Jaka Potrpin, aktivist na področju varovanja okolja ter pobudnik in zagovornik novih družbenih sprememb;
- » Dejan Zupanc, zaposlen na RCR-u za področje okolja in prostora;
- » Jakob Verk, pobudnik vključevanja domačih kmetijskih proizvajalcev v oskrbne verige javnih zavodov in promotor razvoja podeželja;
- » Andreja Bienelli Kalpič, višja svetovalka za varstvo okolja na Občini Trbovlje;
- » Polona Schmit, višja svetovalka za prostorski razvoj na Občini Trbovlje.

Tematska skupina GOSPODARSTVO

V delovno skupino za področje gospodarstva so že imenovani nekateri člani širše delovne skupine za pripravo Strategije razvoja občine Trbovlje: Kristjan Dolinšek, mag. Andrej Gorjup, dr. Jure Knez, Marija Juraja, Doroteja Urbanija, Janez Forte, Staša Baloh Plahutnik in Gregor Kita.

Pridružili so se jim tudi:

- » Karmen Grbec, vodja Turističnoinformacijskega centra Zasavje;
- » Primož Zelenšek, NollieApps, d. o. o.;
- » Irena Kreča, revizorka, Občina Trbovlje;
- » Bojan Jelen, direktor RTH.

Tematska skupina SOCIALNO OKOLJE

V delovno skupino za socialno okolje so že imenovani nekateri člani širše delovne skupine za pripravo Strategije razvoja občine Trbovlje: Branko Krevl, Alenka Forte, dr. med., mag. Zoran Poznič in Edvard Bravec. Pridružili so se jim tudi:

- » Tatjana Jevševar, direktorica Zdravstvenega doma Trbovlje;
- » Marina Barovič, direktorica Splošne bolnišnice Trbovlje;
- » Milena Beravs in Sabina Drobnič, predstavnici Zasavskih lekarn;
- » Joži Kukovič, predstavnica upokojencev;
- » Irena Grošelj Košnik, direktorica Centra za socialno delo Trbovlje;
- » Danica Hren, direktorica Doma upokojencev Franc Salamon;
- » Miran Kalšek, direktor Zasavskega muzeja Trbovlje;
- » Miha Žagar, predstavnik krajevne skupnosti in civilne družbe;
- » Špela Režun, predstavnica VDC Zagorje ob Savi;
- » Mag. Barbara Žgajner Tavš, poslanka v DZ RS;
- » Karmen Rabuzin, zaposlena na Občini Trbovlje in med drugim zadolžena tudi za invalidsko tematiko.

Tematska skupina ČLOVEŠKI VIRI

V delovno skupino za področje človeških virov so že imenovani nekateri člani širše delovne skupine za pripravo Strategije razvoja občine Trbovlje: Jasna Gabrič, Tone Bezgovšek, Staša Baloh Plahutnik, Tadeja Bučar, Karmen Murn, Monika Kališek. Pridružili so se jim tudi:

- » Joža Ložak, predstavnica upokojencev (Društvo upokojencev Trbovlje);
- » Slavi Gala, predstavnica MREST-a;
- » Sandi Lepoša, predstavnik mladih gasilcev oz. mladih;
- » Katja Mikula, ravnateljica Glasbene šole Trbovlje;
- » Gordana Vranešič, direktorica Vrtca Trbovlje;
- » Mojca Lazar Doberlet, Klementina Šuligoj, Katarina Pajer Povh, ravnateljice treh trboveljskih osnovnih šol;
- » Jelena Keršnik, ravnateljica Gimnazije in ekonomske srednje šole Trbovlje;
- » Marjetka Bizjak, ravnateljica Srednje tehniške in poklicne šole Trbovlje;
- » Peter Adamič, predstavnik dijaške skupnosti;
- » Simona Solina, direktorica Knjižnice Toneta Seliškarja Trbovlje;
- » Polona Trebušak, vodja izobraževalnega področja za srednješolsko in višješolsko izobraževanje na ZLU, svetovalka v Svetovalnem središču Zasavje in nosilka projekta vrednotenja neformalno pridobljenih znanj;
- » Mateja Camplin Tahirovič, višja svetovalka za družbene dejavnosti na Občini Trbovlje.

2.2.4 Sodelovanje občank in občanov

K pripravi strategije smo pozvali tudi občane in občanke Trbovelj prek občinskega časopisa Srečno Trbovlje, lokalnih televizij, radia in spleta. Tako so imeli možnost vsi, ki so želeli, dodati svoje pobude, poglede in razmišljanja glede razvoja občine. Na naš poziv se je z daljšimi prispevki odzvalo 10 občanov. Njihove predloge in projekte smo na kratko strnili v naslednjih podpoglavjih glede na tematiko, o kateri so pisali. Težava občin v Sloveniji ni v tem, da ne bi imele idej in volje za izvedbo velikopoteznih projektov, ampak v tem, da so takšni projekti po navadi povezani z visokimi finančnimi sredstvi, pri katerih velikokrat govorimo tudi o milijonih, a je teh namesto vse več vse manj.

2.2.4.1 Ekologija

Občan Sebastjan Vovčko je na temo ekologije med drugim v svojem predlogu zapisal: *»Vse več ljudi se ukvarja z biodinamičnim kmetovanjem in vse več je ekoloških kmetij, na katerih predelujejo ekohrano. Seveda za ekohrano veljajo tudi nekatera pravila, ki jih moramo upoštevati, da je pridelava zdrava. Tukaj so pomembne čistilne naprave, ki odpadno vodo očistijo in jo vrnejo v naravo neoporečno. Moje mnenje je, da bi se morala industrija, ki ne upošteva ekologije, nemudoma umakniti iz naravnega ekosistema, saj z zastrupljanjem okolja ne pripomore k zdravju in blagostanju neke lokalne družbe. Mogoče danes ne vidimo nobene poti, vendar je to zato, ker smo omejeni in neinformirani o možnostih takšnega razvoja. Če ne vidimo poti, to še ne pomeni, da pot ali opcija ne obstaja. Časi težke industrije so mimo in tega se moramo zavedati. Zato ne vidim smisla, da jo obdržimo ali skušamo ohranjati pri življenju z raznimi državnimi subvencijami itn. Star sistem miselnosti se mora umakniti novim idejam, ki morda zvenijo še tako alternativne. Časi, ki prihajajo, so na videz res slabi, ampak to le zaradi nas samih, ki skušamo na vsak način obdržati sistem blagostanja, ki smo ga gradili toliko generacij. Sistem, ki je prinašal gospodarsko rast in delavna mesta.«*

Stane P. in Dušica C. sta med drugim izpostavila tudi problem urejenosti občinskih površin, namenjenih vrtovom, s čimer se spodbuja tudi lastna oskrba. Poleg vrtov sta omenila, da bi naj bila voda, ki priteče s Kuma, med najboljšimi v Sloveniji, ter izpostavila skrb, zakaj naj bi se trenutno slaba voda s Kleka mešala z vodo s Kuma.

Stane Vrtačnik je izpostavil problem ogrevanja. Sprašuje, kako se bomo ogrevali v Trbovljah, da bi čim manj onesnaževali okolje. Hkrati podaja predlog o plinifikaciji in daljinskem ogrevanju, a o tem več v nadaljevanju v poglavju Gospodarstvo.

2.2.4.2 Osrednji trg mesta Trbovlje

Na temo osrednjega trga sta svoje poglede podala Stane Kovačič in Andrej Šinkovec. Prvi je med drugim zapisal, da so Trbovlje imele v petdesetih letih prejšnjega stoletja lepo urejen središčni prostor, ki je bil tudi zbirališče ljudi med obema svetovnima vojnoma in tudi po drugi vojni. To je prostor, na katerem so leta 1952 postavili impozanten spomenik trboveljskemu delavstvu in revoluciji. Spomenik, delo Plečnikovega učenca Borisa Kobeta in kiparja, našega rojaka, Stojana Batiča, je vsekakor točka, ki ne bi smela biti tako sramežljivo skrita za nekaj lesenimi barakami, ki jih je nekdo postavil na osrednji prostor doline, kjer se stekajo ulice mesta. Prostor med upravo RTH-ja na vzhodni strani in banke na zahodni bi po odstranitvi neuglednih in urbanistično neposrečeno postavljenih barak osvetlil mestno središče in nenadoma bi omenjeni spomenik dobil pogled in veljavo, ki mu gre, mesto pa prekrasen trg, ki bi lahko ob določenih dogodkih sprejel tisoče udeležencev. Tudi promet bi se lahko za čas takih shodov, ki običajno trajajo uro ali dve, odvijal mimo kupole, desno za Plevčkovo hišo, desno mimo gasilskega doma, do semaforja in naprej proti jugu. Če se lahko Velenje ponaša z mestnim trgom, nad katerim budno bodri dogodke Tito, ne vem, zakaj bi se mi sramovali mnogo manj ideološko izraznega obeležja v našem mestu. Po odstranitvi barak bi lahko pod zemljo naredili „prostor“ za mini trgovsko središče, za ducat manjših lokalov trgovske, obrtne ali gostinske stroke. Na

ta način bi mesto po dolgih letih spet pridobilo svoje naravno središče, ki ga Trbovlje pač mora imeti, pa ga žel nima. Andrej Šinkovec je o Trgu revolucije prav tako zapisal predlog, in sicer: »Na Trgu revolucije je postavljeno mnogo prodajaln iz montažnih objektov, ki so precej dotrajani, tako da precej negativno vplivajo na videz tega dela Trbovelj.« Pri tem je kot rešitev navedel več možnosti, npr. »kompletna prenova, nadgraditev, morda tudi delna porušitev teh objektov, ker precej zasedajo raven prostor, ki ga v Trbovljah primanjkuje.«

2.2.4.3 Parkirišča v mestu

Številni občani so izpostavili problematiko pomanjkanja parkirnih mest v mestu. Izpostavili so predvsem parkirne prostore pri železniški postaji. Stane Kovačič je predlagal zgraditev parkirišč v etažah (kot parkirna hiša), kjer bi se zaračunalo parkirnino. Isti predlog je podal tudi Andrej Šinkovec in hkrati podal pobudo za pobiranje parkirnine: »Zaradi množice prometa in onesnaženega zraka je treba nujno uvesti parkirnine, kot je to urejeno v primerljivih mestih. V začetku, da se ljudje na to navadijo, naj bo znesek parkirnine nizek, nato malenkost višji. Z uvedbo parkirnin občina pridobi nekaj sredstev v proračun. Parkirnine naj se uvedejo v strogem centru in na Ulici 1. junija.«

Stane Kovačič je v svojem zapisu predlagal uvedbo geografskih con, ki naj bi se jasno zarisale v zemljevid mesta. »Vsi, ki imajo stalna prebivališča znotraj teh con in želijo za svoje vozilo pridobiti ustrezno dovoljenje za prednostno parkiranje v tej coni, dobijo na občini uradni parkirni kartonček (neprenosljiv), na katerem so ustrezni podatki (oznaka cone, reg št. avtomobila, datum izdaje in časovna veljavnost ...). Ta kartonček pripnejo na vidno mesto (pri dnu voznikove strani) vetrobranskega stekla, ki služi kot dokument, ki ga bodo kontrolorji prometa/parkiranja upoštevali. Le takšni nosilci kartončka lahko kjer koli znotraj orisane geometrijske površine cone 1 parkirajo na označenih mestih neomejen čas. Vsi preostali vozniki, ki nimajo kartončka cone 1, lahko parkirajo na označenih mestih v coni samo eno uro (za začetek bi morali imeti vozniki v avtomobilih že malo pozabljene kartonske parkirne ure, pozneje pa bi bilo smiselno namestiti prave, mestne parkirne ure, kot jih poznajo povsod po svetu pa tudi že mnoga mesta v Sloveniji). Na ta način bi omogočili stanovalcem znotraj posamezne cone lažje pridobiti parkirna mesta bližje svojim stanovanjskim enotam, ki jih vsakodnevno potrebujejo, pa so zasedena po cele dneve z vozili, ki tam nimajo domicilne pravice.«

2.2.4.4 Stanovanjska politika

Pri problematiki stanovanj so občani v svojih predlogih in zapisih izpostavili problem stanovanj za mlade, problem vidijo tudi v tem, da postajamo privlačni za socialno šibko prebivalstvo. Andrej Šinkovec je zapisal: »V Trbovljah pogrešam nove stanovanjske objekte. Veliko je družin, ki bi ostale v naših krajih, vendar ne najdejo ustreznega stanovanjskega objekta. Po navadi se išče kakšno stanovanje v bolj novi stanovanjski soseski z malo bolj moderno arhitekturo. Ker tega ni na voljo, se izselijo v kraje, v katerih to imajo. Tu so na voljo le stare t. i. »socialistične« soseske. Mislim, da občina Trbovlje preveč dela na socialnih stanovanjih, kakor da si želi za svoje prebivalce le revnejše, neizobražene in brezposelne osebe. Povprečnih oz. malenkost premožnejših oseb si pa ne želi, saj jim ne zagotovi pogojev. Mislim, da je prihodnost Trbovelj le z revnejšimi, neizobraženimi in s socialno ogroženimi ljudmi katastrofalna. Podobno je pri zazidljivih parcelah, morda se motim, vendar nikjer še nisem opazil, da bi občina ali kdo drug privabljal interesente s seznamom lepih zazidljivih parcel za stanovanjsko gradnjo.«

Vid in Bogdan Šteh sta izpostavila tudi problem ohranitve tipičnih rudarskih stanovanj. Kot razvojno možnost vidita ohranitev kolonjskih stavb v zunanjem videzu, hkrati pa naj bi bile navznoter funkcionalno moderne. »Bolj kot v gradnjo novih stanovanj bi se morali usmeriti v preureditev starejših, obstoječih stanovanj in prilagoditi novim potrebam bivanja in morebitnim novim prebivalcem (zaposleni v prej omenjenih malih firmah). Ker postajajo Trbovlje privlačen kraj za bivanje upokojujencev, velja razmisliti o gradnji posebnih bivališč zanje in s tem bi poskrbeli tudi za razvoj služb, ki zadovoljujejo potrebe starostnikov 21. stoletja (razvedrilo, nega, izobraževanje v tretjem

življenjskem obdobju).«

2.2.4.5 Energetika in z njo povezane dejavnosti

Dušan Bučalič se je v svojih predlogih dotaknil tudi energetike. Končati bi bilo treba agonijo rudnika, državni denar pa nameniti za zapiranje rudnika in nič več za njegovo subvencioniranje. Pomembni sta tudi plinifikacija TET in gradnja hidroelektrarn na srednji Savi. Površine rudnika bi bilo treba pridobiti v last občine.

2.2.4.6 Ideja – Park rudarjev Trbovlje

Stane Cenc je na skupino za pripravo strategije naslovil idejni projekt o parku rudarjev. Projekta tukaj ne bomo podrobneje razčlenjevali, saj ga imamo shranjenega na občini. Na kratko ga bomo povzeli. Stane Cenc je projekt razdelil v tri točke, in sicer: površina »parka rudarjev«, tehnični rudarski muzej in širša okolica. V svojem projektu predlaga, da se očisti celotno področje Guide (Gvida), od Bajerja do ceste v Žabjo vas. Postavili naj bi se društveni dom, igrišča in drugo. V celoten projekt naj bi se vključila tudi Terezija rov in rudarska hiša. Ob robu prej omenjene lokacije naj bi razporedili vso tehniko, ki so jo uporabljali naši rudarji. Kot priložnost vidi jašek, Terezija rov, rudarjevo bivališče. Kot je še zapisal: *»Določeni stroji in naprave morajo biti prirejeni za kratek pogon. Za jašek imam pripravljen celotni nekajminutni program.«* Pod pojmom »širša okolica« je zapisal, da bi bilo treba pobočja nad parkom poravnati ter ozeleniti in utrditi z akacijami. Park rudarjev naj bi vsakodnevno obiskovali otroci iz vrtcev, šolarji, vse generacije od najmlajših do najstarejših.

2.2.4.7 Povzetek predlogov

Nekateri izmed zgoraj omenjenih predlogov so še ena izmed potrditev projektom in tistemu, kar se trenutno izvaja na področju okolja, prostora in turizma. Nekaj omenjenih predlogov predstavlja tudi nove in sveže zamisli. Pri vsakem izmed njih je seveda treba upoštevati tudi finančno stran, a je kljub temu med njimi precej takšnih, ki bi bili izvedljivi. Tudi o rekreativnih površinah na območjih Kip in Nasipov je že bilo narejenih precej načrtov, a glede na to, da ima RTH kot lastnik teh zemljišč vse manj finančnih sredstev in zato takšnih projektov ni sposoben izpeljati, bo tukaj potrebna tudi lokalna in državna volja. Občina Trbovlje trenutno vodi postopke za prepis teh zemljišč iz rudniške v njeno last. Občani so med problemi Trbovelj izpostavili tudi slabo prometno povezanost in nanizali tiste mogoče rešitve, o katerih se zadnja leta razpravlja tudi v javnosti: tretja razvojna os, predor proti Preboldu, boljša povezava po zasavski cesti (obvoznica mimo Litije). Več o teh temah pa v nadaljevanju.

K tem predlogom pa bi dodali tudi videnje mladih, saj je Mladinski center Trbovlje v okviru svojega delovanja izvedel nekaj delavnic na temo o tem, kakšne Trbovlje si mladi želijo. Z vidika mladine bi kot ključne probleme izpostavili naslednje:

- » neobstoječe zaposlitvene možnosti;
- » odseljevanje mladih iz Trbovelj;
- » slabe stanovanjske možnosti;
- » slaba povezava do večjih mest;
- » nestimulativno okolje za nevladne organizacije in mala podjetja;
- » nerazvito gospodarstvo;
- » nizka nataliteta;
- » slabo ali neobstoječe štipendiranje;
- » neučinkovito črpanje financ iz evropskih skladov;
- » neupoštevanje in ne vključevanje mladih.

Vzroke za obstoječe stanje vidijo v neobstoječih zaposlitvenih možnostih, odseljevanju mladih,

slabih stanovanjskih možnostih, slabi povezavi do večjih mest, nestimulativnem okolju za nevladne organizacije in mala podjetja, nerazvitem gospodarstvu, nizki nataliteti, slabem ali neobstoječem štipendiranju, neučinkovitem črpanju financ iz evropskih skladov ter v ne vključevanju in neupoštevanju mladih.

Prav tako so bile v sklopu priprave strategije organizirane delavnice s člani tematskih skupin, na katerih so bili izpostavljeni naslednji izzivi:

- » ni spodbud za mlade družine;
- » premalo financ za izvedbe aktivnosti;
- » padec natalitete;
- » prezaposleni starši;
- » onesnaženo okolje;
- » premalo služb v lokalnem okolju;
- » slabo razvito okolje (sobivanje industrije in stanovanj);
- » ni zadostnih pobud za poklice, ki so perspektivnejši v našem okolju;
- » medgeneracijsko sodelovanje slabo;
- » nezadovoljivi srednješolski programi/potrebne več izbire;
- » slabe prometne povezave;
- » slabša pripadnost lokalni skupnosti;
- » ni dolgoročne vizije občine;
- » slaba štipendijska shema – ni vračanja mladih v okolje;
- » premalo se prijavljamo na razpise;
- » slaba dostopnost do stanovanj;
- » podjetništvo in podjetnost slabo razvita;
- » mladi in ženske se ne vključujejo dovolj v odločanje;
- » neformalno znanje ni dovolj ovrednoteno;
- » ni povezanosti med neformalnim in formalnim znanjem;
- » ni dovolj povezovanja med gospodarstvom in izobraževanjem;
- » apatija med mladimi;
- » priseljevanje kot priložnost/odseljevanje mladih kot izziv;
- » ni pravega povezovanja v regiji;
- » slabše možnosti za kakovosten prosti čas zaradi slabe infrastrukture.

Zgoraj navedene izzive smo združili v tri skupine:

- » padec natalitete, prezaposleni starši, apatija med mladimi, mladi in ženske se ne vključujejo dovolj v odločanje;
- » medgeneracijsko sodelovanje, dolgoročna vizija občine, slabša pripadnost lokalni skupnosti, mladi in ženske se ne vključujejo v odločanje;
- » neformalno znanje v sodelovanju s formalnim, slaba povezanost med gospodarstvom in izobraževanjem, podjetnost in podjetništvo, štipendije, delovna mesta.

V nadaljevanju je dokument razdeljen na štiri poglavja, v sklopu katerih smo, zavedajoč se zgoraj nanizanih izzivov in težav, opredelili prioritete ter zanje navedli tudi ukrepe.

2.3 Priprava regionalnega razvojnega programa

Vzporedno s pripravo strateških in programskih dokumentov za obdobje 2014–2020 na nacionalni ravni poteka na regionalni ravni priprava regionalnih razvojnih programov v 12 razvojnih regijah teritorialne ravni NUS 3. Njihovo pripravo koordinirajo regionalne razvojne agencije, v Zasavju je to Regionalni center za razvoj (RCR). V pripravi je že tretja generacija regionalnih razvojnih programov in tokrat prvič skladno s prenovljeno regionalno zakonodajo tudi dogovorov za razvoj regij, ki so izvedbeni dokumenti. Dogovori za razvoj regij so predmet usklajevanj in podpisa ministra, pristojnega za regionalni razvoj, in predsednika razvojnega sveta regije. V danih pogojih brez oblikovanih administrativnih regij (pokrajin) tako v Sloveniji poteka uresničevanje načela večnivojskega teritorialnega upravljanja.

Regionalni razvojni programi bodo opredeljevali regionalne razvojne potencialne in strateške cilje razvoja na regionalni ravni ter povezavo z nacionalnimi strateškimi cilji. V regionalnih razvojnih programih in dogovorih za razvoj regij bodo opredeljeni ukrepi in projekti, ki so regijskega ali sektorskega značaja. Pri nastajanju Strategije razvoja občine Trbovlje smo upoštevali tudi smernice glede razvoja, investicij in programov, ki nastajajo na regionalni ravni.

2.4 Realizacija Lokalnega razvojnega programa 2001–2012

Občinski svet Občine Trbovlje je meseca aprila leta 2002 sprejel Lokalni razvojni program občine Trbovlje 2001–2012, tj. strateški del. Glavni namen lokalnega razvojnega programa je bil, da se na način, kot je bilo v njem zapisano, in s projekti, ki so bili določeni, kaže pot za doseg razvoja občine Trbovlje na vseh obravnavanih področjih.

V dokumentu so bili predstavljeni namen in cilji LRP, strategija za doseg posameznih ciljev, vsebinska področja – prioritete, ki so bile predmet obravnave v LRP, in programi znotraj posamezne prioritete. Vseboval je tudi indikatorje za merjenje doseganja postavljenih ciljev. Strateški del LRP znotraj programov je vseboval tudi že navedbo konkretnih projektov, s pomočjo katerih naj bi se dosegli cilji, opredeljeni na ravni programov, ter končni namenski cilji LRP kot celote.

Določene so bile štiri glavne prioritete, znotraj njih pa posamezni razvojni programi, in sicer:

a) Prioriteta: Razvoj gospodarstva

Programi:

- » spodbujanje nastajanja novih podjetij;
- » nadaljnji razvoj obstoječih podjetij in samostojnih podjetnikov;
- » realizacija podjetniških idej;
- » spodbujanje povezovanja podjetij po sistemu grozdov;
- » poslovna kariera študentov in dijakov poklicnih šol v domačih podjetjih;
- » institucionalna podpora razvoju gospodarstva;
- » telekomunikacije, bančništvo in zavarovalništvo;
- » razvoj turizma;
- » razvoj kmetijstva.

b) Prioriteta: Razvoj okolja in prostora

Programi:

- » gospodarstvo;
- » stanovanjske površine;
- » družbene dejavnosti;
- » prometne povezave;
- » komunalna infrastruktura;
- » ekologija.

c) Prioriteta: Razvoj prebivalstva

Programi:

- » zmanjševanje brezposelnosti;
- » aktivna vključenost ljudi v dogajanje v občini in graditev pripadnosti občini;
- » tretje življenjsko obdobje;
- » zdravo življenje;
- » vseživljenjsko izobraževanje in usposabljanje ljudi;
- » komuniciranje med ljudmi.

d) Prioriteta: Razvoj družbenih dejavnosti

Programi:

- » razvoj športnih dejavnosti;
- » razvoj kulturnih dejavnosti;
- » razvoj družabnega življenja;
- » šolstvo, zdravstvo in socialno varstvo.

Na obravnavanih področjih so se prvenstveno želeli doseči tudi vmesni cilji, prek katerih bi se dosegel trajnostni razvoj, kot si ga vsi želimo. Določeni so bili naslednji **vmesni cilji**:

- » zaustavitev propadanja gospodarskih subjektov v občini;
- » zaustavitev povečevanja števila brezposelnih na račun stečajev podjetij in na račun tehnoloških presežkov (čeprav zadnji kazalniki že kažejo pozitivno smer);
- » preprečitev propada delovanja javnih ustanov in posameznih zavodov;
- » preprečitev propadanja okolja in prostora oz. preprečitev nedovoljenih posegov vanj;
- » preprečitev vdajanja v usodo tistih ljudi in gospodarskih družb, ki ne vidijo izhoda iz današnje situacije.

Velja omeniti, da je bilo v strateškem delu predvideno, da se bo pripravil tudi t. i. izvedbeni del LRP, ki bo opredeljeval konkretne projekte znotraj posameznega programa, upravičenost njihove izvedbe in njihov prispevek k postavljenim ciljem programa in LRP kot celote in bo finančno ovrednoten. Predvideno je bilo, da bo imel v izvedbenem delu vsak projekt opredeljenega izvajalca(e), koordinatorja projekta in terminski načrt izvedbe. Če bi bil projekt časovno še preveč oddaljen, bi bil zanj zadolžen skrbnik z namenom, da se pravočasno pripravi vse potrebno za njegov začetek izvajanja in učinkovit zaključek. Izvedbeni del LRP naj ne bi bil nikoli dokončen. Vedno naj bi se dodajali novi projekti, ki bi lahko prispevali k uresničitvi postavljenih ciljev v strateškem delu in k dosegu zelenega stanja. Izvedbeni del bi se lahko začel pripravljati takoj po sprejetem strateškem delu. Podrobnejša analiza vsakega posameznega programa z namenom ugotovitve, ali je bil program realiziran ali ne in opredelitev morebitnih doseženih ciljev, bi nekako presejal okvire tega

novega dokumenta, še posebej zato, ker – kot vemo – izvedbeni del LRP kot samostojni dokument ni bil pripravljen. Zato je dovolj pogled na to, kaj od strateško opredeljenega se je v teh letih zavedno ali nezavedno izvajalo in kaj ne.

Lahko ugotovimo, da so se v okviru prioritete razvoj gospodarstva aktivno izvajali dejansko vsi programi z izjemo mogoče povezovanja podjetij po sistemu t. i. »grozdov«. Spodbujali smo nastajanje novih podjetij v naši občini, prihod novih investitorjev prek urejanja obrtno-industrijskih con ter obstoj in nadaljnji razvoj obstoječih podjetij skladno s pristojnostmi, ki jih ima občina kot ustanova. Poslovno kariero dijakov in študentov v domačih podjetjih so spodbujale srednje šole in ustanove s sejmom potencialov. Verjamemo, da so ustanove za podporo razvoju gospodarstva dale od sebe vse potrebno oziroma vse, kar se od njih pričakuje. Stalno smo podpirali razvoj turizma, v zadnjih letih tudi konkretno prek izvajanja evropskih programov in s sofinanciranjem delovnih mest. Razvoju kmetijstva smo namenili toliko pozornosti, kot smo je skladno z možnostmi in pristojnostmi lahko. Kljub vsemu pa velja splošna ugotovitev, da pozitivnih učinkov oziroma rezultatov izvajanja teh programov v pretežni meri danes ni zaznati. Naša občina se seveda ni mogla izogniti finančni in gospodarski krizi, ki je tako zaznamovala svet.

V okviru prioritete razvoj okolja in prostora so se prav tako aktivno izvajali dejansko vsi programi z izjemo mogoče aktivnega razvoja novih stanovanjskih površin. Skladno z možnostmi in s pristojnostmi občine smo opremljali prostor za razvoj gospodarstva, urejali nove prometne povezave, komunalno opremo in ekologijo, predvsem z gradnjo čistilne naprave in drugimi projekti. V okviru prioritete razvoj prebivalstva so se prav tako aktivno izvajali dejansko vsi programi, dejstvo pa je, da nam ni uspelo zmanjševati števila brezposelnih, prav nasprotno. Prioriteta razvoj družbenih dejavnosti je bila vsa ta leta aktivno izvajana, tako da smo standard družbenih dejavnosti pripeljali – lahko rečemo – na zavidljivo raven. Seveda ni bilo vse realizirano, npr. »športanje na saniranih rudniških površinah« in »rudarske igre na letnem kopališču«, vendar se vse to še lahko izvede v prihodnosti. Ne smemo pa spregledati vzorno urejenega kompleksa Rudar z umetno travo in prenovljeno atletske stezo ter objekt Mladinskega centra Trbovlje.

Ugotovimo torej lahko, da smo pretežni del strateških usmeritev v vseh teh letih izvajali – deloma občina kot ustanova, deloma druge ustanove in organizacije, deloma ljudje sami s svojimi aktivnostmi in pobudami.

3 POVZETEK ANALIZE ANKETE

Anketa je bila izbrana kot ena izmed tehnik sodelovanja javnosti, da bi z njo pridobili informacije o mnenju občanov (vprašalnik s 16 vprašanji) in tistih, ki v Trbovlje prihajajo po opravkih (krajši vprašalnik z 12 vprašanji). Sestavile so jo: Naja Marot, Nasta Doberlet Bučalič, Nives Kropivšek in Jasna Gabrič. Anketa za občane je imela tri vsebinske sklope: o stanju v občini na področju infrastrukture, ponudbi storitev, javnega transporta in njegove uporabe, o zadovoljstvu s kakovostjo okolja in prebivanja ter o prihodnjem razvoju Trbovelj. V spletni različici je bila dostopna na uradni strani Občine Trbovlje in v tiskani obliki na posameznih zbirnih mestih (zdravstveni dom, MCT, knjižnica, dom upokojencev in občina). Tiskana različica je bila skupaj z majsko številko glasila Sr(e)čno Trbovlje poslana vsem gospodinjstvom v občini. Anketa za zunanje obiskovalce občine je bila dostopna le v spletni obliki na občinski strani. Anketiranci so odgovorili o pogostosti obiskovanja Trbovelj in namenih teh obiskov, o tem, kaj jim je v Trbovljah všeč in česa manjka, ter o mnenju o prihodnosti in potencialnih projektih, v katere bi vložili predlagano vsoto.

3.1 Anketa z občani

3.1.1 Sodelujoči v anketi

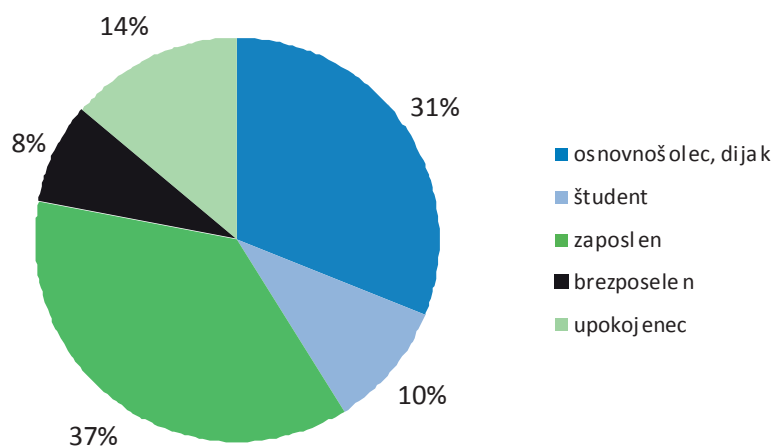
V anketi je sodelovalo 554 občanov (3 % prebivalcev). Povprečna starost udeležencev je 34 let, moški (49 %) in ženske (51 %) so približno enako zastopani. Glede na starostne skupine je sodelovalo 239 mladih (starost je manjša ali enaka 30 let) in 44 starejših (starost je večja od 65 let).

KARTA 1: LOKACIJSKI IZVOR UDELEŽENCEV

Največji delež anketirancev – 25 % – prihaja iz Krajevne skupnosti Center, ki je po številu prebivalcev druga največja krajevna skupnost (krajše KS). Sledi ji mestna KS Franc Fakin s 23 % anketirancev. Najmanjši delež anketirancev (1 %) prihaja iz krajevne skupnosti Dobovec. Ruralne krajevne skupnosti, ki obkrožajo naselje Trbovlje (Franc Salomon, Trbovlje - Čeče, Klek, Zasavje in Dobovec), so zastopane z manjšim številom udeležencev, saj imajo že v osnovi manjše število prebivalcev.

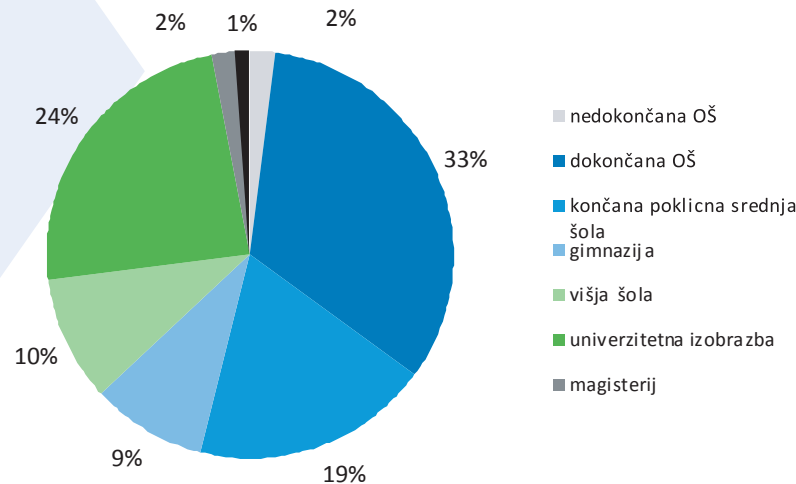
Po statusu udeležencev je največ zaposlenih (37 %), sledijo jim osnovnošolci in dijaki (31 %), upokojenci (14 %) in študentje (10 %). Brezposelnih anketirancev je bilo okoli 8 %, kar ne odraža stanja v občini, v kateri je bilo maja 2013 registriranih 19,5 % brezposelnih (Slovenija 13 %; SURS, 2013).

GRAF 1: Delež anketirancev glede na status udeleženca

Po izobrazbeni strukturi ima največji delež – 33 % – anketirancev končano osnovno šolo. Ta delež je visok tudi zaradi tega, ker je pri anketi sodelovalo veliko dijakov. 24 % anketirancev ima univerzitetno izobrazbo (tudi 1. in 2. bolonjska stopnja študija). Sledi 19 % anketirancev s končano poklicno srednjo šolo. 10 % anketirancev ima končano višjo šolo, 9 % anketirancev gimnazijo. Najmanjši delež v vzorcu (4 %) predstavljajo prebivalci, ki imajo najnižjo ali najvišjo izobrazbo.

GRAF 2: Delež anketirancev glede na izobrazbo

Povprečno trajanje prebivanja udeležencev ankete v Trbovljah je 30 let. Večina anketirancev (82 %) je domačinov, 18 % prebivalcev se je v Trbovlje priselilo, največkrat iz drugih krajev Slovenije ali republik nekdanje Jugoslavije, nekaj malega pa tudi iz drugih evropskih držav, Avstralije.

3.1.2 Asociacije na občino Trbovlje

Anketirance smo povprašali po treh besedah, s katerimi bi opisali občino Trbovlje. Odgovore smo razporedili v pet področij: gospodarstvo, demografija in izobraževanje, okolje in prostor, politika in razvoj ter mentaliteta. Najpogosteje je bila omenjena beseda onesnaženost, ki se je pojavila pri anketirancih vseh KS, najpogosteje pri anketirancih iz KS Center. Z onesnaženostjo povežemo tudi besede slab, onesnažen zrak ter pomanjkljivo skrb za čistočo in okolje. Naslednje najpogostejše besede so opisovale vizualne lastnosti občine, na primer, da je občina lepa, zelena in majhna. V KS Center in KS Franc Fakin so se pogosteje pojavljale tudi besede, ki so občino opisovale kot domačo, propadlo in dolgočasno. V vseh krajevnih skupnostih so omenjali rudarstvo, brezposelnost in pomanjkanje delovnih mest. Kot posledico zadnjih dveh so anketiranci našli tudi odhajanje mladih v druge kraje, staranje prebivalstva in s tem povezano naraščanje števila upokojencev. Nekatere besede so bile pogostejše le v posameznih krajevnih skupnostih, na primer v KS Franc Fakin so anketiranci občino pogosto omenili kot do občanov prijazna občina.

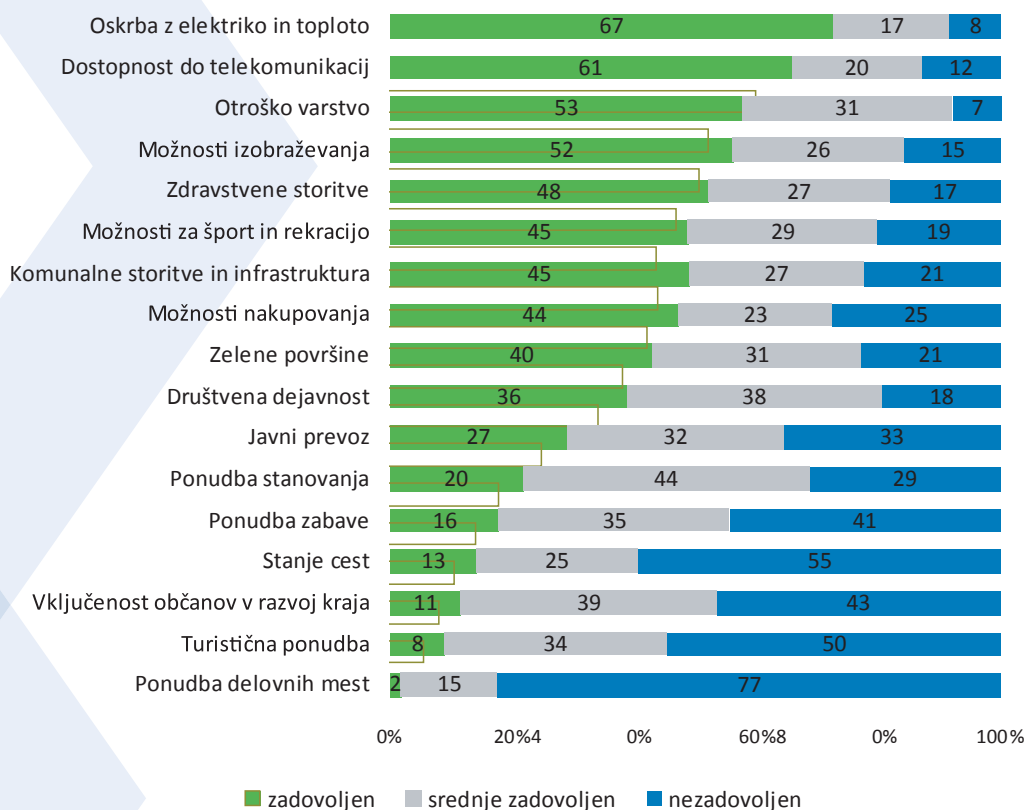
Zadovoljstvo s kakovostjo prebivanja

V občini Trbovlje je s kakovostjo prebivanja srednje zadovoljnih skoraj polovica prebivalcev, zadovoljnih ena tretjina, ena petina je nezadovoljna. Z izjemo KS Dobovec z najvišjimi ocenami kakovosti prebivanja je v preostalih KS nezadovoljnih od 10 do 25 % anketirancev. Najslabše je bila kakovost prebivanja ocenjena v KS Alojz Hohkraud – največ nezadovoljnih. Delež srednje zadovoljnih se giblje od 39 % v KS Klek do 61 % v KS Čeče.

Glede na ponudbo infrastrukture in storitev v občini je največ nezadovoljnih s ponudbo delovnih mest (77 %). Prav tako je treba izboljšati stanje cest, turistično ponudbo, vključenost občanov v razvoj kraja in ponudbo zabave. Anketiranci so najbolj zadovoljni z oskrbo z elektriko in s toploto (67 % anketirancev), med storitve in ponudbo, s katero so anketiranci v povprečju zadovoljni, spadajo še dostopnost do telekomunikacij, otroško varstvo, možnost izobraževanja, zdravstvene

storitve, možnost za šport in rekreacijo, komunalne storitve in infrastruktura, možnost nakupovanja in zelene površine.

GRAF 3: Zadovoljstvo anketirancev glede na ponudbo infrastrukture in storitev v občini Trbovlje

Poleg ocene ponudbe so anketiranci navedli še, kaj v njihovi KS in/ali soseski najbolj pogrešajo. Najpogostejši odgovor so bili objekti in površine za šport in rekreacijo, in sicer več športnih igrišč za nogomet, košarko in odbojko, proge za tek, prostorov za fitnes, telovadnic, površin za zimsko rekreacijo in pokrit bazen. Prav tako v nekaterih KS močno pogrešajo več parkirnih mest, še zlasti ob javnih ustanovah in na železniški postaji. Anketiranci si želijo več dogodkov, predvsem glasbenih in kulturnih prireditev, ter različnih akcij, npr. čistilnih akcij. Prebivalci si želijo več trgovin z oblačili in drugimi neživilskimi izdelki ter boljši javni promet (urejene avtobusne postaje, cenejši in zanesljivejši javni prevoz, boljše povezave, kombiji kot prevozna sredstva na manj zasedenih povezavah). Med pogostejšimi odgovori so se dodatno pojavili pomanjkanje otroških igrišč in igral za mlajše otroke, kolesarskih stez, zelenih površin (zelenice in parki), čistoča in urejenost infrastrukture, javnih površin. Dodatno bi morala biti boljša skrb namenjena urejanju cest (asfaltiranje, boljša oskrba cest pozimi ...).

PREGLEDNICA 1: Ponudba, ki jo najbolj pogrešajo predstavniki posameznih KS

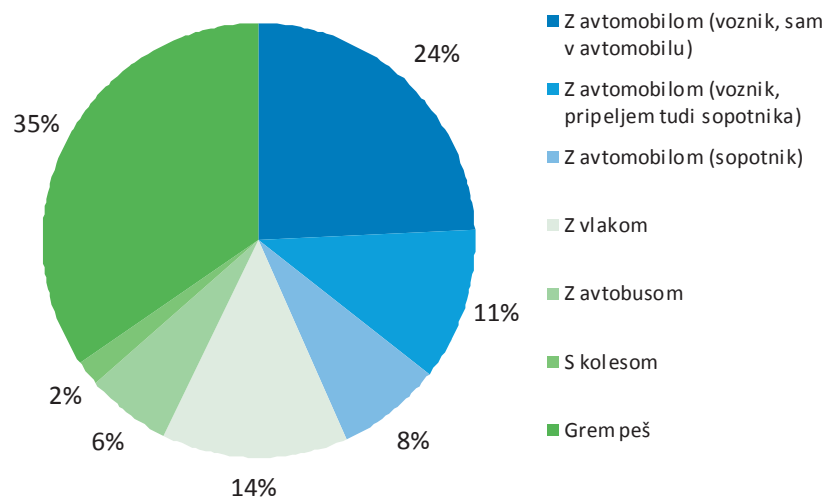
Krajevna skupnost	Ponudba, ki jo pogrešajo
KS Alojz Hohkraut	Otroško igrišče in igrala, parkirna mesta, prostor za druženje
KS Center, KS Ivan Keše	Parkirna mesta
KS Franc Fakin, KS Zasavje	Trgovina
KS Franc Salomon, KS Dobovec	Objekti in površine za šport in rekreacijo
KS Fric Keršič, KS Klek, KS Čeče	Več dogodkov

3.1.3 Uporaba javnega transporta in dnevne migracije

Po vsakodnevnih opravkih se polovica anketirancev odpravi peš, dve petini z avtomobilom, manjši delež (4 %) s kolesom ali z drugimi prevoznimi sredstvi (motor, taksi). Najmanjši delež (3 %) pripada javnemu transportu, torej avtobusu. Prebivalstvo mestnih KS (Alojz Hohkraut, Center, Ivan Keše in Fric Keršič) se po opravkih večinoma odpravi peš, primestno oziroma podeželsko prebivalstvo KS Franc Fakin, Klek, Čeče, Dobovec in Zasavje pa z avtomobilom. Izjema je KS Franc Salomon, kjer je enak delež pešcev in tistih, ki se po opravkih odpravijo z avtomobilom. Avtobus največ uporabljajo v KS Dobovec in Zasavje.

Največji delež anketirancev se na delovno mesto/šolo odpravi z avtomobilom, in sicer se peljejo sami. Sledijo pešci, ki jih je okoli tretjina. Petina anketirancev se odpravi z javnim prevozom (vlak, avtobus), zelo majhen delež pa s kolesom. Kot so povedali anketiranci, bi večjo rabo javnega transporta lahko dosegli z nižjimi cenami vozovnic, s pogostejšimi frekvencami voženj, z novimi trasami, ki bi pokrile okoliška naselja v mestu (Žabjek, Terezija ...), s krajšim časom potovanja, ki je konkurenčen avtomobilu. Po mnenju 15 % bi bilo treba izboljšati povezavo med železniškim in avtobusnim prometom.

GRAF 4: Uporaba transporta za dnevne migracije na delovno mesto/šolo

Med vsemi zaposlenimi jih malo več kot polovica (113) dela v Trbovljah, ena četrtnina v Ljubljani, ena desetina je zaposlena v preostalih dveh občinah zasavske regije (16 v Zagorju ob Savi, 5 v Hrastniku). Sedem anketirancev se vozi v Celje, dva v Litijo in trije v Maribor, preostalih 12 v druge kraje po Sloveniji (Domžale, Brežice, Krško ...). Izmed anketirancev so vsi anketiranci s končano osnovno šolo zaposleni v Trbovljah, s končano višjo šolo od 18 od 53 prebivalcev in polovica oseb z univerzitetno izobrazbo. Izobrazbena struktura delovnih migrantov pokaže, da so prebivalci z višjo izobrazbo zaposleni zunaj regije (9 od 13 prebivalcev z magisterijem in šest od sedmih z doktoratom). V preostalih dveh zasavskih občinah delajo pretežno prebivalci s končano srednjo šolo, z gimnazijo, višjo šolo in nekaj malega prebivalcev s končano univerzitetno izobrazbo.

Zaposleni v Trbovljah kot občini prebivališča se skoraj v polovici primerov v službo/šolo odpravijo peš; ena tretjina se jih pelje z avtomobilom. Pri njih se jih več kot ena polovica (54 %) pelje sama, 27 % jih pelje še sopotnika, pri 21 % so sopotniki. Medtem ko v Hrastnik prebivalci večinoma potujejo z avtomobilom (66 %) in so pri tem tudi vozniki (88 %), ki so v avtomobilu sami, za pot v Zagorje poleg avtomobila delavni migranti uporabijo avtobus. Anketiranci se najpogosteje z avtomobilom odpravijo tudi na delovna mesta oziroma šole/fakultete v Litiji, Mariboru in Celju, in to največkrat kot vozniki, ki so v avtomobilu sami.

3.1.4 Kakovost okolja

S kakovostjo okolja je največji delež anketirancev srednje zadovoljen (43 %), ena tretjina je nezadovoljna, 24 % je zadovoljnih. Največje nezadovoljstvo je bilo opaženo pri anketirancih v starosti med 26 in 40 let. Najbolj so s kakovostjo okolja zadovoljni v starostni skupini od 76 do 84 let, pri katerih je 46 % anketirancev zadovoljnih. V preostalih starostnih skupinah je največji delež tistih, ki s kakovostjo okolja niso niti zadovoljni niti nezadovoljni.

Kot najpogostejši moteč dejavnik so anketiranci izpostavili onesnaženost (zraka in okolja, onesnaženost javnih površin, vodotoka Trboveljščice). Drugi najpogostejši dejavnik je neurejenost: neurejenost cest (neasfaltirane ceste, luknje na cesti, slaba oskrba cest v zimskem času), stavb (stare fasade, propadajoče hiše) in neurejenost javnih površin (nepokošena trava v parkih, neurejene cvetlice, neočiščeni pločniki). Eden izmed najpogostejše naštetih motečih dejavnikov je podjetje Lafarge cement zaradi smradu, ki naj bi ga cementarna povzročala. Pogosto so bili naštet še pomanjkanje zelenih površin, zapuščene stavbe, pomanjkanje in neurejenost parkirnih mest v bližini bolnišnice in javnih ustanov ter ob železniški postaji ter primanjkljaj športnih površin.

3.1.5 Prihodnji razvoj

3.1.5.1 Trbovlje leta 2030

Največji del anketirancev si Trbovlje leta 2030 predstavlja boljše, torej so o razvoju optimistični. V Trbovljah pričakujejo več prebivalcev, izboljšano kakovost okolja, razvoj gospodarstva ter večjo urejenost in prenavo stavb, ulic in javnih površin. Veliko anketirancev meni, da bi bilo dobro, da bi se pojavile spremembe v vodenju občine in v odnosu občanov do mesta, sicer bo občina še bolj nazadovala v razvoju in postala spalno naselje s prevladujočim deležem starejšega prebivalstva. Nekaj anketirancev meni, da bodo imele Trbovlje v letu 2030 urejeno povezavo do avtoceste (predor), kar bi izboljšalo povezavo Trbovelj s Celjem, z Ljubljano, Mariborom in z drugimi večjimi slovenskimi mesti ter povečalo možnost razvoja gospodarstva v občini. Manjši delež anketirancev meni, da bodo Trbovlje postale mesto z razvitim turizmom (rudnik, stare rudarske kolonije ...).

3.1.5.2 Predlogi investicij za 500.000 EUR

Če bi bili anketiranci župan/-ja Trbovelj, bi 500.000 evrov največ anketirancev investiralo v razvoj gospodarstva in podjetij ter s tem posledično v povečanje števila delovnih mest: odpiranje novih podjetij, obnova nekdanjih tovarn in zapuščenih objektov oziroma bi te objekte podjetjem ponudili po nižji ceni (ali pa jim jih celo podarili). Povečanju števila delovnih mest bi sledile investicije v prometno infrastrukturo: gradnja kolesarske steze, urejanje nekaterih odsekov cest, obstoječih cest in pločnikov ali v šport ter športne in rekreacijske objekte in površine (nov park za skejtanje, notranji bazen, smučišče in večnamenski športni center). Nekoliko manj so omenjali: gradnjo predora, ki bi povezoval Trbovlje z avtocesto, nova stanovanja oziroma obnovo obstoječih ter investicije v čistejše okolje in za zdravje prijaznejše panoge. Če povzamemo po področjih, bi največji delež anketirancev (34 %) 500.000 evrov investiralo v okolje in prostor, 28 % v gospodarstvo, 22 % v človeške vire in 16 % v socialno okolje.

3.1.5.3 Potrebe po delovnih mestih

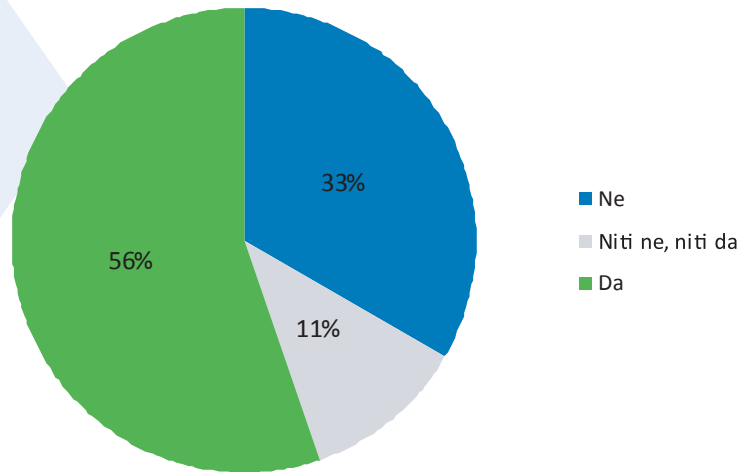
Anketiranci so ocenili, da so v občini najboljši pogoji za razvoj naslednjih gospodarskih področij: energetike, obrti ter storitev varovanja in oskrbe starejših občanov. Najmanjše možnosti za razvoj po mnenju anketirancev so na področju bazične industrije in prometa. Anketiranci so kot odgovore pod drugo večkrat omenili socialno podjetništvo in šport.

3.1.5.4 Težnje po odselitvi

Med anketiranci je bila večina – 455 anketirancev (82 %) – domačinov, rojenih v občini, 97

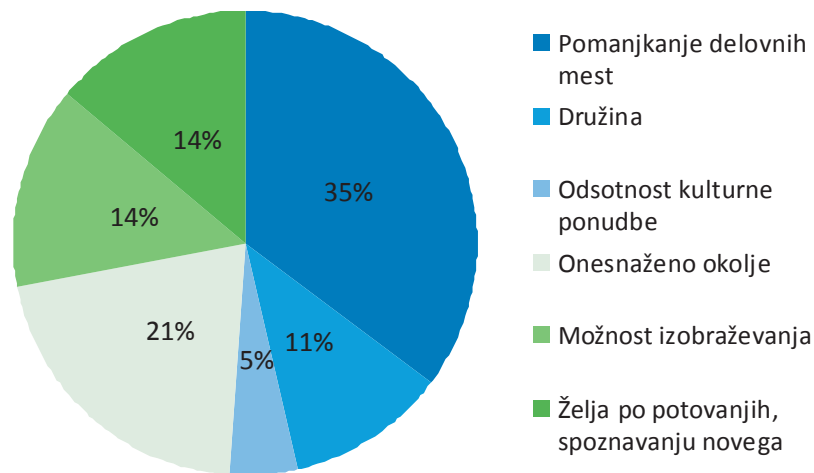
anketirancev (18 %) se je v Trbovlje priselilo. Tri četrtine priseljencev izvira iz drugega kraja Slovenije, 16 anketirancev iz ene izmed republik nekdanje Jugoslavije, šest iz drugih evropskih držav in trije iz drugih držav. Več kot polovica anketirancev razmišlja o izselitvi iz Trbovelj, o nasprotnem je prepričana le ena tretjina anketirancev.

GRAF 5: Delež anketirancev, ki razmišlja o izselitvi iz Trbovelj

Največ anketirancev (33 %) bi se izselilo zaradi pomanjkanja delovnih mest, 19 % zaradi onesnaženega okolja, 13 % zaradi možnosti izobraževanja ali želje po popotovanju in spoznavanju novega. Ena desetina oziroma manj bi odšla zaradi družine ali odsotnosti kulturne ponudbe. Kot druge dejavnike odselitve so prebivalci navedli pomanjkanje stanovanj oziroma predraga obstoječa stanovanja, slabe prometne povezave, dolgčas in odnos ljudi.

GRAF 6: Razlogi, zaradi česar bi se izselili iz Trbovelj

3.1.6 Socialno okolje in sodelovanje javnosti

Večina anketirancev iz vseh starostnih skupin je zelo navezana na Trbovlje, vendar se pojavljajo razlike med najstarejšimi, ki so bolj navezani, in najmlajšimi. Večina anketirancev razvoja Trbovelj ni pripravljena prepustiti političnim strankam, ampak želi o tem soočiti. Majhen delež anketirancev bi želel tudi aktivneje sodelovati pri razvoju Trbovelj. Mnenja o odnosih med posameznimi skupinami prebivalcev so različna. Mlajši menijo, da prihodnost občine ovirajo nesoglasja med družbenimi skupinami in to, da starejši ne upoštevajo mnenja in želja mlajših, starejši pa se s tema trditvama ne strinjajo.

Polovica anketirancev meni, da lokalna skupnost v Trbovljah ni povezana, le 14 % jih je izrazilo pozitivno mnenje. Najbolj negativno mnenje ima prebivalstvo v starosti med 26 in 60 let, ki je

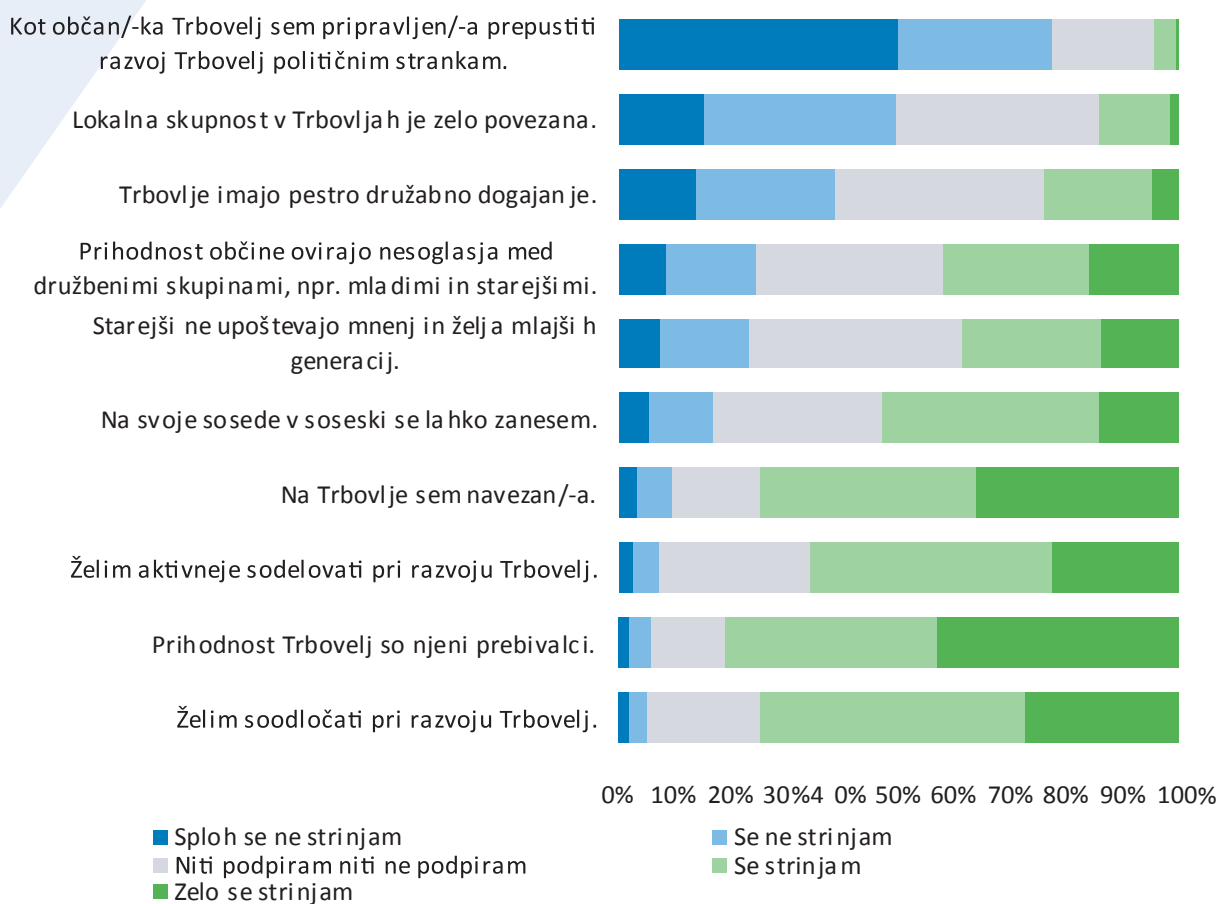

naj bi bilo v lokalni skupnosti hkrati najaktivnejše. Bolj pozitivnega mnenja je prebivalstvo starejših dveh starostnih skupin, kar je deloma posledica družbenih sprememb, deloma odvisnosti starejših od drugih članov skupnosti – to prinese večjo povezanost. Pri mlajših starostnih skupinah je proces individualizacije družbe vse vidnejši.

Pri sosedstvu se malo več kot polovica anketirancev lahko zanese na svoje sosede, ena tretjina je o tem prepričana deloma, le 17 % anketirancev se s to trditvijo ne strinja. Enako kot prej se s trditvijo najbolj strinjajo v starostni skupini od 76 do 84 let, najmanj pa mladina v starosti do 25 let. Pri trditvi o pestrem družabnem dogajanju v Trbovljah so odgovori skoraj enakomerno razporejeni in bolj negativni kot pozitivni. Po pričakovanju je mladina najmanj zadovoljna, starejši v starostni kategoriji od 61 do 75 let pa najbolj. Če povzamemo, starejši anketiranci menijo, da je skupnost veliko bolj povezana, da so sosede zanesljivi in da je družbeno dogajanje pestrejšše, kot pa to menijo mladi.

Anketirance smo povprašali tudi o ljudeh, odgovornih za razvoj Trbovelj. V večini (80 %) so se sodelujoči strinjali, da razvoja Trbovelj niso pripravljeni prepustiti političnim strankam. Še najbolj pozitivni so bili glede političnih strank mladi, ki imajo od politike za zdaj še velika pričakovanja. Kot alternativo političnim strankam so izrazili željo po soodločanju o razvoju, kar so potrdile tri četrtine udeležencev, nadaljnja petina bi mogoče sodelovala, le 5 % jih je proti. Največjo željo po soodločanju ima delovno aktivno prebivalstvo v starosti od 26 do 40 let, najmanj pa najbolj skrajni starostni skupini, torej mladi (od 15 do 25 let) in starejši (od 76 do 84 let). Zanimivo so najbolj skeptični mladi, pri preostalih starostnih skupinah je razporeditev odgovorov približno enaka. Kljub veliki želji po soodločanju je želja po aktivnejšem sodelovanju manjša in dosega vrednost dveh tretjin, malo manj kot ena tretjina je delno odločena, 7 % te potrebe nima. Najaktivneje želijo sodelovati anketiranci iz starostne skupine od 26 do 40 let, najmanj pa mladi, za katere bi iz prakse lahko trdili, da so sicer najaktivnejša starostna skupina.

GRAF 7: (Ne)strinjanje s trditvami o navezanosti na lokalno okolje in o lokalni politiki

3.1.7 Predlogi za slogan Občine Trbovlje

Anketiranci so v slogan za Občino Trbovlje vključili različne, bolj in manj poznane lokalne posebnosti Trbovelj in njenih prebivalcev. Najpogosteje so v slogan vključili besedo prihodnost oziroma se je slogan navezoval na prihodnost. Takšni slogani so na primer: Ne stojmo, pojdimo naprej!, Trbovlje – mesto prihodnosti in podobno. Veliko anketirancev je povezovalo preteklost s prihodnostjo, na primer S tradicijo v prihodnost, Mesto preteklosti s prihodnostjo. V sloganih so bile pogosto omenjene besede, ki na eni strani Trbovlje opisujejo kot zelene, z obilo narave, zelenih površin prihodnosti, na drugi pa kot črno z rudarsko preteklostjo. Takšni slogani so bili: Iz črnega nazaj v zeleno!, Iz rudarske preteklosti v zeleno prihodnost, Iz temnih rovov v zeleni vsakdan in drugi. Kot tretji najpogostejši slogan se je pojavila besedna zveza z rudarskim pozdravom srečno. Pri tem sloganu so nekateri anketiranci dali zamisel, da se črka e v besedi postavi v oklepaje, s tem pa bi beseda dobila dva pomena srečno in srčno, kot se že zdaj uporablja v občinskem glasilu.

Preostale besede s pogostejšimi pojavitvami so:

- » povezanost in sodelovanje ljudi (npr. S skupnimi močmi do boljših dni);
- » rudnik in rudarska preteklost (Nekdaj pod zemljo, danes ponosno na njej in z njo!, in slogan Na koncu rova vedno posije sonce, ki pravi, da konec rudnika ni konec razvoja Trbovelj, ampak nov začetek);
- » priložnosti (Trbovlje, mesto novih priložnosti/mesto možnosti);
- » majhnost (Majhni z velikim srcem);
- » druge lokalne značilnosti (dimnik – Trbovlje na sončni strani dimnika).

3.2 Anketa s prebivalci zunaj občine

V anketi, namenjeni prebivalcem preostalih dveh občin – Zagorja in Hrastnika –, je sodelovalo 160 ljudi, pri čemer je bilo razmerje med moškimi (dve tretjini) in ženskami (ena tretjina) precej neuravnoteženo. Povprečna starost anketirancev je bila 22 let. Tudi grafikon potrjuje prevlado mladih (stari 30 let ali mlajši) – 131 od 160 sodelujočih in le 29 sodelujočih starejših (stari 65 let ali več). V anketi ni sodeloval noben moški, starejši od 60 let, in nobena ženska, starejša od 75 let. Največje število anketirancev predstavljajo dijaki (115; 72 %), sledijo jim zaposleni (35; 22 %). Pri anketi je sodelovalo tudi manjše število študentov (8 anketirancev, 5 %) in upokojujencev (dva anketiranca, 1 %). Po starostni in statusni strukturi anketirancev gre torej za prevladujoče mnenje mladih. 102 anketiranca imata stalno prebivališče v občini Zagorje ob Savi, 43 pa v Hrastniku. Pet anketirancev ima stalno prebivališče v občini Radeče, preostalih 10 prihaja iz drugih občin (Laško, Litija, Prebold, Sevnica ...).

3.2.1 Asociacije na občino Trbovlje

Slika, ki jo imajo prebivalci iz regije, o občini Trbovlje je precej tradicionalna in se nanaša na industrijsko preteklost. Tako je prva omenjena beseda največkrat onesnaženost, v povezavi z njo so poleg onesnaženega zraka in okolja anketiranci naštevili še umazanost ulic, parkov in drugih javnih površin. Druga najpogostejša beseda je bila rudarstvo in besede, povezane z rudarstvom (rudarska tradicija, knapi, perkmandeljc ...). Med pogosteje naštetimi besedami so se pojavile še industrija, cementarna, prijaznost ljudi, kultura in besede, ki so opisovale občino kot majhno in lepo. Anketiranci iz drugih občin so poleg zgoraj naštetih besed pogosto omenjali slabo prometno infrastrukturo.

3.2.2 Pogostost obiskovanja občine in namen

Odgovori pri pogostosti obiskovanja občine so povezani s tem, da je velik delež anketirancev

dijakov, ki med šolskim letom prihajajo v Trbovlje vsaj pet dni v tednu. Med anketiranci je največ tistih (71 anketirancev), ki gredo v Trbovlje večkrat tedensko. Nekoliko manj jih prihajajo vsak dan (62 anketirancev). Tudi teh je največ iz občine Zagorje ob Savi, velik delež tudi iz Hrastnika. 21 anketirancev gre v Trbovlje nekajkrat mesečno, šest nekajkrat letno.

Najpogosteje v Trbovlje hodijo dijaki, pri katerih je enak delež tistih, ki pridejo vsak dan ali večkrat tedensko. Obisk dijakov je pogost najverjetneje zaradi šol in športnih klubov. Obisk študentov je nekoliko manjši, pridejo večkrat tedensko, nekajkrat mesečno ali letno. Zaposleni gredo v Trbovlje nekajkrat mesečno (14 anketirancev), večkrat tedensko (12), vsak dan (šest) ali le nekajkrat letno (trije).

Zaradi velikega števila dijakov je bila kot najpogostejši namen obiska Trbovelj navedena šola. Nekoliko pogosteje so Trbovlje obiskane še zaradi gostinske ponudbe. Anketiranci pridejo občasno po vsakodnevni nakupih, redko oziroma nekajkrat letno zaradi zdravstvenih storitev (Splošna bolnišnica Trbovlje) in kulturnih prireditvev. Ker so preostale storitve na voljo tudi v Zagorju in Hrastniku, anketirancem zanje ni treba potovati v Trbovlje. Hkrati je treba upoštevati, da dijaki kar nekaj teh storitev (sodišče, upravne storitve, tržnica idr.) glede na življenjsko obdobje za zdaj še ne koristijo.

3.2.3 Predlogi za razvoj

Največ anketirancev meni, da Trbovljam manjkajo čist zrak in okolje ter delovna mesta in podjetja. Nekoliko manj jih pogoša prireditve in dogodke za mlade in starejše. Enako število jih meni, da je treba zagotoviti trgovino s kakovostnimi oblačili in trgovino za elektrotehniko, torej predvsem trgovine, ki ne prodajajo živilskih izdelkov. Pogostejši odgovori so bili še, da v Trbovljah primanjkuje zelenih površin, urejenosti (neurejenost okolice, stavb, pločnikov, predvsem v spodnjem delu Trbovelj), restavracij s hitro prehrano ter prostorov za druženje in zabavo mladih.

Med anketiranci iz drugih občin vladajo različna mnenja o prihodnosti Trbovelj, saj enako število ljudi misli, da bodo Trbovlje leta 2030 boljše kot zdaj (večje število delovnih mest, več zelenih površin, do okolja prijaznejša industrija), in tistih, ki mislijo, da bodo Trbovlje leta 2030 slabše kot zdaj (večja brezposelnost, večja onesnaženost okolja ...).

Anketiranci imajo precej raznoliko mnenje o tem, v čem so Trbovlje najboljše. Nekateri menijo, da Trbovlje niso najboljše v ničemer, drugi anketiranci so pogosteje omenili dogodke in prireditve za mlade pa tudi za starejše ljudi; bazen, gostinsko ponudbo, šole. »Najboljše« so tudi po onesnaženosti. Nekoliko manj anketirancev meni, da so Trbovlje najboljše v športu in trgovinski ponudbi ter da so v Trbovljah najboljši ljudje.

Največ anketirancev bi 500.000 evrov investiralo v športne površine, in sicer večinoma v večji bazen. Druga najpogostejša investicija bi bila investicija v čistočo okolja, zlasti v čistilne naprave. Nekoliko manj anketirancev bi 500.000 evrov investiralo v podjetja in nova delovna mesta. Med pogosteje navedenimi investicijami so bile še investicije v gostinstvo, prometno infrastrukturo, prostor za druženje in zabavo, v šole, šport, trgovine in v zelene površine. Razporejeno po področjih bi največji delež anketirancev (37 %) investiralo v okolje in prostor, 30 % v socialno okolje, 24 % v gospodarstvo in 9 % v človeške vire.

3.2.4 Težnje po priseljevanju

Na vprašanje, pod katerimi pogoji oziroma zaradi česa bi se priselili v Trbovlje, največje število anketirancev ni odgovorilo oziroma je bil njihov odgovor, da se ne bi priselili v Trbovlje. Med posredovanimi odgovori so kot pogoj postavili pridobitev delovnega mesta v Trbovljah, sledilo je čistejše okolje v mestu in okolici. Pogost pogoj je bil tudi, da bi anketiranec v Trbovljah dobil nepremičnino oziroma dobil ugodno ponudbo zanjo (nizka prodajna cena oziroma nizka stanovanjska

najemnina). Med pogostejšimi pogoji so bili še bližina šole in družinski razlogi, torej da bi se anketiranec v Trbovlje preselil zaradi partnerja.

3.3 Trenutno stanje na področju gospodarskih subjektov v Trbovljah

Nosilce gospodarskega razvoja občine predstavlja 16 gospodarskih družb, ki so v letu 2012 skupno zaposlovale 1.190 ljudi, kar predstavlja skoraj polovico (49,9 %) vseh zaposlenih na področju gospodarstva Občine Trbovlje; skupaj so dosegli 63,1 % vseh prihodkov tega področja, hkrati pa ustvarili tudi skoraj polovico izgube trboveljskega gospodarstva – 48,0 %. Za poslovanje teh družb v letu 2012 je bilo značilno:

- » nnegativno poslovanje teh družb kot celote, saj je vrednost izgube bistveno presegla vrednost dobička (za 244,2 %);
- » velika zadolženost teh družb, ena ima celo negativni kapital, saj dolgovi bistveno presegajo njegovo vrednost;
- » finančna in kapitalska nestabilnost teh gospodarskih družb, saj pri 14 gospodarskih družbah ugotavljamo prenizek delež lastnih virov v skupnih virih, saj je ta nižji od dveh tretjin, kar naj bi zagotavljalo dolgoročno stabilno poslovanje;
- » energetika je še vedno vodilna dejavnost v gospodarstvu Trbovelj, saj poleg dejavnosti inženiringa bistveno prispeva k celotnim prihodkom (14,6 %) in tudi številu zaposlenih (8,1 %);
- » za najperspektivnejši vsekakor veljata dve gospodarski družbi, ki izkoriščata lastno znanje in izkušnje, in sicer eno s področja inženiringa (13,1 % prihodkov in 3,8 % zaposlenih) ter drugo s področja računalništva in informatike (2,0 % prihodkov in 1,1 % zaposlenih), ki je bila v letu 2012 tudi najhitreje rastoča gospodarska družba v merilu države.

Perspektivo v razvoju gospodarstva občine pa predstavljajo samostojni podjetniki (s. p.-ji), ki jih je bilo v letu 2012 skupno 427 in so zaposlovali 250 ljudi, kar je dobra desetina (10,5 %) vseh zaposlenih v gospodarstvu občine; skupaj so dosegli 7,2 % vseh prihodkov občinskega gospodarstva. Poudariti velja 20 samostojnih podjetnikov, ki imajo na celotno poslovanje samostojnih podjetnikov največji vpliv, saj so v letu 2012 zaposlovali 155 zaposlenih in dosegli 11.366 € prihodkov. Primerjava poslovanja s. p.-jev s poslovanjem gospodarskih družb pokaže nekatere bistvene razlike, ki vsekakor kažejo na njihovo večjo perspektivnost v gospodarstvu občine:

- » bistveno, kar devetkratno preseganje vrednosti dobička nad izgubo;
- » delež dobička v celotnih prihodkih je pri s. p.-jih 3,3-odstoten, medtem ko je pri gospodarskih družbah samo 1,9-odstoten; delež izgube v celotnih prihodkih pri njih je kar 4,6-odstoten, pri s. p.-jih pa samo 1,9-odstoten;
- » tudi za s. p.-je je značilno, da so prezadolženi, saj je le 5 s. p.-jev takšnih, da imajo zagotovljene pogoje za stabilno poslovanje.

Opomniti pa velja še na dejstvo, da gre pri s. p.-jih za majhna podjetja, ki se lahko precej hitro odzivajo na zahteve trga, zato gre v prihodnosti vsekakor računati nanje.

3.4 Analiza SWOT

PREDNOSTI

- » Podjetniški inkubator
- » Industrijska tradicija
- » Zadostno število delovne sile
- » Dodatni začasni ukrepi razvojne podpore vlade
- » Specifično znanje s področja kovinske in elektroindustrije, gradbeništva in nekaterih predelovalnih dejavnosti
- » Obstoje občinskih in regijskih ustanov ali razvojnih skupin za razvoj gospodarstva

PRILOŽNOSTI

- » Socialno podjetništvo
- » Lesna biomasa
- » Obnovljivi viri energije
- » Turizem (v mestu in na podeželju)
- » Možnosti pridobivanja EU-sredstev za občinske projekte in projekte gospodarstva (npr. področje pametne specializacije)
- » Pozicioniranje Trbovelj na nacionalni ravni kot novomedijskega mesta in razvoj tega področja znotraj občine

SLABOSTI

- » Premajhna konkurenčnost lokalnih podjetij in premalo znanja s področja t. i. novih tehnologij
- » Velika omejenost s prostorom
- » Pomanjkanje razvojnih programov obstoječih podjetij in posledično neučinkovitost pri pridobivanju finančnih pomoči z državnih, regijskih in z občinskih razpisov
- » Pomanjkanje strokovnega kadra in »beg možganov«
- » Prepoznavnost mesta v luči preostalih državljanov Slovenije kot umazanega, onesnaženega in sivega mesta brez perspektive

NEVARNOSTI

- » Odločitev o ukinitvi premogovništva, s katerim so povezane izgube delovnih mest
- » Neizkoriščena denarna sredstva na področju dodatnih začasnih ukrepov razvojne podpore, ki jih je vlada namenila za tri občine, med drugim tudi za Trbovlje
- » Negotovost na področju morebitne prodaje TET in z njo povezanimi delovnimi mesti
- » Ugodnejši delovni pogoji in privlačnost podjetij v osrednjeslovenski regiji, zaradi česar se mladi izobraženi ljudje odločajo za odhod iz Trbovelj

3.5 Sklepne ugotovitve

- » Anketiranci občino Trbovlje največkrat opisujejo z negativnimi besedami: onesnaženost, zaostalost gospodarstva in brezposelnost, dolgočasnost, zaspanost, apatičnost ljudi. Med pogosteje uporabljenimi besedami so se pojavile tudi nekatere pozitivne besede, ki so občino označile kot lepo in do občanov prijazno.
- » Med anketiranci je s kakovostjo prebivanja v občini največ srednje zadovoljnih, sledijo zadovoljni, najmanj je nezadovoljnih. Več kot polovica anketirancev je zadovoljna z oskrbo z elektriko in s toploto, z dostopnostjo do telekomunikacij, otroškimi varstvom in z možnostjo izobraževanja. Velik delež je nezadovoljen s ponudbo delovnih mest, stanjem cest in s turistično ponudbo.
- » V Trbovljah anketiranci najbolj pogrešajo objekte in površine za šport in rekreacijo. Veliko jih je omenilo tudi parkirna mesta, glasbene in kulturne prireditve, povezovanje med prebivalci, trgovine z oblačili in drugimi neživilskimi izdelki ter druge storitve.
- » Na delovno mesto/šolo se največ anketirancev odpravi z avtomobilom; med njimi je največ tistih, ki se v avtomobilu vozijo sami. Tretjina anketirancev se na delovno mesto/šolo odpravi peš, petina pa z javnim prevozom. Po vsakodnevni opravi se jih polovica odpravi peš, dve petini z avtomobilom, manjši delež gre tja s kolesom oziroma z drugim prevoznim sredstvom.
- » Največji delež anketirancev bi javni promet uporabljalo več, če bi bila cena vozovnic nižja, podoben delež si želi novih tras, ki bi pokrile okoliška naselja v mestu. Petina anketirancev bi uporabljala javni promet, če bi se skrajšal časovni interval med posameznimi vožnjami, nekaj več kot desetina bi ga uporabljala ob boljši časovni povezavi med železnico in avtobusom.
- » V Trbovljah se zaposli največji delež tistih, ki imajo končano osnovno in srednjo šolo. Zaposlenih v Trbovljah je tudi polovica anketirancev z univerzitetno izobrazbo in tretjina anketirancev s končano višjo šolo. Velik delež z višjo izobrazbo (magisterij, doktorat) je zaposlen zunaj regije.
- » Tretjina anketirancev ni zadovoljna s kakovostjo okolja. Kot najpogostejši moteč dejavnik so anketiranci navedli onesnaženost (zrak, okolje, javne površine, voda). Kot moteče dejavnike so ljudje našteali še neurejenost (neasfaltirane ceste, propadajoče hiše) in podjetje Lafarge cement.
- » Trbovlje leta 2030 naj bi bile po mnenju največjega dela anketirancev videti boljše. V Trbovljah pričakujejo več prebivalcev, izboljšano kakovost okolja, razvoj gospodarstva, večjo urejenost in prenovljene stavbe, ulice in javne površine.
- » Anketiranci močno podpirajo vse projekte, navedene v anketi.
- » Če bi bili anketiranci župani oziroma županje Trbovelj, bi 500.000 evrov daleč največ anketirancev investiralo v razvoj gospodarstva in podjetij, v prometno infrastrukturo ter v športne in rekreacijske objekte in površine.
- » Kot področja za možnost razvoja je največ anketirancev poudarilo energetiko, obrt ter storitve varovanja in oskrbe starejših občanov.
- » Več kot polovica anketirancev razmišlja o tem, da bi se v prihodnje izselila iz Trbovelj. Najpogostejša razloga za izselitev sta pomanjkanje delovnih mest in onesnaženo okolje.
- » Slogani, s katerimi bi anketiranci predstavljali Trbovlje, so najpogosteje povezani z rudarstvom, zelenostjo, s povezanostjo, povezavo med preteklostjo in sedanostjo ter s povezavo med črnim in zelenim.

4 STROKOVNE PODLAGE – SINTEZA ANALIZ RAZVOJNIH MOŽNOSTI

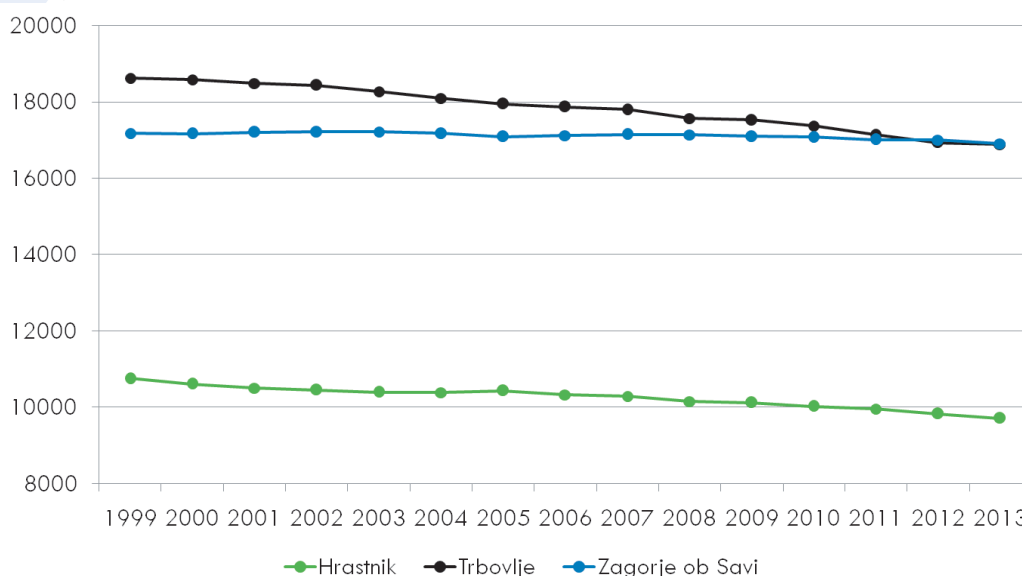
4.1 Ključni razvojni problemi

Za celovito analizo ključnih razvojnih problemov občine Trbovlje so pomembna gibanja na prostorskem, demografsko-socialnem in na gospodarskem področju. Povzetki analiz s posameznega področja so predstavljeni v nadaljevanju. Vse omenjene ocene so podane na skali od 1 do 5, pri čemer 1 pomeni »nezadostno«, 5 pa »odlično«.

4.1.1 Demografija

Občina ima neustrezno gibanje prebivalstva v daljšem obdobju 1961–2002, in sicer ocenjeno z oceno 3,0. Ta je v zadnjem 20-letnem obdobju 1991–2012 še slabša, in sicer z oceno 2,5. Občina Trbovlje je ena izmed treh občin zasavske statistične regije. Zajema 17 naselij in se po površini uvršča med manjše občine, saj s 57,8 km² predstavlja le 0,3 % vsega ozemlja Slovenije. Po številu prebivalcev občina Trbovlje sodi med srednje velike občine, saj je leta 2012 je v njej živelo 16.938 prebivalcev, kar je predstavljalo 0,82 % vsega prebivalstva Slovenije. Občina Trbovlje pa sodi med območja z nadpovprečno naseljenostjo, saj je leta 2012 znašala gostota prebivalcev na km² 293 (indeks glede na slovensko povprečje je znašal 290). Slovensko povprečje pa je leta 2012 znašalo 101 prebivalec na km².

GRAF 8: Gibanje števila prebivalcev 1999–2013 v vseh treh zasavskih občinah

Vir: SURS, 2013

Občina Trbovlje ima premalo zaposlitvenih možnosti glede na delovni kontingent in je obenem preveč oddaljena od najbližjih močnejših zaposlitvenih središč, kot sta Ljubljana in Celje, da bi bile mogoče dnevne delovne migracije, ki ne bi imele dolgoročnih negativnih posledic v odseljavanju. Ker ekonomsko izseljevanje pomeni zmanjševanje najbolj vitalnega prebivalstva (mlade, običajno nadpovprečno izobražene družine z otroki), sta slaba starostna struktura in upad natalitete le še neizogibna posledica.

Demografsko stanje občine Trbovlje je slabo. Prebivalstvo je v opazovanem obdobju od leta

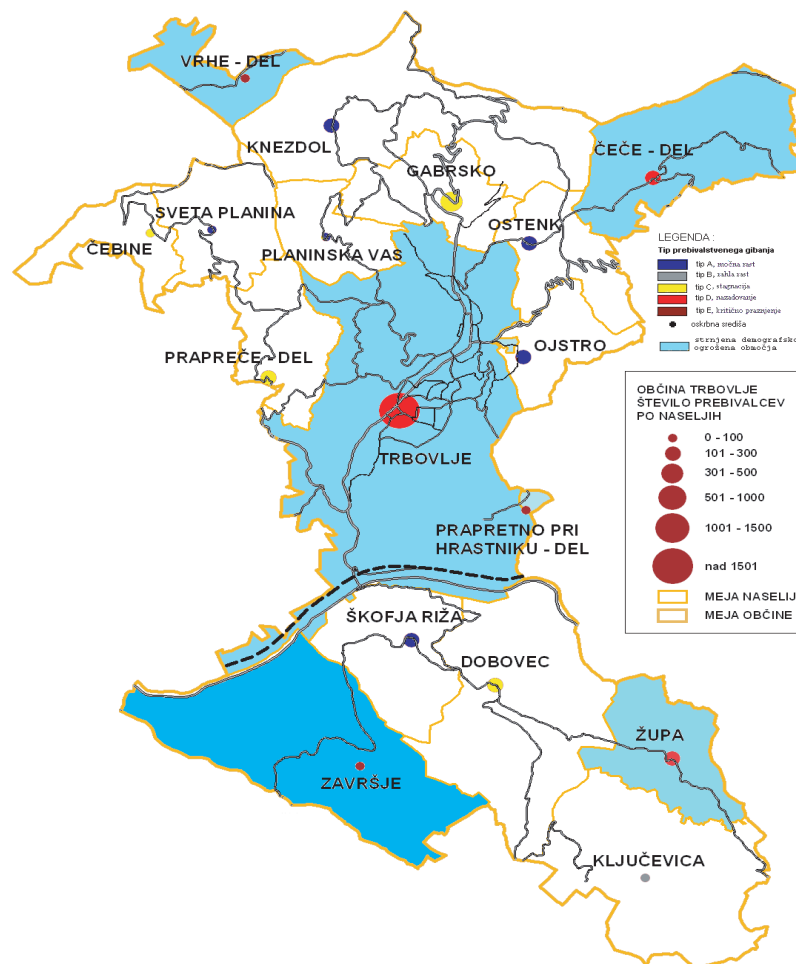
1869 do leta 1991 zmerno naraščalo. Po tem desetletju pa je prebivalstvo občine Trbovlje začelo nazadovati. Do leta 2012 se je število prebivalcev zmanjšalo za 2.399 prebivalcev oz. znaša indeks gibanja prebivalstva pod 93. Ocena staranja tako znaša 1,0, ocena rodnosti pa 2,5.

Znotraj občine zaznavamo upadanje števila prebivalcev v naselju Trbovlje. V primestnih krajevnih skupnostih pa je zaznati stagnacijo oz. rahlo rast prebivalstva. Tako intenzivno nazadovanje prebivalstva ima negativne posledice na slabšanje starostne strukture, slabo izrabo naravnih virov in tudi na zmanjševanje rentabilnosti oskrbnih funkcij, zaradi česar je obrat v pozitivno smer vse težji, območje pa postaja breme za občinski proračun zaradi vzdrževanja nerentabilne prometne infrastrukture in oskrbe. Zato bo pri načrtovanju strategij razvoja občine treba skrbno tehtati prednosti in slabosti tako neenakomernega razvoja in rasti prebivalstva posameznih območij občine.

Občina ima negativen naravni prirast, ocena 1,0, in negativen selitveni prirast iz države, ocena 1,0, ter rahlo pozitiven selitveni prirast iz tujine, ocena 2,0, ki pa samo rahlo blaži skupni upad prebivalstva. Skupna ocena je 1,0.

Na spodnji sliki oz. kartogramu je s temno modro barvo označeno območje Završje, na katerem gre za tip prebivalstvenega gibanja tipa A. To pomeni, da je na tem območju mogoča rast prebivalstva. S svetlejšo modro barvo pa so označena strnjena demografsko ogrožena območja.

SLIKA 1: Gibanje prebivalstva 1991–2012

Vir: Analiza razvojnih možnosti Trbovelj, februar 2013

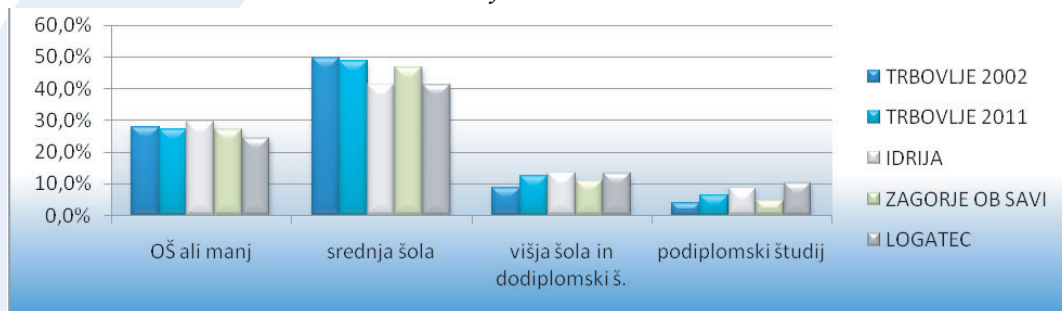
Najvišjo rast prebivalstva je imelo v obdobju od 1971 do 2012 naselje Ostenk (225). Močno rast prebivalstva pa so zaznala še naselja Škofja Riža (146), Ojstro (137) in Gabrsko (128). Rast prebivalstva sta zaznali še naselji Knezdol (124) in Prapreče – del (124). Poleg naselja Prapretno pri Hra-

stniku – del, ki v letu 2012 ni imelo prebivalcev, je bilo kritično praznjenje prebivalstva zaznati še v naseljih Vrhe – del (56), Ključevica (53) in Završje (57). Tudi samo mesto Trbovlje skrb vzbujajoče nazaduje (90). Če gledamo samo obdobje med letoma 2002 in 2012, vidimo, da je mesto Trbovlje (91) že blizu demografske ogroženosti, še posebej zato, ker je tudi nataliteta že negativna.

Občina ima povprečno izobrazbeno strukturo prebivalstva kljub sorazmerno visokemu deležu prebivalcev z višjo in visokošolsko izobrazbo ter večjemu deležu diplomantov, ki pa ne najdejo dela v domači občini, ocena (2,5). Občina ima podpovprečno izobrazbeno strukturo delovnih mest, ki so na voljo v občini.

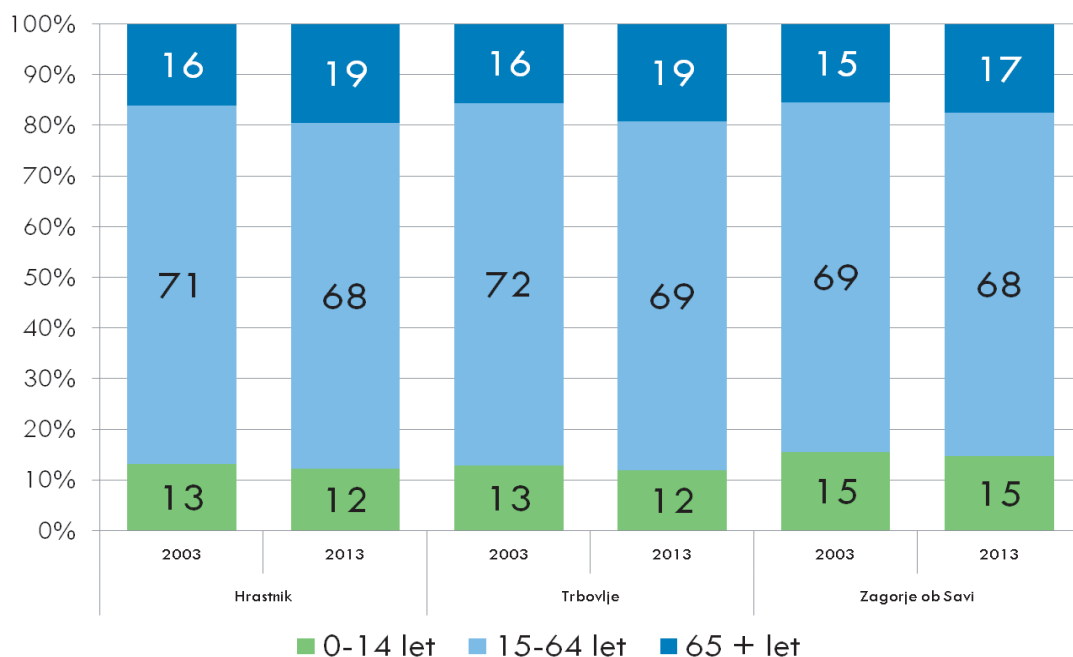
GRAF 9: Izobrazbena struktura v občini Trbovlje

Vir: Analiza razvojnih možnosti občine Trbovlje, februar 2013

Razmerje med mladimi, starimi in delovnim kontingentom se slabša, saj ima že bistveno višji delež starega (18,7 %), kot je mladega prebivalstva (11,8 %), razmerje M : S je 58 % : 39 %, ocena 1,0.

GRAF 10: Spreminjanje starostne strukture v letih 2003 in 2013 v občinah Trbovlje, Hrastnik in Zagorje

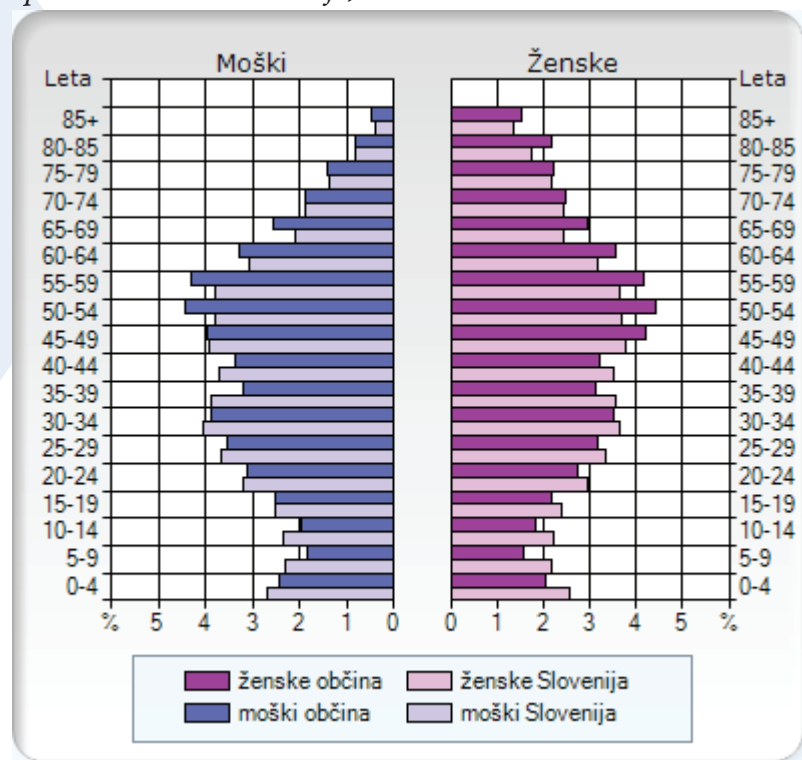

Vir: SURS, 2013

O odlični starostni strukturi govorimo, ko je delež mladih med vsemi prebivalci nad 20 %, delež starih pa pod 15 % in biološki indeks pod 70. O nezadovoljivi starosti strukturi pa govorimo, ko je biološki indeks nad 130. Biološki indeks je bil v občini Trbovlje že leta 2002 slab, medtem ko je bil leta 2010 že zelo kritičen, predvsem zato, ker ima občina sorazmerno nizek delež mladega prebivalstva, kar pomeni, da se iz občine izseljuje predvsem mlado prebivalstvo z otroki in da je nataliteta vse slabša. Delež starega prebivalstva je v občini Trbovlje leta 2011 narasel s 15,6 % (iz leta 2002) na 18,7 %, kar je že kritično in predstavlja nevaren demografski trend. Delež starega prebi-

valstva v občini Trbovlje je leta 2002 in tudi 2011 preseglo republiško povprečje. Delež mladih med vsemi prebivalci pa je leta 2010 padel s 13,3 % (iz leta 2002) na 11,7 %, kar pomeni, da se v občino priseljuje predvsem starejše prebivalstvo oziroma je nataliteta vse slabša.

GRAF 11: Starostna piramida občina Trbovlje, 2011

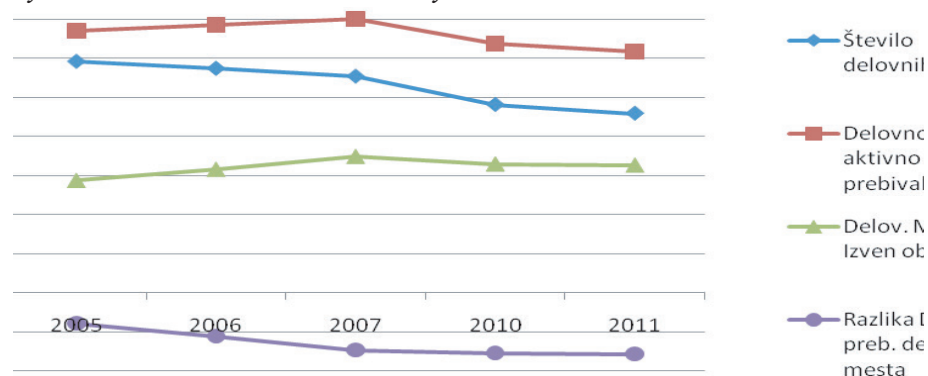
Vir: Statistični urad RS

4.1.2 Zaposlitvene možnosti

Značilnosti gospodarskega stanja občine Trbovlje smo za potrebe strategije prostorskega razvoja obravnavali najprej skozi kazalnik zaposlitvenih možnosti (delovnih mest) po sektorjih in dejavnostih. Ta kazalnik globalno in precej stabilno prikazuje gospodarsko moč in gospodarsko stanje nekega območja na daljši čas. Struktura zaposlitvenih možnosti glede na delovni kontingent kaže globalno gospodarsko moč območja, struktura delovnih mest po dejavnostih pa sorazmerno gospodarsko moč (kupno moč) in s tem blaginjo prebivalstva v ožjem ekonomskem smislu.

Občina ima preslab indeks zaposlitvenih možnosti (62). Za središče regionalnega pomena bi moral biti indeks nad 100. To pomeni, da je teoretično več kot 38 % aktivnega prebivalstva zaposlenega zunaj občine, kar pomeni, da se zunaj UE torej na bistveno prevelike razdalje teoretično vozi več kot 40 % aktivnega prebivalstva (ocena 2).

GRAF 12: Gibanje delovnih mest v občini Trbovlje

Vir: Analiza razvojnih možnosti občine Trbovlje, 2013

Mlado izobraženo prebivalstvo je glavni razvojni generator območja pod pogojem, da ima dobre pogoje za delo, je organizirano ter da je naklonjeno razvoju, podjetništvu in inovacijam. Več kot je mladega prebivalstva in bolj kot je izobraženo, bolj je območje naklonjeno razvoju, podjetništvu in inovacijam. Čeprav ima občina Trbovlje nadpovprečno število študirajoče mladine na prebivalca, pa ti zaradi premajhnega števila, predvsem pa neustrezne zahtevnostne strukture delovnih mest ne najdejo zaposlitve in možnosti osebnega razvoja v domači občini.

V spodnji preglednici so prikazane stopnje brezposelnosti glede na posamezno zasavsko občino. V vseh treh prikazanih letih (2005, 2010, 2013) je bila stopnja brezposelnosti najvišja v Trbovljah. Medtem ko občina Zagorje ob Savi v omenjenih letih ne zaznava veliko odstopanj, pa je omenjena stopnja skokovito narasla v letu 2013 v občini Hrastnik pa tudi v Trbovljah. Zaradi visoke brezposelnosti je vlada RS je na seji 25. 7. 2013 sprejela Sklep o dodatnih začasnih ukrepih razvojne podpore za problemsko območje z visoko brezposelnostjo Območje Občin Hrastnik, Radeče in Trbovlje ter program spodbujanja konkurenčnosti in ukrepov razvojne podpore na tem območju v obdobju 2013–2018. Z ukrepi, katerih skupna ocenjena vrednost znaša 13.774 milijonov evrov, želi prispevati k razvoju gospodarstva in podjetij na tem območju in zmanjšati razvojne ovire. Več o teh programih pa v nadaljevanju.

PREGLEDNICA 2: Delovno aktivno prebivalstvo in stopnje registrirane brezposelnosti po posamezni občini za mesec januar v letih 2005, 2010 in 2013

	Delovno aktivno prebivalstvo po prebivališču, januar 2005	Stopnja registrirane brezposelnosti, januar 2005	Delovno aktivno prebivalstvo po prebivališču, januar 2010	Stopnja registrirane brezposelnosti, januar 2010	Delovno aktivno prebivalstvo po prebivališču, januar 2013	Stopnja registrirane brezposelnosti, januar 2013
Hrastnik	3.938	14,7	3.778	13,7	3.390	18,2
Trbovlje	6.637	17,0	6.599	13,8	5.844	19,4
Zagorje ob Savi	6.880	10,8	7.015	9,3	6.734	12,9

Vir: Statistični urad RS

Gospodarstvo občine Trbovlje je bilo že pred nastopom gospodarske krize v težkem razvojnem položaju kot posledici zapiranja rudnika. Zato se je težje in sorazmerno neustrezno odzivalo na finančno krizo, kar izkazuje upad rasti prihodkov in dodane vrednosti pa tudi zaposlitvenih možnosti in investicij.

Čeprav brezposelnost raste, pa je od leta 2008 do leta 2013 rast zaznavala tudi višina neto plače po posameznih občinah. To dejstvo gre po predvidevanjih pripisati tudi vlogi energetike in rudarjenja v Zasavju, kjer so plače nad slovenskim povprečjem.

PREGLEDNICA 3: Povprečne mesečne neto plače v evrih po posameznih občinah in na slovenski ravni v mesecu januarju v letih 2008, 2010 in 2013

	januar 2008	januar 2010	januar 2013
Hrastnik	749,42	801,86	895,66
Trbovlje	904,96	983,22	1.038,23
Zagorje ob Savi	756,93	802,71	856,22
Slovenija	864,43	936,77	998,18

Vir: Statistični urad RS

4.1.3 Delovne migracije

Po podatkih Statističnega urada RS je število delovnih migracij občanov občine Trbovlje vse od leta 2000 naraščalo. Če je bilo leta 2000 doma v Trbovljah zaposlenih 4.829 Trboveljčanov in Tr-

bovelčank, je bilo leta 2012 takšnih še samo 2.665. Ljudje so si v zadnjih trinajstih letih službo iskali v okoliških mestih, največ med njimi v Ljubljani. Število tistih, ki delajo v Ljubljani, se je v zadnjih dvanajstih letih v obdobju 2000–2012 s številke 906 povzpelo na 1.583, kar pomeni, da največ občanov Trbovelj dela v prestolnici. Na drugem mestu glede na sedež zaposlitve je občina Zagorje ob Savi (448), takoj za njo pa občina Hrastnik (327).

PREGLEDNICA 4: Delovno aktivni prebivalci občine Trbovlje glede na občino, v kateri so zaposleni, v letih 2000, 2006 in 2012

	leta 2000	leta 2006	leta 2012
Trbovlje	4.829	3.603	2.665
Hrastnik	252	320	327
Zagorje ob Savi	379	539	448
Celje	41	98	94
Maribor	31	88	30
Ljubljana	906	1.472	1.583

Vir: Statistični urad RS

Trbovlje ima slabo strukturo delovnih mest, saj ob preslabo zastopanjem sekundarnem sektorju prevladuje terciarni sektor, ki skupaj s kvartarnim sektorjem ustvari nad 58 % vseh prihodkov in nudi nad 41 % vseh delovnih mest, ocena 2,5, in visoka stopnja brezposelnosti, ocena 1,0.

4.1.4 Monocentričnost razvoja

Občina bo težila k oblikovanju funkcionalnega somestja med Trbovljami, Zagorjem in Hrastrnikom z uveljavljanjem osrednje lege Trbovelj in opremljenosti z oskrbnimi funkcijami širšega pomena. Tako bo krepila vlogo zdaj ne dovolj močnega regijskega središča.

V notranji strukturi omrežja naselij bo občina izrazito prevladujoči monocentrični razvoj in poudarjeno vlogo naselja Trbovlje postopoma preoblikovala v zmerno policentrični sistem. Glede na majhen ozemeljski obseg občine in manjše število naselij, ki so obenem sorazmerno blizu mesta, je prevlada Trbovelj v omrežju naselij povsem razumljiva. S tega vidika tudi ni razlogov za postavitev običajne policentrične strukture omrežja naselij oziroma opredelitev več pomembnejših lokalnih središč v občini.

Primerjava med stanjem opremljenosti naselij z urbanimi dejavnostmi in s plansko opredelitvijo centralnih naselij v občini kaže njihovo povsem nerealno opredelitev v še veljavnih planskih aktih občine. Tudi tipologija naselij glede na opremljenost je upoštevana precej nerealno. Po opravljeni analizi je naselje Dobovec opremljeno z dejavnostmi, ki bi lahko zadoščale za pomembnejše lokalno središče. Kot lokalni središči sta v veljavnem prostorskem planu opredeljeni naselji Čeče – del in Prapreče – del, vendar danes nimata potrebnih oskrbnih funkcij, da bi zadoščali tovrstni opredelitvi. Potrebne oskrbne funkcije lokalnega središča pa ima naselje Gabrsko.

Z vidika prostorske lokacije teh naselij je pomembno, da so primerno locirana v prostoru, torej locirana tako, da vsa lokalna oskrbna središča skupaj s svojimi gravitacijskimi območji z lokalno oskrbo pokrivajo prostor celotne občine. Glede na gravitacijsko pokritost občine z lokalnimi oskrbnimi središči bo treba nadalje razvijati in izboljšati opremljenost Gabrskega in Čeč ter Dobovca kot pomembnejšega lokalnega središča. Pomembnejšo vlogo Dobovca je smiselno krepiti tudi zaradi njegove lege na območju Kuma, ki je nekoliko odmaknjena od Trbovelj in je glavno gravitacijsko središče območja. Naselje Trbovlje v prihodnje ohranja in krepi status naselja, ki pokriva vso občino in tudi regijo z vsemi funkcijami občinskega in regionalnega središča.

Prihodnja vizija razvoja mestnega prostora je zagotoviti programsko, strukturno in oblikov-

no urejeno mesto, ki bo prepoznavno v širšem območju regije in države. Pri tem so najpomembnejši elementi ohranjanje prepoznavne strukture, izboljšanje kakovosti prebivanja v mestu, vzpostavitev kakovostnih gospodarskih con, izboljšanje prometnega omrežja in usklajena namenska raba z optimalno prerazporeditvijo dejavnosti v prostoru.

Občina bo izvajala ukrepe za enakomernejšo porazdelitev funkcij po celotnem prostoru ter krepila prostorsko povezanost središč med seboj in z naselji v njihovem gravitacijskem zaledju (izboljšane povezave med naselji in učinkovit javni potniški promet). Občina bo v sodelovanju z drugimi občinami težila k oblikovanju funkcionalnega somestja med Trbovljami, Zagorjem in Hraštnikom ter že fizično spojenimi okoliškimi naselji z oblikovanjem funkcionalnih sosek od 1.000 do 2.000 prebivalcev z oblikovanjem lokalnih oskrbnih točk znotraj razširjenega somestja na ravni pomembnejših lokalnih središč.

4.1.5 Povzetek ključnih razvojnih problemov

Živimo v času, ko globalna gospodarska in finančna kriza močno določata oblikovanje politik na nadnacionalni ravni in tudi na nacionalnih ravneh. Prav tako pa se globalno in lokalno spopadamo s številnimi izzivi in z dolgoročnimi trendi. Pomemben dejavnik, ki bo v prihodnje vplival na razvoj politik, je seveda tudi spremenjeno razmerje moči na globalnem polju gospodarskih akterjev; predvsem je tu treba omeniti hitro razvijajoče se države. Ob bok navedenemu moramo postaviti tudi problem podnebnih sprememb in druge naraščajoče pritiske na okolje ter naravne in druge nesreče. Poleg tega se srečujemo z naraščajočimi cenami surovin in energentov ter z vse nižjimi cenami električne energije. Okolja tako ne moremo več obravnavati le kot dejavnika omejevanja rasti, ampak kot razvojno priložnost za novo razvojno paradigmo, ki išče sinergije med cilji na gospodarskem, družbenem in na okoljskem področju. Vse večji problem predstavljata tudi volatilitnost cen in nestabilnosti kmetijskih trgov. Pomemben element predstavljajo tudi spremembe v demografski strukturi (stiranje prebivalstva in vzporedno zmanjševanje deleža delovno aktivnih prebivalcev) in s tem povezane spremembe pri zagotavljanju določenih pravic pa tudi povečan tok migrantov.

Občina Trbovlje je leta 2011 dala izdelati analizo razvojnih možnosti, ki je bila leta 2012 posodobljena. V tej analizi so bili poudarjeni naslednji ključni in med seboj povezani razvojni problemi občine Trbovlje, in sicer:

- » Gibanje prebivalstva je negativno že daljše obdobje zaradi negativne natalitete (povezane z že zelo slabo starostno strukturo) pa tudi izseljevanja (povezanega s slabo dostopnostjo in z majhnimi zaposlitvenimi možnostmi). Ta trend dolgoročno pomeni nadaljnje slabšanje starostne strukture in vse večje težave pri zagotavljanju ustrezne oskrbe ob omejenem proračunu. Ob siceršnjem upadu prebivalstva pa se še posebej nevarno praznijo območja: Završja, Ključevica in Vrhov. Ta območja so tudi že absolutno demografsko ogrožena.
- » Neustrezna struktura in premajhno število delovnih mest v občini bosta ob nadaljnjem upadu le-teh v sekundarnem sektorju še naprej povzročala izseljevanje in slabo demografsko strukturo. To bo povzročilo hitro razslojevanje tradicionalne naselbinske strukture, izgubo identitete in preoblikovanje večine naselij v spalna naselja.
- » Slaba dostopnost občine do razvojnih središč višjega ranga.
- » Vse večja prometna in ekološka obremenjenost prostora.

V spodnjih preglednicah smo razvrstili ključne razvojne probleme, kot so bili predstavljeni v analizi razvojnih možnosti (ARM), kot so jih določili člani razvojnega sveta, ter tako, kot so jih uvrstili anketiranci v anketi. Iz preglednic je razvidna visoka stopnja ujemanja med strokovnimi pogledi in mnenjem prebivalstva glede ključnih ciljev in potrebnih ukrepov.

PREGLEDNICA 5: Razvrstitev ključnih razvojnih problemov po mnenju članov strateškega sveta

Razvrstitev po mnenju članov strateškega sveta
1. Slab indeks zaposlitvenih možnosti
2. Slaba struktura in koncentracija del. mest
3. Podpovprečno uspešno gospodarstvo
4. Izobrazbena struktura – izobrazba
5. Geografska lega in prometne povezave
6. Vloga občine in razvojnih institucij

PREGLEDNICA 6: Primerjava med strokovnimi ocenami, mnenjem članov strokovnega sveta in anke-to med prebivalci občine glede ključnih razvojnih problemov in ukrepov

Razvrstitev glede na ARM	Razvrstitev glede na anketo
1. Zaposlitvene možnosti	1. Ponudba delovnih mest
2. Sistem financiranja občin	2. Promet – dostopnost
3. Zdravo okolje	3. Turistična ponudba
4. Izobrazba, inovacije	4. Ponudba zabave
5. Dostopnost (dnevne del. migracije)	5. Pomanjkanje stanovanj
6. Starostna struktura	6. Druga ponudba

Glede na to, kolikokrat so se določeni ukrepi pojavljali pri obravnavi ankete, mnenj v strateškem svetu in v ARM-u, lahko iz vseh treh preglednic sestavimo skupno razvrstitev ukrepov.

PREGLEDNICA 7: Razvrstitev ukrepov glede na število pojavljanj

1. Zaposlitvene možnosti
2. Dostopnost – promet
3. Zdravo okolje – zdravje
4. Vloga občine, sistem financiranja
5. Izobrazba, inovacije
6. Pomanjkanje stanovanj
7. Turistična ponudba
8. Šport in rekreacija
9. Ponudba zabave
10. Večja urejenost

4.1.6 Viri financiranja razvoja

Med ključne probleme razvoja lokalnih skupnosti in regij sodita tudi neustrezen sistem financiranja lokalne samouprave in odsotnost systemskega financiranja pokrajin – regij, ki jih sploh nimamo, in to kljub določilom Ustave RS, ki v 142. člen (dohodki občine) določa: »Občina se financira iz lastnih virov, občine praktično nimajo opredeljenih lastnih virov. Občinam, ki zaradi slabše gospodarske razvitosti ne morejo v celoti zagotoviti opravljanja svojih nalog, država v skladu z zakonsko določenimi načeli in merili zagotovi dodatna sredstva.«, in EU-listine o lokalni samoupravi, ki v 9. členu določa: »Pogoj, da bi lokalne oblasti lahko učinkovito opravljale svoje naloge, je, da imajo ustrezna finančna sredstva. Lokalne oblasti lahko zbirajo ta sredstva znotraj zakonskih omejitev v obliki lokalnih davkov ali subvencij. V zadnjem primeru morajo biti lokalne oblasti

vprašane o njihovih potrebah. Finančna solidarnost v smislu sistema izravnave mora biti vpeljana znotraj oblasti, da bi zavarovali tiste, ki so finančno šibkejše.«.

Pri oblikovanju ustrezne vertikalne davčne strukture je zato izjemnega pomena, da se upoštevajo značilnosti lokalne skupnosti, ki je tudi osnovna davčna baza in je odvisna od višine vseh zbranih sredstev. Ob tem je pomembno, da ima lokalna skupnost v določenem delu tudi možnost predpisovanja t. i. lastnih davkov, ki jih oblikuje na podlagi informacij, ki jih ima o prebivalcih, njihovem premoženju, moralnih vrednotah, ekonomski moči, navadah, potrebah in ne nazadnje tudi o željah. S tem se interna finančna konstrukcija decentralizirane upravne enote lažje zapre, uresniči se načelo njene avtonomnosti in doseže učinek povečane narodnogospodarske koristi.

Občina se po Zakonu o regionalnem razvoju uvršča med občine, ki jim pripada dodatna finančna podpora glede na stopnjo registrirane brezposelnosti. Občina Trbovlje se žal ni mogla izogniti negativnim trendom v gospodarstvu, ki veljajo za celotno Slovenijo in ki so povzročili slabše poslovanje družb, stečaje in povečanje brezposelnosti. Zaradi nastale situacije in visoke stopnje brezposelnosti so bile aktivnosti občine usmerjene v aktivno sodelovanje pri vsebinski pripravi dodatnih začasnih ukrepov razvojne podpore za občino Trbovlje, ki naj bi prinesli pozitivne rezultate na področju razvoja gospodarstva v obdobju 2013–2018. Tako je bil v Ur. l. RS, št. 63/2013, 26. 7. 2013 objavljen »Sklep o dodatnih začasnih ukrepih razvojne podpore za problemska območja z visoko stopnjo brezposelnosti za območje občin Hrastnik, Radeče in Trbovlje. V teh občinah se od leta 2013 do leta 2018 izvedejo dodatničasni ukrepi razvojne podpore. Več o tem pa v nadaljevanju.

4.1.7 Evropski viri financiranja projektov

EU v obdobju 2014–2020 spodbuja celostne pristope k ozemeljskemu razvoju; na ravni projektov to pomeni možnost financiranja celovitih projektov iz več evropskih skladov, na ravni mehanizmov pa gre predvsem za dva mehanizma, ki povezujeta regionalno raven z lokalno skupnostjo:

- » lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost (Community-led Local Development – CLLD);
- » celostne ozemeljske naložbe za Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR), Evropski socialni sklad (ESS) in Kohezijski sklad (KS) (CTN/ITI – Celostne teritorialne naložbe/Integrated Territorial Investments for the ERDF, ESF, Cohesion Fund).

Slovenija si v programskem obdobju 2014–2020 prizadeva podpreti oba inštrumenta – CLLD in CTN/ITI.

Koliko denarja in za kaj bo namenjen s področja EU-sredstev, pa je odvisno predvsem od pogajanj med Slovenijo in EU (komisijo), ki potekajo v letu 2013. Slovenija bo do leta 2020 ohranila položaj neto prejemnice sredstev iz proračuna EU (v višini 1,03 % bruto nacionalnega dohodka). V novi finančni perspektivni bo Sloveniji za izvajanje kohezijske politike EU v obdobju 2014–2020 na voljo skupaj 3,3 milijarde EUR, izraženo v tekočih cenah.

Prav tako za Slovenijo v obdobju 2014–2020 velja delitev na dve t. i. kohezijski regiji (NUTS 2) – na vzhodno in zahodno Slovenijo:

- » zahodni Sloveniji bo na voljo 860 milijonov EUR (izraženo v tekočih cenah);
- » vzhodni Sloveniji bo na voljo 1,12 milijarde EUR (izraženo v tekočih cenah).

BDP NA PREBIVALCA (BDP P. C.) V LETU 2010 KOT DELEŽ EU-27

Slovenija	83,7 %
Zahodna Slovenija	100 %
Vzhodna Slovenija	69,2 %

Razlika v obsegu sredstev med zahodno in vzhodno Slovenijo, ki bo na voljo, je posledica različne stopnje razvitosti obeh kohezijskih regij, merjeno v ustvarjenem bruto domačem proizvodu na prebivalca (BDP p. c.).

Poleg navedene delitve pa bo za Slovenijo kot celoto iz naslova Kohezijskega sklada (za področje prometa in okoljske infrastrukture ter trajnostne rabe energije) na voljo dobrih 1,06 milijarde EUR (v tekočih cenah).

Slovenija mora – podobno kot druge države EU – pripraviti kar nekaj dokumentov, ki bodo podlaga za črpanje evropskih sredstev. Njihove vsebine morajo biti medsebojno skladne (koherentne), in sicer:

- » **Partnerski sporazum**, ki bo predstavljal pogodbo med Evropsko komisijo in Republiko Slovenijo glede izvajanja kohezijske politike v obdobju 2014–2020. Ta določa tudi t. i. predhodne pogojenosti, ki jih država mora izpolniti; ena izmed takih je priprava strategije pametne specializacije.
- » **Operativni program za Slovenijo kot celoto** (t. i. cilj 1), s katerim bodo dodeljena razpoložljiva sredstva razdeljena po prioritethih oseh (priority axis).
- » **Operativni programi za Evropsko teritorialno sodelovanje**.

Na področju spodbujanja OVE in URE v sektorju gospodinjstev bodo ukrepi na državni ravni tudi v prihodnje usmerjeni v finančno spodbujanje energetske učinkovitih obnov in trajnostnih gradenj eno-, dvo- in večstanovanjskih stavb ter v vlaganja v energetske učinkovite ogrevalne sisteme. Dodatno bo kot ukrep zmanjševanja energetske revščine podprta še shema učinkovite rabe energije za gospodinjstva z nizkimi prihodki ter promocijske, informativne in svetovalne dejavnosti v okviru delovanja energetske svetovalne mreže za občane.

V javnem sektorju bo poudarek na energetske učinkoviti obnovi in trajnostni gradnji stavb javnega sektorja (šole, vrtci, bolnišnice, domovi za ostarele, knjižnice in drugi objekti neposrednih in posrednih proračunskih uporabnikov), finančnih spodbudah za ukrepe učinkovite rabe električne energije, uvajanju sistema za upravljanje z energijo v javnem sektorju (energy management), energetske pogodbeništvu (energy performance contracting) in v izobraževanju kadrov za izvajanje zelenega javnega naročanja.

Za sektor gospodarstva in storitev (industrija, MSP in velika podjetja) bodo finančne spodbude namenjene učinkoviti rabi električne energije, gradnji sistemov za ogrevanje (geotermalni, sončni kolektorji, kotli na lesno biomaso, daljinsko ogrevanje na lesno biomaso), povečanju rabe OVE za proizvodnjo električne energije in toplote, uvedbi razvojne sheme in spodbudam gospodarstvu pri vstopu zelenih energetskih izdelkov na trg ter uvajanju sistemov za upravljanje z energijo.

Z vidika družbeno-ekonomskih izzivov, naraščajočih okoljskih zahtev in vplivov podnebnih sprememb bo treba v prihodnje znatno okrepiti usposobljenost, dostop do kakovostnih, specializiranih svetovalnih storitev pa tudi prenos znanja in inovacij v prakso prek tesnejšega povezovanja med znanostjo, stroko in proizvajalci, da bi lahko kmetijstvo (s povezanimi sektorji) v prihodnje zagotavljalo zadostno preskrbo z varno in s kakovostno hrano, pa tudi druge družbeno pomembne funkcije, povezane z ohranjanjem naravnih virov in biotske raznovrstnosti, kulturne krajine in poseljenosti podeželja. Vključenost v informacijsko družbo vsakomur olajša dostop do informacij, potrebnih znanj, poveča možnosti zaposlitve, posledično lahko vpliva tudi na višino osebnih dohodkov in ima množico drugih posledic, ki olajšajo vsakodnevno življenje. Tako ima e-vključenost vpliv na posameznika in družbo kot celoto in je eden ključnih dejavnikov vzpostavitve trajne ekonomske rasti. Zato je treba stremeti k premostitvi naraščajočega digitalnega razkoraka, v katerem se najpogosteje znajdejo prav tisti, ki bi od informacijske tehnologije pridobili največ in si prizadevati za dvig ravni e-pismenosti, ki je na različnih ravneh predpogoj za vključevanje in sodelovanje v informacijski družbi. E-pismeni državljan je sposoben digitalno komunicirati, uporabljati sodobne

tehnologije in digitalna orodja, predvsem pa zna hitro in učinkovito poiskati, obdelati in uporabiti informacijo in se sporazumevati z drugimi v specifičnih življenjskih okoliščinah. Predpogoj za doseganje e-pismenosti so seveda usvojena osnovna znanja in uporaba IKT. Vendar pa za Slovenijo statistike in analize kažejo velik razkorak med razpoložljivostjo IKT in njihovo dejansko uporabo. Kar 28 % prebivalstva še ni nikoli uporabilo interneta (EU – 22 %), med redne uporabnike interneta pa se uvršča le 41% 'prikrajanega' prebivalstva (EU – 54 %). Še posebej izrazito Slovenija odstopa po uporabi interneta med upokojenimi in neaktivnimi (Si – 24 %, EU – 40 %), ki zaostajajo v vseh pogledih in s tem tudi znižujejo primerjalni položaj Slovenije. Tudi po podatkih raziskave Inštituta Antona Trstenjaka »Uporaba računalnika pri 50 in več let starih prebivalcih Slovenije« le dobra četrtnina prebivalcev Slovenije, ki so stari 50 in več let, uporablja računalnik (to pomeni nekaj več kot 200.000 ljudi). Zato bo v prihodnji finančni perspektivi 2014–2020 večji poudarek namenjen prav podporam, namenjenim vzpostavljanju celovitega ekosistema za pridobivanje e-veščin po vzoru nekaterih drugih držav, ki sledijo ciljem politike Evropske unije. Le tako se bo mogoče spopasti s ključnimi razvojnimi izzivi informacijske družbe, pospešiti oživitev gospodarstva in postaviti temelje trajnostne digitalne prihodnosti.

5

GOSPODARSTVO

»Mladi so resnično naša prihodnost in treba jim je dati priložnost, da se pokažejo in da gredo korak naprej od stopnje, ki smo jo dosegli mi. Treba jim je dati zavest, da jim lahko uspe v svetovnem merilu, če imajo le voljo, zagon in nove ideje. /.../ Ena pisarna, nekaj pomoči za zagon, prijazna beseda v pravem trenutku, odprta vrata in prav gotovo se bodo rojevali novi Akrapoviči, Boscaroli, Zorniki ...«

*Dr. Jure Knez,
strokovni direktor DEWESofta*

5 GOSPODARSTVO

5.1 Gospodarstvo v preteklosti in danes

V preteklih letih smo bili, merjeno po gospodarski moči z družbenim proizvodom, v samem vrhu v republiki. Vzrok je bil v hitrem povojnem razvoju industrije in polni zaposlenosti prebivalstva v premogovništvu, proizvodnji električne energije, strojogradnji, gradbeništvu in proizvodnji gradbenega materiala, projektivi, inženiringu, v storitvenih dejavnostih itn. Na začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja se je stanje bistveno spremenilo.

S spremembo gospodarskega sistema in z izgubo trgov doma in v tujini je začelo gospodarstvo nazadovati, srečevalo se je z velikim številom presežnih delavcev, s stečajni in z brezposelnostjo. Danes je stanje v gospodarstvu precej drugačno kot pred leti po moči ter tudi po strukturi in zaposlenosti. Med nosilne dejavnosti se še vedno uvrščajo premogovništvo, ki pa je trenutno v procesu zapiranja in precej negotovem položaju, proizvodnja električne energije, proizvodnja cementa, gradbeništvu, strojogradnja, projektiranje, inženiring, večji vpliv in delež pa so pridobile različne storitvene dejavnosti in dejavnosti, usmerjene v proizvodnjo in podporo sodobne tehnologije.

Junija leta 2000 je bil skladno z načeli in opredelitvami ZSRR sprejet Zakon o postopnem zapiranju Rudnika Trbovlje - Hrastnik in razvojnem prestrukturiranju regije (v nadaljevanju: zasavski zakon). Namen zakona je bil zagotoviti sredstva za zapiranje Rudnika Trbovlje - Hrastnik in razvojno prestrukturiranje regije zaradi posledic opuščanja energetske dejavnosti v regiji. Kot časovni okvir izvajanja ukrepov prestrukturiranja je zakon prvotno predvideval obdobje 2000–2004 in sredstva v skupni višini 4,9 milijarde tolarjev. Z izvajanjem zakona so kmalu nastopile težave, tako da se je začel izvajati šele z letom 2001. Aprila 2003 je bilo sprejeto dopolnilo zasavskega zakona. Z njim se je programsko obdobje izvajanja razvojnega prestrukturiranja regije podaljšalo do vključno leta 2006, absolutni znesek zagotovljenih neposrednih spodbud pa je ostal enak.

Gospodarstvo občine Trbovlje je bilo že pred nastopom gospodarske krize v težkem razvojnem položaju zaradi zapiranja rudnika. Zato se je težje in sorazmerno neustrezno odzvalo na finančno krizo, kar izkazuje upad rasti prihodkov in dodane vrednosti ter tudi zaposlitvenih možnosti in investicij.

PREGLEDNICA 8: Gibanje gospodarskih kazalnikov po dejavnostih 2009–2011 v občini Trbovlje

GIBANJE, povprečno letno glede na obdobje 2009-2011	Števila podjetij	Števila zaposlenih	Prihodki podjetja	Dodana vrednost na zaposl.	Stroški dela na zaposl. (bruto)
KMETIJSTVO IN LOV, GOZDARSTVO, RIBIŠTVO	-22,5%	-14,4%	-59,3%		-62,4%
RUDARSTVO	0,0%	-14,1%	-13,1%	2,7%	13,6%
PREDELOVALNE DEJAVNOSTI	-1,6%	-3,1%	-5,5%	-19,3%	-34,6%
OSKRBA Z ELEKTRIČNO ENERGIJO, PLINOM IN PARO	29,1%	-2,8%	3,6%	9,1%	-16,0%
OSKRBA Z VODO, RAVNANJE Z ODPLAKAMI IN ODPADKI, SANIRANJE OKOLJA	0,0%		1241,4%		
GRADBENIŠTVO	1,4%	-4,3%	0,9%	-2,4%	-27,7%
TRGOVINA, VZDRŽEVANJE IN POPRAVILA MOTORNIH VOZIL	2,4%	-6,9%	-2,8%	9,2%	-28,2%
	-1,2%	-9,7%	-11,0%	-9,9%	-35,8%
GOSTINSTVO	-4,9%	-6,4%	-1,3%	3,2%	-0,5%
INFORMACIJSKE IN KOMUNIKACIJSKE DEJAVNOSTI	24,5%	2,4%	20,9%	13,9%	21,6%
FINANČNE IN ZAVAROVALNIŠKE DEJAVNOSTI	0,0%	-0,7%	3,6%	9,3%	114,6%
POSLOVANJE Z NEPREMIČNINAMI	10,6%	1,1%	-2,7%	2,2%	-48,1%
STROKOVNE, ZNANSTVENE IN TEHNIČNE DEJAVNOSTI	7,5%	-1,1%	18,4%	9,8%	-37,1%
DRUGE RAZNOVRSTNE POSLOVNE DEJAVNOSTI	10,9%	4,7%	19,9%	6,4%	86,4%
IZOBRAŽEVANJE	11,8%	4,9%	0,8%	-17,9%	-37,9%
	22,5%	3,9%	11,1%	12,8%	-21,5%
KULTURNE, RAZVEDRILNE IN REKREACIJSKE DEJAVNOSTI	9,5%	10,6%	33,1%	2,9%	-100,0%
DRUGE DEJAVNOSTI	6,3%	8,2%	10,2%	-1,1%	3,8%

Kazalniki so se po letu 2009 močno poslabšali, saj je večina dejavnosti nazadovala, najbolj so nazadovale oz. izboljšale kazalnike naslednje panoge, zapisane v preglednici 7.

PREGLEDNICA 9: Izboljšanje ali poslabšanje kazalnikov po dejavnostih v občini Trbovlje

Kazalnik	Zmanjšanje	Povečanje
Število zaposlenih	kmetijstvo -14,4 %	kulturne in razvedr. dejavnosti +10,6 %
	rudarstvo -14,0 %	druge dejavnosti +8,2 %
Število podjetij	kmetijstvo -14,4 %	oskrba z elek. energijo +29,1 %
		informacijske in kom. dejav. +24,5 %
Celotni prihodki	kmetijstvo -59,1 %	kulturne in razvedr. dejavnosti +33,1 %
	rudarstvo -13,1 %	informacijske in kom. dejav. +20,9 %
Dod. vrednost/zapos.	predelovalne d. -19,3 %	informacijske in kom. dejav. +13,9 %
	izobraževanje -17,5 %	zdravstveno in socialno varstvo +21,5 %
Bruto plače	kult. in razv. d. -100,0 %	finančne in zavarovalne dej. +114,6 %
	kmetijstvo -62,4 %	druge dejavnosti +86,2 %

Vir: Analiza razvojnih možnosti, februar 2013

Iz ključnih kazalnikov izhaja, da trboveljsko gospodarstvo posluje z izgubo, upadajo tudi celotni prihodek in zaposlitvene možnosti. Tudi investicijsko je zelo previdno, kar poleg nizkega deleža investicij kaže tudi nizka zadolženost. Občinsko gospodarstvo je torej kljub krizi sposobno več investirati v razvoj in s tem v odpiranje novih zaposlitvenih možnosti; obenem je v občini kar nekaj majhnih podjetij z odličnimi bonitetnimi ocenami, kar je poleg dobro razvite oskrbne mreže najspodbudnejši kazalnik v tej analizi glede na ključne probleme.

5.2 Vplivi bližnjih večjih mestnih središč na razvoj Trbovelj

Nastajajoče območje »velike Ljubljane« bo še močnejše »izzarevalo« gospodarske in socialne pa tudi prebivalstvene vplive na prostor občine Trbovlje. Tak razvoj je vezan na izrazito centraliziran model razvoja države in pomeni nujnost gospodarske (zaposlitvene) okrepitve občine, zlasti v terciarju in kvartarju, z odpiranjem novih delovnih mest (alokacijo zaposlitvenih mest iz Ljubljane). Za močnejši vpliv Trbovelj bo treba oblikovati sodobnejše komunikacijsko omrežje v več (različnih) smereh, predvsem proti Ljubljani pa tudi Celju in Novemu mestu ter Litiji. Potrebna bo močnejša razvojno naravnava gospodarska rast, zlasti v inovativnih in tehnološko zahtevnih panogah, ter zaustavitev padanja prebivalstva Trbovelj. Odločilno vprašanje v povezavi z razvojnimi investicijami je z vidika občine Trbovlje, koliko novih delovnih mest ob upoštevanju vplivov na okolje in kakšno strukturo novih zaposlitvenih možnosti ta prinašajo z vidika potrebe po prestrukturiranju iz sekundarnega v terciarni in kvartarni sektor.

Gospodarska rast, ki temelji na premišljenih investicijah v visoke tehnologije, višji dodani vrednosti in na visokem deležu znanja, je najpomembnejša motivacija za integracije na širšem vplivnem območju Trbovelj. Pospašen gospodarski razvoj, zlasti terciarnega in kvartarnega sektorja, ki sta zdaj v Trbovljah že za slovenske razmera preslabo razvita, bo pospeševalec medobčinskih ((post) industrijskih) izmenjav. Nujnost odpiranja v evropske integracijske procese bo zahtevala mrežno povezovanje mest ter oblikovanje omrežja sodelujočih občin in mest v širšem gravitacijskem območju Trbovelj. Vzpostaviti bo treba še boljše in širše sodelovanje, zlasti z Zagorjem ob Savi, s Hrastnikom in z Litijo, ki imajo podobne ključne probleme, ter nadgraditi sodelovanje z Ljubljano kot središčem nacionalnega pomena. Vse navedeno je pomembno tudi zato, ker imajo Trbovlje glede na središčno lego v Zasavju pogoje, da postanejo še pomembnejše oskrbno in s tem zaposlitveno središče.

5.3 RAZVOJNA PRIORITETA 1: Večanje zaposlitvenih možnosti ob spodbujanju inovativnosti in konkurenčnosti

Med ključnimi problemi trboveljskega gospodarstva smo izpostavili njegovo ozko razpršitev po strukturi, predvsem pa šibkost glede na zaposlitvene možnosti, ki jih nudi, po številu in zahtevnosti delovnih mest. Ker občina nima sredstev niti pooblastil, s katerimi bi na področje gospodarstva koreniteje posegala, je njena osnovna naloga zagotavljanje primernih infrastrukturnih rešitev in podpornega okolja, ki bo spodbujalo vlaganja v lokalno gospodarstvo ter krepilo njegovo konkurenčnost. Velikega pomena je tudi kakovostna delovna sila, na kar bo občina skupaj z državo vplivala z vlaganji v izobraževanje, v kadrovska stanovanja za visokousposobljeni strokovni kader in z zagotavljanjem kakovostnega bivalnega okolja. S podpiranjem storitvenega sektorja, terciarja, kvartarja, turizma, zelene energije in e-storitev bo prispevala k razvoju novih delovnih mest in k razpršitvi gospodarske strukture po dejavnostih, saj bo s tem to postalo prožnejše in manj odvisno od dogajanj v posameznem sektorju.

Pogoji za razvoj:

- » Najpomembnejša faktorja produktivnosti ob ekonomiji obsega, tehnološki opremljenosti dela in podjetniški infrastrukturi sta prav izobražen kader in razvoj inovacij, zato bo občina sprejela ukrepe za privabitev in zadržanje izobražene delovne sile in razvoj oblik stalnega izobraževanja in dopolnjevanja znanj.
- » Napredek v kakovosti razvoja prebivalstva (z višjo rodnostjo) je mogoč le ob izboljševanju in izenačevanju socialnih in zaposlitvenih pogojev, gradnji stanovanj za mlade družine ter ekonomskih in socialnih spodbud za družine z veliko otroki pa tudi z ohranjanjem prebivalstva na podeželju (za občino Trbovlje je tudi bistvena usmeritev v odpiranje novih zaposlitvenih možnosti v III. in IV. sektorju).
- » Aktivno razvijanje Trbovelj kot generatorja razvoja regije ob »kontrolirani« migracijski politiki z različnimi oblikami medobčinskega sodelovanja.

Cilji, ki jih želimo doseči na področju gospodarstva, so naslednji:

- » s povečanjem zaposlitvenih možnosti zmanjšati stopnjo brezposelnosti;
- » večja konkurenčnost in inovativnost gospodarstva;
- » razvoj energetike z nadaljevanjem proizvodnje električne energije na lokaciji TET ter gradnja in obratovanje HE na srednji Savi.

Več o posameznih razvojnih področjih, s katerimi bomo dosegli prioriteto »Večanje zaposlitvenih možnosti ob spodbujanju inovativnosti in konkurenčnosti«, pa v nadaljevanju. Ob vsakem področju so navedeni ukrepi, s katerimi bomo dosegli cilje, ki smo jih navedli zgoraj.

5.3.1 Razvojno področje: Podjetništvo, inovativnost in kreativne industrije

Zaradi tradicije, povezane s premogovništvom, ki je zagotavljalo stabilna delovna mesta, slabše starostne strukture prebivalstva, in deloma neuspešnega razvojnega prestrukturiranja Rudnika Trbovlje - Hrastnik je opazno premajhno zanimanje za podjetništvo. Zato bo občina na eni strani skrbela za ustrezno infrastrukturo, ki bo namenjena obstoječim podjetjem in novim investitorjem.

Poleg tega bo občina sama ali v povezavi z drugimi izvajala aktivnosti za ustvarjanje novih poslovnih priložnosti za obstoječa podjetja na tujih trgih in/ali tujim podjetjem na območju obči-

ne. Občina bo spodbujala javno-zasebno partnerstvo, s katerim je mogoče dosežati obojestransko zadovoljstvo – javnega in zasebnega sektorja – ter obenem odpirati nova izobrazbeno zahtevna delovna mesta z visoko dodano vrednostjo. Še posebej bo občina preučila možnost javno-zasebnega partnerstva pri razvoju posameznih infrastrukturnih rešitev, pri katerih bi občina izboljšala infrastrukturno opremljenost, podjetja pa razvila proizvode oz. storitve, ki bi jih lahko tržila. Občina bo preučila tudi morebitno možnost vstopa v izbrana razvojno najperspektivnejša mala podjetja z vložkom stavb in/ali zemljišč.

Občina bo podpirala ciljno naravnana izobraževanja in usposabljanja z namenom spodbujanja podjetniškega razmišljanja pri mladih in usposabljanja za dejavnosti, povezane s ključnimi razvojnimi usmeritvami občine. Vsakršna podpora morebitnim novim programom bo nujno morala potekati previdno in ob upoštevanju celotne demografske slike naše regije, zaposlitvenih možnosti ter tudi strokovne analize in finančnih učinkov. Ob nespremenjenih demografskih kazalnikih bo morala odločitev za nove programe temeljiti na skrbni presoji in upoštevati tudi morebitno opustitev kakšnega programa. Drugačno reševanje bo pomenilo resno nevarnost za stabilnost srednješolskega izobraževanja v Zasavju.

Odločilno vlogo pri spodbujanju gospodarstva bo občina odigrala tudi na področju povezovanja lokalnega gospodarstva ter črpanja razpoložljivih državnih in evropskih sredstev.

Zaradi specifičnega položaja občine in potrebe po novih zaposlitvenih možnostih je treba podpirati različne industrijske dejavnosti, prednost pa bodo imeli kakovostni programi, ki potrebujejo manj prostora in ki ne obremenjujejo okolja s prometom, hrupom in z nevarnimi snovmi, torej tehnološko zahtevnejše podjetništvo in razvoj novih oblik malih in srednje velikih družb ter samostojnih podjetnikov. Energija bo postajala vse dražja, zato bo nujno varčevanje z energijo. Vse bolj bodo tudi aktualne investicije v energetske izrabo obnovljivih virov energije.

Razvoj v smeri kakovosti bo zahteval vse več inovativnosti, visoke tržnosti izdelkov in storitev, kar bo večalo pomen tehnoloških in raziskovalno-inovacijskih oddelkov v močnejših družbah.

Kulturne in kreativne industrije (KKI) predstavljajo velik potencial za gospodarski razvoj, predvsem kot vedno pomembnejši nosilec netehnološkega razvoja. Pomembne so za gradnjo medgeneracijskega in medkulturnega dialoga ter grajenja skupnosti, na daljši rok pa prek vpliva na izobraževalni sistem zvišujejo kulturno ozaveščenost prebivalstva. Kulturne vsebine igrajo bistveno vlogo pri razvijanju informacijske družbe, izboljšujejo kakovost življenja, ohranjajo kulturno identiteto in prispevajo k socialni koheziji. Stopnja rasti izvoza kreativnih izdelkov in storitev je bila po podatkih UNCTAD v Sloveniji v obdobju 2003–2008 12,6-odstotna, kar nas uvršča na 9. mesto med EU-27, stopnja rasti uvoza izdelkov in storitev kreativnih industrij v istem obdobju pa je znašala 12,1 % (Prodan et al. 2011). KKI v Sloveniji zaposlujejo 2–8 % celotne delovne sile, ustvarijo 6 % bruto dodane vrednosti celotnega slovenskega gospodarstva in 44.867 evrov na zaposlenega, s čimer presegajo povprečje gospodarstva (MIZKŠ 2012). Nova razvojna paradigma, koncept kreativnih dejavnosti in še posebej njihovega povezovanja z drugimi gospodarskimi sektorji povezuje gospodarstvo in del kulture, kar vključuje ekonomske, kulturne, tehnološke, okoljske in socialne vidike razvoja na makro- in mikroravni. Bistvo nove razvojne paradigme je dejstvo, da so ustvarjalnost, znanje in dostop do informacij vse bolj prepoznani kot motorji gospodarske rasti in spodbujanja razvoja v globaliziranem svetu (UNCTAD 2008).

KKI so v EU predstavljale 4,5 % celotnega EU BDP v letu 2008. Leta 2009 so kreativne industrije v Sloveniji zaposlovale 33.758 ljudi, to je 4 % vseh zaposlenih prebivalcev Slovenije (MK 2011). Študija Pro Inno Europe/INNO Metric s (Hollanders, van Cruysen 2009) Slovenijo po indikatorju »kreativne klime« (kamor prišteva kreativno izobrazbo, izražanje ter odprtost in toleranost) uvršča na 16. mesto od preučevanih 27 evropskih držav, medtem ko indikator kreativnosti in oblikovanja Slovenijo v EU-27 uvršča na 14. mesto. Indikator »kreativnost in oblikovanje« je

sicer sestavljen iz indikatorjev kreativnega sektorja, kreativnosti v R & R, oblikovalskih aktivnosti in konkurenčnosti v oblikovanju. Izmed omenjenih dimenzij se Slovenija najslabše odreže pri kreativnem sektorju in oblikovalskih aktivnostih. Glede na položaj Slovenije v primerjavi z razvitimi članicami EU in potencial, ki ga predstavljata kulturni in kreativni sektor za gospodarsko rast in zaposlovanje, se mora Slovenija usmeriti v spodbujanje razvoja in rasti tega sektorja. V kontekstu spodbujanja razvoja gospodarstva je pomemben predvsem tisti del kreativnih dejavnosti, ki se nanaša na oblikovanje, še posebej npr. oblikovanje prihodnosti (design future) in industrijsko oblikovanje; ob ustreznem povezovanju oziroma vključevanju kreativnih dejavnosti v procese v drugih podjetjih predstavlja pomembno gonilo inovacij – v najširšem smislu ga lahko razumemo kot most med kreativnostjo in inovacijami (Cox 2005).

V zadnjih letih so se začela pojavljati uspešna podjetja, poimenovana »start up«. Podjetje start up ali zagonsko podjetje ustanovijo ljudje, ki želijo spreminjati svet oziroma stvari okrog sebe. V zadnjem času je še posebej veliko podjetij start up, ki se ukvarjajo z novimi tehnologijami, ki so trenutno v trendu – splet, geolokacije, mobilne aplikacije. Vendar delovanje start up ni omejeno s to kategorijo – v Sloveniji so odlični start upi na področju biologije, kemije, izdelave pametnih stikal ... Podjetja start up svojega denarja ne iščejo pri državnih jasliah, kot smo vajeni pri številnih podjetjih v Sloveniji, ampak ga poskušajo pridobiti od investitorjev z vsega sveta¹. Ena izmed takšnih spletnih platform, kjer se je uspešno predstavil tudi produkt trboveljskih ustvarjalcev Chipolo, je Kickstarter. Občina Trbovlje bo v prihodnje poskušala ustvarjati pogoje, prijazne do podjetij start up. V začetni fazi je pri takšnih ustvarjalcih dovolj že prostor, opremljen s pisalno mizo, z računalnikom in s povezavo v svet. Občina Trbovlje bo podpirala razvoj t. i. »hubov«, v sklopu katerih svoje ideje razvijajo različni kreativci s številnih področij.

Ukrepi:

- » Spodbujanje podjetništva pri mladih (v osnovnih šolah) skupaj z območno obrtno-podjetniško zbornico, Mladinskim centrom Trbovlje (Akademija znanja) ...
- » Dopolnjevanje programov v srednjih šolah, v katerih je zdaj opaziti osip vpisa, z zanimivimi programi (obe trboveljski šoli sta v letu 2013 med drugim začeli tudi program podjetništva Junior Achievement Young Enterprise).
- » Podpora izvajanju podjetniškim programom (Podjetno v svet podjetništva ...).
- » Zagotovitev podjetniške podporne infrastrukture.
- » Investicije v razvoj novih delovnih mest z visoko dodano vrednostjo.
- » Spodbujanje sodelovanja podjetnikov na t. i. »forumu inovacij« v organizaciji javne agencije SPIRIT oz. podobno.
- » Poskrbeti za ozaveščanje javnosti o možnostih štipendiranja, sofinanciranja študija v tujini, dodatnega izobraževanja (izvajalci: Zasavska ljudska univerza, Javni sklad RS za razvoj kadrov in štipendije ...) ter virih financiranja podjetniških idej (Slovenski podjetniški sklad, razpisi za podjetja start up ...).
- » Spodbujanje ustanavljanja »hubov« oziroma pogojev za delovanje podjetij start up.

5.3.2 Razvojno področje: Obstoj in nadaljnji razvoj obstoječih podjetij in samostojnih podjetnikov ter nastajanje novih podjetij

Obstoječim podjetjem in samostojnim podjetnikom v trboveljski občini morajo biti dani čim boljši pogoji za njihov obstoj in nadaljnji razvoj, pri čemer razumemo razvoj v smislu kakovostnega opravljanja proizvodnih ali storitvenih procesov, možnosti za širjenje obstoječih dejavnosti na zdajšnji ali drugi lokaciji, v smislu povečanja izvoza in drugo.

Eno izmed prednostnih razvojnih področij je tudi rast novih podjetij, obratov, ki bodo delovali na območju naše občine in zaposlovali ljudi s stalnim prebivališčem na območju naše občine. Gre za spodbujanje podjetnikov iz drugih delov Slovenije, da ob začetku ali širitvi svojega poslovanja postavijo proizvodne ali storitvene obrate v naši občini oz. koristijo že obstoječe, pa tudi za trboveljska oz. zasavska že obstoječa podjetja.

Potencialne investitorje je treba povabiti in privabiti, da poslujejo v naši občini, saj so za zdaj investicije vrednostno in številčno še najpogostejše na območju velikih mest ali neposredno ob ugodnih prometnih povezavah. Le če se bodo nudili pogoji, ki bodo boljši, kot bi jih podjetniki imeli na katerem drugem območju v Sloveniji, lahko pričakujemo, da bodo ti ponudbo sprejeli in se odločili za investicije v naši občini.

Ukrepi:

- » Spodbujanje k aktivnemu vključevanju posameznih gospodarskih in javnih subjektov v smislu ponujanja v najem ali morebitni odkup kapacitet v njihovi lasti.
- » Izdelava t. i. kataloga nepremičnin v lasti Občine Trbovlje ali v lasti drugih in ustrezno formiranje širše javnosti z namenom čimprejšnje (ponovne) uporabe le-teh.
- » Sofinanciranje stroškov za izdelavo razvojnih načrtov podjetij.
- » Spodbujanje za okolje in ljudi neškodljive proizvodne ali storitvene dejavnosti.
- » Poenostavljanje upravnih in administrativnih postopkov v smislu hitrosti pridobivanja potrebnih dovoljenj za dela ali obratovanje.
- » Spodbujanje oblikovanja in uporabe t. i. lokalne valute v smislu načela kupujte lokalno.
- » Pomoč pri sodelovanju z lokalnimi (območna obrtno-podjetniška zbornica), regionalnimi (Regionalni center za razvoj) in z državnimi ustanovami (pristojna ministrstva, agencija SPI-RIT in podobno) za razvoj gospodarstva in nudenje finančnih stimulacij za nove zaposlitve.
- » Spodbujanje internacionalizacije domačih podjetij.
- » Prizadevanje občine za organizacijo gospodarske konference, ki bi pozneje postala tradicionalna ter mednarodna in s katero bi vplivali na gospodarsko okolje Trbovelj.

5.3.3 Razvojno področje: Zaposlitev študentov in dijakov poklicnih šol v podjetjih v naši občini

Prehod s fakultete ali poklicne šole na trg delovne sile je velik in zahteven korak. Vsa podjetja želijo po navadi ljudi z delovnimi izkušnjami, te pa jim mladi težko ponudijo, razen če si jih niso nabrali že med študijem. Tovrstni iskalci zaposlitve pa po mnenju izkušenih kadrovikov velikokrat niso pripravljeni na pomožne funkcije, zato se vse vrte v začaranem krogu.

Graditev mladih sposobnih ljudi je ena izmed prioriteten nalog pri t. i. skrbi za »razvoj človeških virov«. Zaposlovanje visokoizobraženih kadrov na čim manjšem prostoru in z visoko dodano vrednostjo s posledičnim ustvarjanjem novih delovnih mest zaradi povečanega obsega

poslovanja je eden izmed dolgoročnejših ciljev pri razvoju gospodarstva v naši občini.

Večina mladih diplomantov in dijakov, ki končajo šolanje na poklicnih srednjih šolah, nima možnosti in hotenja, da bi ostala v domači občini in se kalila v domačih podjetjih. Prepričani so, da jim domača podjetja ne morejo nuditi pridobivanja potrebnih delovnih izkušenj prek opravljanja obvezne prakse, pripravništva ali z nudenjem stalne zaposlitve.

Ukrepi:

- » Analiziranje populacije šolajoče se mladine v zadnjih letnikih in oblikovanje »liste potencialov«.
- » Stimuliranje podjetij k podeljevanju kadrovske študentskega štipendij.
- » Skupni projekti podjetij in mladih, še med njihovim šolanjem (raziskave, ankete, projektne naloge ...) ter aktivno sodelovanje z obstoječimi študentskimi in dijaškimi organizacijami.
- » Vključevanje mladih v projekte občine.

5.3.4 Razvojno področje: Rudnik Trbovlje - Hrastnik – program zapiralnih del do leta 2018

V dogovoru z Ministrstvom za infrastrukturo in prostor in Slovensko odškodninsko družbo je RTH v zadnjem četrtletju leta 2013 izdelal noveliran program zapiranja rudnika. Vzrok spremembe programa je izpad do 2/3 proračunskih sredstev. Ob tem pa je ostal obseg potrebnih del nespremenjen. Spremenjen srednjeročni program za obdobje 2013–2018 tako zajema naslednje ključne mejnike:

1. Nadaljevanje in zaključitev zapiranja jam do leta 2015.
2. Razreševanje večine presežnih delavcev v letih 2014 in 2015.
3. Časovni premik dokončanja ekološke in prostorske sanacije površine v leta 2016–2018.
4. Reprogram finančnih obveznosti v leta 2016–2018.

Ob tem mora RTH izpad dela proračunskih sredstev v letih 2014 in 2015 zagotoviti z dezinvestiranjem. To pomeni prodajo dolgoročnih naložb ter premičnega in nepremičnega premoženja.

V nadaljevanju nekoliko podrobneje sledi opis aktivnosti na področju Občine Trbovlje.

Nadaljevanje in dokončno zaprtje jam

Večji del jame Trbovlje je že trajno zaprt. Odprti so še podzemni objekti, ki so služili odkopavanju premoga v III. in Savskem odkopnem polju. Dokončno bodo zaprti predvidoma v letu 2014. Trajno pa ostajajo odprte povezave med nekdanjo separacijo premoga Trbovlje (Savski rov) in Hrastnikom (zvezno obzorje) s podzemno povezavo do obratnih prostorov na Nasipih (Talni rov, Ajnzer). Objekti so namenjeni trajnemu odvodnjavanju jam Dol, Hrastnik, Ojstro in Trbovlje pa tudi monitoringu.

Režim gibanja in uporabe prostorov se ne bo veliko spremenil. Še naprej bo mogoč npr. Perkmandeljčev pohod. Mogoče pa so tudi nove namembnosti, ki v tej fazi še niso določene.

Razreševanje presežnih delavcev

S spremenjenim srednjeročnim programom 2013–2018 je predvideno naslednje gibanje števila zaposlenih v družbi:

PREGLEDNICA 10: Gibanje števila zaposlenih v RTH

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Začetno stanje	282	260	90	30	24	24
Končno stanje	260	90	30	24	24	0
Število razrešenih	22	170	60	6	0	24
Povpr. št. zaposlenih	273	156	81	24	24	24

Iz preglednice je razvidno, da je predvideno največje število razrešitev v letu 2014. To predstavlja obremenitev za družbo in lokalno skupnost. Hkrati z razreševanjem potekajo aktivnosti za pre zaposlovanje ali predčasno upokojevanje tudi presežnih delavcev.

Ekološka in prostorska sanacija površine

Prostorska in ekološka sanacija površine bo obsegala:

- » izvedbo dokončnih sanacijskih del na območjih, na katerih razmere to že dopuščajo, in sicer v okviru razpoložljivih finančnih sredstev;
- » primarno sanacijo in vzdrževanje površine nad opuščeni oziroma že izkoriščenimi odkopi, kjer so vplivi odkopavanja tolikšni, da dokončna sanacija še ni mogoča (izravnavanje površine za zagotavljanje gravitacijskega odtekanja površinskih in meteornih voda, urejanje začasnih sistemov odvodnjavanja ...) z namenom preprečevanja nastajanja nove škode na površini;
- » nadaljevanje zagotavljanja pogojev za stabilnost brežin po zaprtju posameznih odkopnih polj jam Trbovlje in Hrastnik;
- » rekultivacijo površine na dokončno saniranih območjih;
- » primarno rekultivacijo površine, ki se vzdržuje med zmanjševanjem vplivov odkopavanja po likvidaciji posameznih polj na raven, ki bo zagotavljala možnost izvedbe dokončne sanacije;
- » odstranitev nekaterih obratnih in infrastrukturnih objektov, ki se zaradi svoje namembnosti ne morejo vključiti v nove dejavnosti niti niso zaščiteni kot spomenik;
- » pripravo saniranih površin za nove dejavnosti na območjih, na katerih razmere to že dopuščajo;
- » monitoring stabilnostnih razmer posedanja površine in sistema odvodnjavanja na celotni površini RTH;
- » gradnjo nadomestne infrastrukture, ki je bila v preteklosti uničena zaradi rudarjenja;
- » gradnjo tiste komunalne infrastrukture, ki je zaradi intenzivnega posedanja površine ni bilo mogoče zgraditi v preteklosti.

Na območju občine Trbovlje so s srednjeročnim programom predvidene naslednje aktivnosti v sklopu sanacije površine:

Obdobje 2014–2015:

- » ureditev okolice jaška Gvido;
- » sanacija površine nad III. poljem – nekdanje naselje Alojza Hohkrauta;
- » sanacija opuščene površinskega kopa Bukova gora;
- » sanacija površine nad jamo Ojstro – del je v Občini Trbovlje.

Obdobje 2016–2018:

- » sanacija in rekultivacija širšega območja Lakonce;
- » sanacija opuščene površinskega kopa Bukova gora;
- » obnova kanala za odvodnjavanje plato Frančiška–potok Trboveljščica;
- » sanacija površine nad III. poljem – površina nad cesto Terezija–Terezija rov–Gvido;
- » sanacija površine nad AB-poljem – površina nad cesto AMD–Neža;
- » sanacija površine nad Savskim poljem – površina nekdanjega naselja Dobrna;
- » sanacija Hauckovega glinokopa;
- » sanacija kamnoloma Vode.

Poleg sanacije površine so predvidena dela na ureditvah starih vhodov v jamo, opuščeni rudniških objektov, območja separacije premoga ob železnici. Sem sodijo tudi ureditve, kot so: zunanji objekti jaška Gvido, okolica in objekt upravne zgradbe RTH na Trgu revolucije 12.

Naslednjo kategorijo predstavljajo obnovitvena dela infrastrukturnih objektov, ki so zaradi rudarjenja utrpela večje ali manjše poškodbe: cesta rudniška uprava–Opekarna, cesta Sušnik–plato Frančiška, obnova meteoritnih kolektorjev in regulacij.

Financiranje zapiralnih del

S spremenjenim programom je predvidena zagotovitev glavnine potrebnih sredstev iz lastnih virov. To pomeni prodajo dolgoročnih naložb ter premičnega in nepremičnega premoženja.

RTH ima med dolgoročnimi naložbami med drugim:

- » družbo za upravljanje stanovanj Spekter, d. o. o.;
- » družbo za turizem M & P, d. o. o.

Premično premoženje predstavlja zlasti rudarskotehnološka oprema.

Nepremično premoženje so številna zemljišča v urbanih celotah in tudi na obrobju mesta. Sem sodijo tudi gozdovi, ki v preteklosti niso bili preneseni na Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov. V nepremično premoženje sodijo tudi poslovni in industrijski objekti.

Skladno z zakonom o zapiranju rudnika in s spremenjenim srednjeročnim programom je predvideno dokončno zaprtje rudnika do konca leta 2018. Glede dogajanja po letu 2018 pa je v pripravi vrsta programov, s katerimi bi prezaposlili del presežnih delavcev. Programi so zastavljeni tako, da niso odvisni od zdajšnjih aktivnosti in financiranja rudnika. Vodstvo RTH meni, da je to pogoj za uspešno delo v lokalnem okolju in tudi zunaj njega. Produkta programov pa bo mogoče integrirati tudi v sklop ekološke in prostorske sanacije površine. Več o programih bo mogoče pojasniti, ko bodo ti sprejeti na organih vodenja družbe.

5.3.5 Razvojno področje: Energetika (obnova TET, gradnja HE)

Energetika že vrsto let igra eno izmed glavnih vlog v Trbovljah in posledično tudi v Zasavju – z vidika energetske oskrbe mesta in z vidika števila zaposlenih, ki so v tem sektorju našli zaposlitev. Med ukrepi v Regionalnem razvojnem programu za preteklo obdobje (2002–2013) so bili med drugim zapisani tudi ukrepi s področja Termoelektrarne Trbovlje (TET). Navedena je bila gradnja plinsko-parne elektrarne ali gradnja termoelektrarne na trda goriva, v kateri bi energent premog lahko do polovice zamenjala lesna biomasa. Z vključitvijo v skupino HSE v letu 2007 so se razvojni projekti Termoelektrarne Trbovlje pokazali kot težko uresničljivi, saj so bile investicijske prioritete skupine usmerjene v druge projekte. Zaradi tega je bilo v Zasavju leta 2009 doseženo široko soglasje,

ki je bilo formalizirano v memorandumu o razvoju energetike Zasavska energetika jutri: Zasavska energija – razvojna, čista, konkurenčna. Memorandum je vztrajal pri gradnji plinsko-parne elektrarne, gradnjo elektrarne na trda goriva prekvalificiral v prenovo bloka 4, terjal podaljšanje zapiranja rudnika RTH, vključil gradnjo elektrarn na srednji Savi in obnovljive vire energije. Izražal je odločenost, da se energetika v Zasavju ohranja in razvija, pri čemer je ključni steber tega razvoja Termoelektrarna Trbovlje.

Ti ukrepi so bili vključeni v dopolnjeni regionalni razvojni program, v katerega je bil dodan tudi nov program Obnovljivi viri in racionalna raba energije s tremi ukrepi: spodbujanje novih zmogljivosti na področju biomase, daljinsko ogrevanje in pridobitev koncesije za hidroelektrarne na srednji Savi. Od načrtovanih ukrepov je bilo delno realizirano le podaljšanje zapiranja RTH (namesto 2010 se je proizvodnja v RTH dokončno končala 11. 4. 2013; v memorandumu je bilo predvideno podaljšanje odkopa do leta 2017). Pri projektu plinsko-parne elektrarne so se zavlekli različni postopki, tako da je Vlada RS državni prostorski načrt potrdila šele 19. 7. 2012. Nadaljnje aktivnosti se niso izvajale zaradi neekonomičnosti proizvodnje električne energije iz plina in nezmožnost financiranja tega projekta. Skupina HSE se prav tako kljub pripravljenim različnim variantam ni odločila za prenovo bloka 4. Na področju gradnje verige srednesavskih hidroelektrarn je bila ustanovljena družba SRESA, ki je trenutno v stanju mirovanja, saj še ni podpisana koncesijska pogodba, uresničevanje pa ovirata še pomanjkanje denarnih sredstev in umeščanje v prostor varovanega območja Natura 2000.

Ker razvojni načrti z zdajšnjim lastnikom Termoelektrarne Trbovlje nikakor ne zaživijo, potekajo tudi pogajanja o njeni prodaji zainteresiranemu kupcu, ki zagotavlja, da bi prenovil blok 4 in vložil potrebna sredstva za odprtje rudnika Brnica, hkrati pa dopušča tudi možnost vlaganj v druge projekte. V omenjenem obdobju je bilo v Zasavju postavljenih med 20 in 30 sončnih elektrarn v skupni moči 1.540 kWp.² Največjo moč, 389 kWp, ima elektrarna, ki je nameščena na strehi rudniških objektov RTH v Trbovljah. Trend investicij v izrabo sončne energije za proizvodnjo električne energije je začel naglo upadati od začetka leta 2012, ko so se znižale subvencije za odkup električne energije iz teh sistemov. Načrti za postavitev dodatnih sončnih elektrarn obstajajo v občinah Trbovlje, Hrastnik in v družbi RTH, vendar je njihova prihodnost močno odvisna od politike države.³

Občina Trbovlje si bo tudi v prihodnje prizadevala za ohranitev TET-a in tudi delovnih mest. Trajnostna proizvodnja energije ostaja ena ključnih razvojnih prioritet, saj z investicijami v energotiko do leta 2020 omogoča načelo 20 – 20 – 20, tj. uporaba 20 % obnovljivih virov, zmanjšanje emisij toplogrednih plinov za 20 %, povečanje energetske učinkovitosti za 20 % ob hkratnem ohranjanju in odpiranju novih delovnih mest.

Za nadaljevanje termoproizvodnje električne energije v TET so mogoči naslednje trije ukrepi:

- » gradnja plinsko-parne elektrarne;
- » alternativa – gradnja plinske elektrarne za terciarno regulacijo;
- » prenova obstoječega bloka 4 TET.

Gradnja HE

Gradnja načrtovanih HE na srednji Savi bo pozitivno vplivala na regionalni in lokalni razvoj, povečanje delovnih mest v regiji, večjo varnost okolja, izboljšanje prometne in komunalne infrastrukture, razširitev energetskega omrežja, na vzpostavitev novih območij za rekreacijske dejavnosti. Dodatni vzroki so: povečana zaščita pred škodljivim delovanjem poplavnih voda, izboljšana vodooskrba, večji nadzor kvalitete in kvantitete vode ter s tem podtalnice. Z vstopom na evropski

2 PV-portal za fotovoltaike, Fakulteta za elektrotehniko Univerze v Ljubljani.

3 Usklajeno in povzeto po RRP 2014–2020.

energetski trg je postalo tudi za Slovenijo obvezujoče, da izpolni določene zahteve, če želi ohraniti energetska samostojnost znotraj EU. Pri zagotavljanju zadostne oskrbe z električno energijo mora upoštevati tudi mednarodne sporazume. Med drugim se je Slovenija zavezala, da bo do leta 2020 povečala proizvodnjo električne energije iz OVE (obnovljivi viri energije) in ravno projekt gradnje HE na srednji Savi je namenjen bistvenemu povečanju tega deleža. Zato se je treba zavedati, da gradnja in obratovanje teh objektov nista samo projekt gospodarskih subjektov, ampak je širšega državnega in tudi lokalnega pomena.

Glede na to, da ima zasavska regija bogato energetska tradicijo, se zavzema za ohranitev energetike, vključno s poglobitnimi akterji regije na tem področju – TET in RTH. S pridobitvijo koncesije za hidroelektrarne na srednji Savi bi bile vzpostavljene dodatne možnosti za nadaljnji energetski razvoj regije. Realizacija zastavljenih ciljev omogoča uresničevanje razvojnih, tehnoloških, okoljskih in poslovnih ciljev regije ter družbeni razvoj regije in socialno varnost za njene prebivalce. Ob pripravi državnega prostorskega načrta so občine in drugi nosilci razvoja v regiji pripravili seznam več kot 50 projektov, ki se navezujejo na gradnjo HE in izboljšujejo stanje infrastrukture, razvoj novih dejavnosti ali vzpostavitev enakega stanja kot pred investicijo. Zasavsko gospodarstvo želi aktivno sodelovati v vseh fazah investicije – od projektiranja do izvedbe, ravno tako je bil postavljen pogoj, da vlada v Zasavju ustanovi podjetje, ki bo zgradilo in vzdrževalo infrastrukturo po podobnem vzoru kot v Posavju INFRA.⁴ V kratkem bi tako moralo priti do odločitev glede odprtja rudnika Brnica, nadaljnega pridobivanja električne energije iz TET, ki poleg proizvodnje energije zagotavlja tudi daljinsko ogrevanje občin in tako izboljšuje okolje. Verigo HE na srednji Savi zagotavlja trajnostni vir obnovljive energije; z investicijo oživlja del zasavskega gospodarstva, ki bi ob izvedbi investicije sodeloval pri pripravi, izvedbi investicije in pri upravljanju z investicijo. S tem je povezana tudi ureditev potrebne infrastrukture, ki se še usklajuje na nacionalni ravni. Predlog srednjeročnega in dolgoročnega načrta o prestrukturiranju energetike v Zasavju v okviru dodatnih začasnih ukrepov razvojne podpore za občine Hrastnik, Radeče in Trbovlje mora biti pripravljen do 31. 12. 2013.

Ukrepi:

- » Prizadevanja za ohranitev obstoječih delovnih mest na področju energetike.
- » Obnova TET in investicije na srednji Savi.
- » Podpiranje dejavnosti, povezane z odprtjem rudnika Brnica.
- » Nadaljevanje termoproizvodnje električne energije.
- » Gradnja HE na srednji Savi.
- » Vzpostavitev delovanja podjetja SRESA za gradnjo in obratovanje HE na srednji Savi.
- » Nadaljevanje proizvodnje električne energije na lokaciji TET.
- » Daljinsko ogrevanje zasavske regije.

5.3.6 Razvojno področje: Socialno podjetništvo

Socialno podjetništvo je oblika podjetništva, ki krepi družbeno solidarnost, spodbuja sodelovanje ljudi in prostovoljsko delo. Osnovni namen te oblike podjetništva je opravljanje tržne dejavnosti po posebnih načelih socialnega podjetništva, ki so med drugim:

- » sodelovanje deležnikov pri upravljanju;
- » premoženje, dobiček in presežek prihodkov nad odhodki se uporablja za namen socialnega podjetništva in druge neprofitne namene;
- » trajno delovanje v korist svojih članov, uporabnikov in širše skupnosti;
- » ustvarjanje novih delovnih mest za ranljive skupine oseb in opravljanje družbeno

koristnih dejavnosti.

Leta 2011 je bil sprejet Zakon o socialnem podjetništvu, ki določa cilje in načela socialnega podjetništva, dejavnosti, pogoje poslovanja, način pridobitve statusa socialnega podjetja in še bi lahko naštevali. Opredeljena je tudi vloga občin, in sicer lahko občine skladno z določbami tega zakona in zakona, ki ureja spodbujanje skladnega regionalnega razvoja, načrtujejo, financirajo in izvajajo politike razvoja socialnega podjetništva na območju občine oz. na ravni razvojne regije.

Tudi občina Trbovlje si je že zdaj prizadevala za spodbujanje socialnega podjetništva v občini. Tako je občina kot prva v Zasavju skupaj z MREST-om (s Stičiščem nevladnih organizacij v Zasavju) v letu 2012 organizirala dva posveta za javnost na temo socialnega podjetništva. Leto pozneje, leta 2013, je občina skupaj z Zavodom KNOF odprla prvo trgovino oz. center ponovne uporabe v sklopu socialnega podjetništva. Namen projekta Stara šola – iz preteklosti v sedanost je ohranjanje naravnih virov, zmanjševanje količine odpadkov, spodbujanje pomena lokalno in ročno izdelanih predmetov itn. Gre za t. i. center ponovne uporabe, kar pomeni, da oblačila, predmeti, otroška oprema, pohištvo itn. dobijo novo zgodbo. Nekaterim odvečne stvari, drugim potreba, za zbiratelje neprecenljiva vrednost, za okolje pa poraba naravnih virov energije za izdelavo novih izdelkov in manjša količina odpadkov.

Občina bo tudi v prihodnje spodbujala socialno podjetništvo in lokalno okolje, da izkoristi ponujene potencialne na tem področju, tudi kar se tiče državnih in evropskih razpisov. V novi finančni perspektivi 2014–2020 se Sloveniji predvidoma obeta 3,3 milijarde evrov iz Evropskega socialnega sklada, Evropskega sklada za regionalni razvoj in Evropskega kohezijskega sklada. Za črpanje denarja iz teh skladov morajo ministrstva do konca leta 2013 pripraviti operativne programe. Ti bodo vključevali tudi spodbude za zaposlovanje in socialno podjetništvo, o točnih zneskih pa za zdaj še ni mogoče govoriti.

Ukrep:

- » Spodbujati lokalno skupnost in prebivalce Trbovelj k razvijanju socialnega podjetništva.

5.3.7 Razvojno področje: Dodatni začasni ukrepi razvojne podpore za problemsko območje z visoko brezposelnostjo – Območje občin Hrastnik, Radeče in Trbovlje

Vlada RS je 25. 7. 2013 sprejela sklep o dodatnih začasnih ukrepih razvojne podpore za problemsko območje z visoko brezposelnostjo za občine Hrastnik, Radeče in Trbovlje. Ukrepi se bodo izvajali v obdobju 2013–2018. Podlaga za navedene ukrepe je Zakon o regionalnem razvoju, ki na območjih, na katerih je stopnja brezposelnosti zadnje tri mesece višja od 17 %, omogoča prednostno izvajanje ukrepov, s katerimi bi zmanjšali razvojne ovire in spodbudili gospodarske dejavnike treh občin k izkoriščanju razvojnih priložnosti. Cilj programa je zmanjšati zaostanek v razvoju (nova delovna mesta in zaposlovanje, zagon novih inovativnih podjetij, spodbujanje tujih vlaganj in vzpostavitev pogojev gospodarske rasti, izboljšanje prometne in gospodarske infrastrukture). Za omenjene tri občine je bil zato sprejet tudi Program spodbujanja konkurenčnosti in ukrepov razvojne podpore za območje občin Hrastnik, Radeče in Trbovlje. Predvidenih je osem ukrepov.

PREGLIEDNICA 12: Finančna konstrukcija programa

Ukrep/leto	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Skupaj
PVSP (160 oseb)12.646/os.	127.460,00	382.380,00	382.380,00	382.380,00	382.380,00	382.380,00	2.039.360,00
Spodbude za začetnike (nova podjetja iz PVSP, start up, spin-off in druge oblike)30.000,00/podjetje		800.000,00	800.000,00	800.000,00	800.000,00	800.000,00	4.000.000,00
Investicije v MSP		497.495,00	510.384,00	250.000,00	250.000,00	250.000,00	1.757.879,00
in razvoj velikih podjetij		850.000,00	850.000,00	220.846,00	220.845,00	220.845,00	2.362.536,00
Radeče papir	1.500.000,00	1.500.000,00					3.000.000,00
Promocija (RRA-RCR)	36.475,00	72.950,00	72.950,00	102.950,00	72.950,00	72.950,00	431.225,00
MGRT	8.000,00	35.000,00	35.000,00	35.000,00	35.000,00	35.000,00	183.000,00
Skupaj	1.671.935,00	4.137.825,00	2.650.714,00	1.791.176,00	1.761.175,00	1.761.175,00	13.774.000,00

Ukrep 1:

Program spodbujanja konkurenčnosti v skupni višini 13,374.000 € v obdobju 2013–2018:

- » Podjetno v svet podjetništva Hrastnik – Radeče – Trbovlje, kamor bo vključenih 160 udeležencev, ki bodo v štirih mesecih razvili svojo podjetniško idejo, se dodatno usposobili in ustvarili nova delovna mesta v novonastalih podjetjih, s. p.-jih ali drugih oblikah dejavnosti. V ta program bodo vključene brezposelne osebe, ki bodo imele dobro poslovno idejo in motiv, da ustvarijo eno ali več delovnih mest v svojem podjetju. Za vključitev v program ni starostnih omejitev.
- » Finančne spodbude za novonastala podjetja v obliki nepovratnih pomoči (subvencije) do 30.000 €, ki bodo namenjene za začetek poslovanja novonastalih podjetij (ne starejših od dveh let).
- » Investicije v razvoj. Začetnim investicijam za mala in srednja podjetja je namenjenih do 50.000 € spodbud, za velika podjetja pa do 500.000 €. Spodbude so povezane z odpiranjem novih delovnih mest.
- » Koordinacija, promocija in skrbnik programa. Program izvaja Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo ob sodelovanju Regionalnega centra za razvoj Zagorje in Regionalne razvojne agencije Posavje. Agenciji bosta prijaviteljem pomagala pri pripravi projektov in prijav na razpise, spremljali in promovirali bosta program in rezultate.

V okviru prvega ukrepa je predvidena vključitev 160 ljudi v operacijo Podjetno v svet podjetništva HRT, najmanj 120 podjetij bo prejelo spodbude za novonastala podjetja, 40 malih, srednjih in velikih podjetij bo prejelo spodbude za začetne investicije. Pričakovani rezultati so najmanj 56 novonastalih podjetij ali drugih oblik dejavnosti, 260 novih delovnih mest in pet večjih investicij ali tujih vlaganj. V letu 2013 naj bi bili predvidoma objavljeni razpisi za prvi ukrep, delo naj bi začela prva skupina udeležencev Podjetno v svet podjetništva HRT. Po načrtih naj bi se večina sredstev razdelila v letih 2014 in 2015, da bi bili učinki čim hitrejši in bi se čim prej pospešila gospodarska rast na obravnavanem območju. Zato je pomembno, da potencialni investitorji oziroma prijavitelji v čim krajšem času začno pripravljati projekte in podlage za izvedbo investicije. To bi omogočilo, da bi bile že v letu 2014 izvedene investicije, ki bi ustvarjale nova delovna mesta in izboljšale konkurenčnost podjetij na tem območju.

Preostali ukrepi:

Preostali ukrepi, ki vključujejo tudi občino Trbovlje oziroma podjetja, so še:

- » Povračilo plačanih prispevkov delodajalca za socialno varnost na podlagi 27. člena Zakona o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (Uradni list RS, št. 20/11, 57/12; v nadaljnjem besedilu: zakon), ki ga izvede Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.
- » Davčne olajšave za zaposlovanje in investiranje na podlagi 28. člena zakona, ki ga izvede Davčna uprava Republike Slovenije.
- » Spodbude za trajnostni razvoj podeželja iz Programa razvoja podeželja 2014–2020, ki ga izvede Ministrstvo za kmetijstvo in okolje.
- » Prometna infrastruktura, ki jo izvede Ministrstvo za infrastrukturo in prostor.
- » Energetska infrastruktura, ki jo izvedeta Ministrstvo za infrastrukturo in prostor ter Rudnik Trbovlje - Hrastnik.
- » Seznanitev z urejanjem javne infrastrukture in prenosi državnega premoženja z države na občine, kjer je izvedba v rokah občine.
- » Aktivna vloga Občine Trbovlje pri spodbujanju udeležbe podjetij k prijavam na razpise.

5.3.8 Razvojno področje: Trajnostni razvoj turizma

S turizmom se v preteklosti nismo veliko obremenjevali. Turizem v našem mestu je imel svoj začetek in konec predvsem v našem odhajanju, počitnikovanju, pohodništvu in izletništvu na sosedovem dvorišču, domače dvorišče je ostalo namenjeno vsakdanjiku. V zadnjih letih, ko Trbovlje počasi dobivajo novo in lepšo podobo, se je spremenilo tudi razmišljanje o turizmu. Spoznali smo, da lahko tudi sami obiskovalcem marsikaj pokažemo in ponudimo.

Turizem je sicer ena najmočnejših panog v gospodarstvu, ki bo v prihodnosti, tako kot že tudi danes, imela velik vpliva na dogajanje v neki lokalni skupnosti. Posebnosti za ponujanje turističnih ogledov so zaradi različnosti narave in okoljskih danosti od pokrajine do pokrajine zelo različne. V Trbovljah imamo edinstveno kulturno dediščino (rudarstvo in druga industrija), močno delavsko zgodovino (muzej, rudarsko stanovanje na Njivi), zgodovino NOB (Čebine), imamo odlična izhodišča za izlete po bližnjem hribovju, zanimivosti kiparja Stojana Batiča, veliko cerkva, najstarejšo hišo (omenjena že leta 1582), nekaj urejenih gostinskih lokalov in voljo; pripravljani smo, da vse skupaj združimo v celovito ponudbo in jo predstavimo obiskovalcem naše doline. Različne glasbene in kulturne skupine velja »izkoristiti« za dopolnjevanje turistične ponudbe.

Turizmu posebno poglavje namenjajo tudi v osnutku Partnerskega sporazuma Slovenije (julij 2013), v katerem med drugim poudarjajo kulturni turizem. Skladno s prepoznano vlogo in pomembnim kulturnega turizma kot temeljnega področja turistične ponudbe v okviru Strategije slovenskega turizma 2011–2016 je spodbujanje razvoja novih in inovativnih produktov in storitev, ki bodo nadgradili kulturno-umetniško ponudbo in jo povezali z drugimi sektorji, osnova za povečanje konkurenčnosti in izboljšanje prepoznavnosti Slovenije. Po oceni Svetovnega turističnega in potovalnega sveta (WTTC) turizem v Sloveniji ustvarja kar 12 % BDP. Hkrati je turizem zelo pomembna izvozna dejavnost, ki v plačilni bilanci Slovenije zajema dobrih 8 % celotnega izvoza in več kot 40 % izvoza storitev.

Turizem postaja vse pomembnejša gospodarska panoga tudi v nastajajočem Regionalnem razvojnem programu za obdobje 2014–2020 ter na podlagi že izvedenih operacij in aktivnosti, ki so bile sofinancirane tudi s pomočjo Strukturnih skladov EU, pri čemer so kot partnerice sodelovale vse tri zasavske občine (operacije Natura – turistične zanimivosti Zasavja, Vse teče v 3 krasne, Aktivnosti regionalnih destinacijskih organizacij). Kot rezultat operacije Natura – turistične zani-

mivosti Zasavja je bil ustanovljen tudi TIC Zasavje, v katerem je zaposlena ena oseba, poleg tega pa na področju turizma delujeta tudi Turistično društvo Trbovlje in Turistično razvojno društvo Krajinski park Kum - Dobovec. Na področju turizma so pri RCR-u v letu 2013 pripravili tudi dokument »Strategija o razvoja turizma v Zasavju do 2020«, v katerem so med drugim opredelili tudi ključne programe in razvojna področja. Na območju Trbovelj sta in bosta v prihodnje pomembni dve ključni področji, ki ju velja poudariti zaradi unikatnosti in edinstvenosti v Sloveniji, in sicer: industrijski turizem (industrijska pot) ter rudarski turizem (etnološka pot, rudarsko stanovanje na Njivi, ogled rudnika, ki je popolnoma pristen in takšen, kot »da bi ga včeraj zapustili rudarji«). Gre za dve ključni področji poleg vseh preostalih področij, kot so planinarjenje, rafting, gorsko kolesarjenje ... Treba si bo prizadevati za ohranitev kulturne dediščine, prav tako za ohranitev in nadgradnjo, prenavo in umestitevijo novih vsebin v področja, kot so: Drajeršoh, nekdanje rudniške površine, kolonije ... Brez tega bo naše mesto kot mesto brez duše, saj so prav stare, ohranjene stavbe bistvo mestnih jeder ne samo v slovenskih, ampak tudi v vseh drugih evropskih mestih. Zato je tudi ključnega pomena, da ohranjamo, vzdržujemo in negujemo edinstveno dediščino.

Ukrepi:

- » Nadaljnje (so)financiranje delovanja TIC Zasavje.
- » Spodbujanje sodelovanja TIC Zasavje s preostalima občinama in RCR, d. o. o.
- » Oblikovanje turističnih produktov (kot npr. Pomladimo Zasavje ...).
- » Preučitev možnosti prijavljanja občine na razpise za sofinanciranje turističnih produktov.
- » Spodbujanje razvoja turizma na podeželskem območju občine s povezovanjem turističnih, športnorekreacijskih, kulturnih in naravovarstvenih programov ter z vključevanjem turistične ponudbe v celovito turistično ponudbo občine in skupne turistične programe Zasavja ter tudi širšega območja.
- » Krepitev prepoznavne blagovne znamke na ravni regije.

5.3.9 Razvojno področje: Trajnostni razvoj kmetijstva

Omejene naravne danosti na območju Trbovelj preprečujejo razvoj intenzivnega kmetovanja, so pa podlaga za usmerjanje kmetij v takšne oblike in načine pridelave, ki so skladni z evropskimi smernicami do okolja prijaznega kmetovanja. Ohranjanje obdelanosti pokrajine z do okolja prijaznimi tehnologijami je predvsem pomembno za ohranjanje biotske raznolikosti na zavarovanih območjih. Zato bo občina spodbujala lastnike kmetijskih zemljišč in gozdov ter nosilcev kmetijske dejavnosti, da se bodo odločali za sonaravne oblike kmetovanja ter pravilno gospodarjenje z gozdovi, saj so gozdovi naravni čistilec celotnega ekosistema tudi na območju Trbovelj.

Poleg lastnikov kmetijskih zemljišč in gozdov ter nosilcev kmetijske dejavnosti bo občina spodbujala in ozaveščala tudi vse druge prebivalce podeželskega in urbanega okolja o pomenu ohranjanja okolja in posledično ohranjanja naravnih virov. Glede na neugodno velikostno strukturo kmetij, njihovo tehnološko opremljenost, slabo izkoriščenost delovne sile in opreme bo spodbujala vlaganja v nekmetijske dejavnosti na kmetijah in pospeševanje razvoja do okolja prijaznega podjetništva, tradicionalnih obrti in novih oblik dopolnilnih dejavnosti – zlasti turizma. Kmetije, ki bodo nadaljevale primarno proizvodnjo in bodo težile k povečevanju posesti, bo spodbujala in usmerjala v uporabo tehnologij kmetovanja, ki so ekonomsko donosne in prijazne do okolja. Občina bo v sodelovanju s pristojnimi službami s področja kmetijstva in ohranjanja narave spodbujala povezovanje lastnikov kmetijskih zemljišč in jim nudila potrebno pomoč pri vključevanju v različne projekte in programe, ki omogočajo pridobitev sredstev za uvajanje novih in ohranjanje tradicionalnih oblik kmetovanja ter varovanja za območje značilnih habitatnih tipov.

Ukrepi:

- » Spodbujanje ekološkega kmetovanja.
- » Ohranjanje travniških senožeti in sadovnjakov, povezovanje njihovih lastnikov.
- » Promocija lokalno pridelane hrane.
- » Oblikovanje prepoznavne blagovne znamke.

5.3.10 Razvojno področje: Pametna specializacija

Slovenija je danes pred izzivom spodbuditve gospodarskega zagona in okrepitve mednarodne konkurenčnosti. Predvsem predstavlja izziv vprašanje, kako poiskati nove vire rasti in opredeliti prioritete vlaganj v razvoj ob hkratnem povečanju učinkovitosti teh vlaganj. Identifikacija teh prioritetenih področij za vlaganja je proces, ki upošteva družbene izzive in trende, predvsem pa že razvite kapacitete in kompetence gospodarstva in ustanov znanja. Temu procesu identifikacije področij pravimo tudi proces pametne specializacije. Glede na zaostrene ekonomske razmere v državi predstavljajo kohezijska sredstva EU ključni vir za prihodnja vlaganja v raziskave, razvoj in v inovacije. Slovenija si je v finančni perspektivi EU 2014–2020 zagotovila več kot 3,3 milijarde EUR kohezijskih sredstev, katerih znaten del bo usmerila na t. i. področja pametne specializacije. Slovenija zato v tem trenutku pripravlja Strategijo pametne specializacije 2014–2020 (SPS), katere podlago za sprejetje predstavljata dokumenta Raziskovalna in inovacijska strategija Slovenije 2011–2020 (RISS), ki med ukrepi poudarja stalno vrednotenje in prepoznavanje področij specializacije, ter Slovensko industrijsko politiko 2014–2020 (SIP), ki na osnovi izzivov poudarja ključna tehnološka področja in ključne industrijske sektorje. S pripravljeno Strategijo pametne specializacije bo nakazano tudi dopolnjevanje s programi EU, kot so: Obzorje 2020, ki predstavlja Okvirni program za raziskave in inovacije, ter COSME 2020, okvirni program za konkurenčnost za mala in srednja podjetja. SPS ni strategija specializacije samo v visokotehnoloških dejavnostih, ampak predstavlja strategijo za ustvarjanje in dvig dodane vrednosti v vseh dejavnostih in s tem za njihovo prestrukturiranje, predvsem pa daje možnost za ustvarjanje novih delovnih mest. V okviru SPS so bili strokovno utemeljeni predlogi o prednostnih področjih vlaganj v znanje in inovativnost, ki temeljijo na primerjalnih prednostih v znanju in kompetencah, podjetniškem potencialu, potrebah podjetij; sledijo prepoznanim tržnim trendom in priložnostim. Kot ključne tehnologije so bile opredeljene naslednje: biotehnologija, mikroelektronika in fotonika, napredni materiali, nanotehnologija, napredne proizvodne tehnologije, informacijske in komunikacijske tehnologije.

Prednostna področja pri pametni specializaciji, ki bodo v prihodnje na tem področju tudi deležna največ evropskih sredstev, so:

- » Orodja, gradniki in tehnologije za vodenje procesov in sistemov (avtomatizacija, robotizacija, merilni, komunikacijski in kontrolni sistemi, informacijski in signalni procesi, modeliranje, dizajn ter simulacije produktov in sistemov, mehatronika, orodjarstvo).
- » Električne in elektronske komponente in naprave (električni pogoni in aktuatorji, optični, fotoniki in senzorski elementi, elektronski sistemi in naprave).
- » Materiali in tehnologije (kovine in zlitine, lahki materiali, površinske tehnike in premazi, npr: tankoslojni, biomateriali, električni in optični funkcionalni materiali, multifunkcionalni materiali, npr. izolacijski material, senzorski material, elektronika ...).

Poudariti je treba, da pametna specializacija ne zadeva občine kot take, ampak posredno, saj je namenjena podjetjem in njihovem razvoju. A treba se je zavedati, da bolj kot bodo trboveljska podjetja uspešna in s tem področjem tudi dobro seznanjena ter ga znala uporabiti sebi v prid, več razvoja si lahko nato posledično tudi obetamo. Zato je ključnega pomena, da se podjetja s tem seznanja, se jih spodbuja ... To je vloga Obrtne zbornice Slovenije – Izpostave Trbovlje, Gospodarske

zbornice Slovenije – Območne zbornice Zasavje. V prihodnji finančni perspektivi EU 2014–2020 bo precejšen del sredstev namenjen prav pametni specializaciji.

Ukrepi:

- » Spodbujanje uporabe pametne specializacije in priprave projektov za prijave na nepovratna sredstva EU.
- » Sodelovanje podjetij pri oblikovanju dela odprtega kurikulumu STPŠ Trbovlje s področja prednostnih področij na področju pametne specializacije (kot naštet: orodja, gradniki, tehnologije za vodenje procesov in sistemov ...; električne in elektronske komponente in naprave ...; materiali in tehnologije ...).

6

OKOLJE IN PROSTOR

»V 13. stoletju se prvič pojavi ime našega kraja, res je, da v drugačni obliki, kot ga poznamo danes, z več zaselki na njegovem območju, a vendar. Zaselki so počasi prerasli v vasi in te so čakale, daleč od središč dogajanja, na svojo priložnost ... Se bo počasi, tako kot se je (o. p. kraj) večal, tudi manjšal? Mogoče ne, saj je mesto kompleksen organizem, zato je njegovo zdravje odvisno od mnogih činiteljev, predvsem pa je to skupnost, v kateri živijo ljudje z različnimi interesi in potrebami.«

*Irena Ivančič Lebar,
zgodovinarica, avtorica številnih knjig na temo Trbovelj*

6 OKOLJE IN PROSTOR

6.1 Trbovlje, kam?

»Današnja slika mesta Trbovlje kaže še vedno podobo cvetočega industrijsko-rudarskega naselja, ki je nekoč slovelo po svoji vitalnosti in prepoznavnem kulturnem naboju. Obsežne tehnološke spremembe, ki so povzročile stagnacijo rudarjenja v evropskem merilu, leta tranzicije in posledice izgube jugoslovanskega trga po slovenski osamosvojitvi pa so zavrle burno rast mesta in njegove okolice. Vračanje na preživele položaje ni več mogoče. Ohranjanje in krpanje obstoječega stanja pomeni zaostajanje za razvojnimi trendi širšega evropskega in slovenskega ekonomskega okolja. Mesto mora poiskati nove razvojne priložnosti in v njih na novo uporabiti obstoječe prostorske potencialne. Prostorski koncept mestnega razvoja mora zato vizionarsko poseči v čas novega stoletja« (prof. Peter Gabrijelčič, Urbanistična delavnica »Trbovlje, kam?«).

Razvoj mestnega prostora je utemeljen v konceptu urbanističnega načrta in povzet v občinskem prostorskem načrtu. Vizija razvoja mesta v prihodnje je zagotoviti programsko, strukturno in oblikovno urejeno mesto, ki bo prepoznavno v širšem območju regije in države. Podoba mesta bo temeljila na ohranjanju prepoznavne strukture, v kateri se ohranjajo jasno prepoznavne morfološke in oblikovne značilnosti mesta, zelene cezure in parkovne površine, ki dajejo mestu značilno strukturo in kakovost prebivanja. V prihodnje želimo izboljšati bivalno okolje in kakovost prebivanja v mestu z izboljšanjem kakovosti zraka, s prenovo javnega prostora, z gradnjo novih stanovanjskih sosesk z visoko kakovostjo prebivanja, s prenovo obstoječih sosesk, z vzpostavitvijo kakovostnih gospodarskih con na obrobju mesta za nadaljnji razvoj gospodarstva, urejanjem prometa na načelih trajnostne mobilnosti in medsebojno dolgoročno usklajeno namensko rabo prostora, pri kateri bosta konfliktnost posameznih dejavnosti in potreba po mobilnosti zmanjšani na najmanjšo mogočo mero, dosežena pa bo primerna dostopnost potrebnih oskrbnih in družbenih funkcij mesta.

Čisto in urejeno okolje bo izhodišče vsakega posega v prostor in bo postalo skrb vsakega prebivalca občine, saj le tako lahko dosežemo visoko kakovost prebivanja. S spodbujanjem razvoja do okolja prijaznih dejavnosti, z rabo obnovljivih in drugih virov energije bomo zagotavljali energetsko in snovno vzdržnost. Tako bomo zmanjšali konfliktnost dejavnosti v prostoru in postavili temelje za neoviran razvoj novih inovativnih dejavnosti in turizma v povezavi z ohranjanjem bogate kulturne in naravne dediščine.

Z ukrepi na področju gradnje infrastrukture, učinkovite rabe energije, povečanja obnovljivih virov energije in spodbujanja trajnostne mobilnosti bo občina skupaj z izvajalci gospodarskih dejavnosti sistemsko zmanjševala onesnaženost zraka, vode in druge negativne vplive na okolje.

S spodbujanjem razvoja sonaravnega kmetovanja in ohranjanja kmetijske proizvodnje v tesni povezavi z ohranjanjem biotske raznovrstnosti podeželja in kulturne krajine bomo zagotavljali ohranitev, nadaljnji razvoj in boljšo prepoznavnost tudi podeželskega prostora, ki je bil do zdaj podrejen razvoju mesta in reševanju njegovih prostorskih, še zlasti pa okoljskih problemov. Občina bo pripravila celovit razvojni koncept podeželja, ki bo opredeljeval ustrezno infrastrukturno opremljenost za različna območja občine glede na njihove razvojne težnje, strokovne podlage za revitalizacijo vaških jeder in kulturne krajine ter zagotovila upravljanje krajinskih parkov Kum in Mrzlica. Naselja na manj urbaniziranem podeželju bomo razvijali predvsem z zapolnjevanjem, zaokroževanjem in s prenovo, pri čemer bomo ohranjali zasnovo naselij in njihov položaj v krajini. Nove grajene strukture bomo prilagajali lokalni topografiji, morfologiji in obstoječi infrastrukturni opremljenosti naselij. S prenovo bomo ohranjali avtohtone oblike naselij in naravne krajine. Na podeželju bomo spodbujali razvoj za potrebe turizma, kmetijstva, gozdarstva in varovanja narave ter glede na slabše pogoje pridelave razvijali dopolnilne programe, s katerimi bomo kmetijsko dejavnost povezovali z vzdrževanjem kulturne krajine, s preprečevanjem zaraščanja, z ohranjanjem

biotske raznovrstnosti in naravnih vrednot, s promocijo in kakovostno rabo kulturne dediščine ter s trajnostno naravnanim turizmom.

6.1.1 Krepitev vloge Trbovelj kot regijskega središča

Skladno z izhodišči, opredeljenimi v Strategiji prostorskega razvoja Slovenije, se kot središče nacionalnega pomena razvija somestje Trbovlje – Hrastnik – Zagorje ob Savi. Somestje se bo razvijalo kot skupina medsebojno povezanih mest, v katerih se dejavnosti razporejajo po načelu dopolnjevanja funkcij. Z medsebojnim povezovanjem in razmeščanjem funkcij posamezna naselja znotraj somestja krepijo svoje vloge v urbanem sistemu, pri čemer imajo Trbovlje, tudi zaradi svoje osrednje lege in preteklega razvoja, pomen regijskega središča in predstavljajo osrednje mesto somestja. V Trbovljah je namreč sedež več pomembnejših ustanov širšega regionalnega pomena, njihova vloga v regiji je opaznejša tudi z nekoliko širšega območja, z vidika delovnih mest, ki jih občina lahko nudi. Vlogo Trbovelj kot vodilnega mesta v regiji bomo v prihodnje še krepili, za kar bomo morali opredeliti nove kompetence mesta. Izhodišča za izboljšanje kompetenc mesta so v krepitvi oskrbnih in drugih socialnih funkcij mesta za zadovoljevanje potreb širšega območja regije, izboljšanju njegove dostopnosti, okoljski prenovi celotne regije, revitalizaciji degradiranega stavbnega fonda in v ustvarjanju novega kulturnega prostora z navezavo na preteklo rudarsko tradicijo in prihodnjo vizijo Trbovelj kot središča multimedijske umetnosti.

Z izboljšanjem dostopnosti, zlasti z gradnjo predorske povezave na A 1 oziroma drugih ustreznih navezav na obstoječe državno cestno omrežje (Ljubljana–Zidani Most) in posodobitvijo železniškega infrastrukturnega omrežja bomo lahko izkoristili tudi svoj ugoden centralni položaj v slovenskem merilu.

Ukrepi:

Sodelovanje z občinama Zagorje in Hrastnik na področju regionalnih razvojnih projektov:

- » vzpostavitev skupne mreže kolesarskih poti, zelenega sistema;
- » prenove železniških postaj;
- » razvoja turizma;
- » razvoja gospodarstva znotraj podjetniških inkubatorjev;
- » koncepta za varovanje, prenovo in za trženje industrijske kulturne dediščin kot glavnega identifikacijskega elementa Zasavja.

6.2 RAZVOJNA PRIORITETA 2: Trajnostni prostorski, okoljski in infrastrukturni razvoj

Občina Trbovlje bo pri sprejemanju politik, strategij, programov, načrtov in splošnih pravnih aktov ter pri izvajanju drugih zadev iz svoje pristojnosti spodbujala takšen gospodarski in socialni razvoj družbe, ki bo pri zadovoljevanju potreb zdajšnje generacije upošteval enake možnosti prihodnjih generacij, omogočal dolgoročno ohranjanje okolja in racionalno, vzdržno rabo prostora. Organizacijo gospodarstva, infrastrukture, poselitve in načina življenja bo treba razvijati v okviru nosilne sposobnosti prostora, okolja in naravnih virov. Ohranitev in vzpostavitev ugodnega stanja okolja in razvoj uravnoteženega prostorskega modela so nujni imperativi razvoja občine, kar pomeni, da bo varovalna vloga okolja in prostora v prihodnje vedno pomembnejša.

Občina Trbovlje je v tem pogledu pred velikimi izzivi. Dolgoletna močna industrializacija, ki se danes očem kaže predvsem v okoljski in prostorski degradaciji, je pustila, čeprav manj vidne in opazne, a vendar prav tako uničujoče posledice v načinu razmišljanja prebivalcev. Zato bo v

prihodnje potrebna izjemno močna volja vseh političnih, družbenih in gospodarskih akterjev ter vsakega posameznika v naši družbi, da bomo zmogli preseči globoko zakoreninjene predsodke pri vzpostavitvi uravnoteženega, do okolja in prostora prijaznega gospodarskega in socialnega razvoja.

Cilji, ki jih želimo doseči na področju okolja in prostora, so naslednji:

- » skladen prostorski razvoj in zdravo okolje;
- » izboljšanje dostopnosti;
- » trajnostna mobilnost;
- » energetska in snovna učinkovitost;
- » ohranitev naravne in kulturne dediščine;
- » prepoznavnost podeželja;
- » večja samooskrba s hrano.

Več o posameznih razvojnih področjih, s katerimi bomo dosegli prioriteto »Trajnostni, prostorski, okoljski in infrastrukturni razvoj«, pa v nadaljevanju. Ob vsakem področju bodo navedeni tudi ukrepi, s katerimi bomo dosegli cilje, ki smo jih navedli zgoraj.

6.2.1 Razvojno področje: Izboljšanje dostopnosti

Trbovlje so, kot tudi še nekatera druga manjša gospodarska središča, zaradi odmaknjenosti od glavnih integracijskih cestnih povezav v bistveno slabšem položaju glede konkurenčnosti svojega gospodarstva. Tako kot sta V. in X. evropski koridor pomembna z vidika večje integracije slovenskega prostora v evropski prometni sistem, tako je za manjša središča v zaledju, kot so Trbovlje, ki jih omenjena koridorja ne povezujeta, pomembna vzpostavitev nove prometne povezave, ki bi med seboj povezala gospodarska središča v zaledju in jih »pripela« na obstoječe omrežje panevropskih povezav. Učinkovit prometni sistem z dobrimi povezavami s sosednjimi mesti in z drugimi državnimi središči bi Trbovljam omogočil maksimalno izkoriščanje ekonomskih in socialnih priložnosti, kar bi ugodno vplivalo na razvoj, medtem ko obstoječe pomanjkljive navezave na povezovalne prometnice prinašajo Trbovljam ekonomske in socialne razlike ter vrsto zamujenih priložnosti.

V prihodnje si bomo prizadevali za izboljšanje dostopnosti in prometne povezanosti z vzpostavitvijo nove cestne povezave na A 1 z gradnjo predora in vzhodne mestne obvoznice, modernizacijo obstoječih glavnih in regionalnih cestnih povezav, zlasti glavne ceste od Ljubljane do Zidanega Mosta in regionalnih cest od Zagorja do Trbovelj prek Slačnika, od Trbovelj prek Podmeje do občine Prebold, skupaj z občino Hrastnik pa si bo prizadevala tudi za vzpostavitev cestne povezave med obema občinama prek Ojstrega. Zaradi vzpostavljanja funkcionalnega somestja med Trbovljami, Hrastnikom in Zagorjem bo občina prednostno in celovito reševala tudi povezanost med temi naselji z modernizacijo obstoječih cest, gradnjo kolesarskih stez in pešpoti.

Ukrepi:

- » Modernizacija obstoječih cestnih povezav z regionalnimi središči:
  - » posodobitev glavne ceste G 2 108 Ljubljana (Črnuče)–Litija–Hrastnik–Zidani Most
- » Povezava z avtocestnim križem:
  - » gradnja predorske povezave Trbovlje–Prebold in vzhodne obvoznice skozi mesto
- » Modernizacija obstoječih cestnih povezav s sosednjimi občinami:
  - » posodobitev regionalne ceste R 1-221 od Zagorja do Trbovelj prek Slačnika
  - » posodobitev in gradnja cestne povezave Trbovlje–Hrastnik prek Ojstrega
- » Posodobitev obstoječih železniških povezav z regionalnimi središči.
- » Optimizacija JPP (javni potniški promet).

6.2.2 Razvojno področje: Skladen prostorski razvoj in zdravo okolje

6.2.2.1 Uravnotežen razvoj mesta in podeželja

V notranji strukturi omrežja naselij bomo do zdaj izrazito prevladujoči monocentrični razvoj in poudarjeno vlogo naselja Trbovlje postopoma preoblikovali v zmerno policentrični sistem. Glede na majhen ozemeljski obseg občine in manjše število naselij, ki so sorazmerno blizu mesta, je prevlada Trbovelj v omrežju naselij povsem razumljiva. S tega vidika tudi ni razlogov za postavitev običajne policentrične strukture omrežja naselij oziroma opredelitev več pomembnejših lokalnih središč v občini. Primerjava med stanjem opremljenosti naselij z urbanimi dejavnostmi in plansko opredelitvijo centralnih naselij v občini kaže povsem nerealno opredelitev le-teh v še veljavnih planskih aktih občine. Tudi tipologija naselij glede na opremljenost je upoštevana precej nerealno. Po opravljeni analizi je naselje Dobovec opremljeno z dejavnostmi, ki bi lahko zadoščale za pomembnejše lokalno središče. Kot lokalni središči sta v veljavnem prostorskem načrtu opredeljeni naselji Čeče – del in Prapreče – del, vendar danes nimata potrebnih oskrbnih funkcij, da bi zadoščala tovrstni opredelitvi. Potrebne oskrbne funkcije lokalnega središča pa ima naselje Gabrsko.

Z vidika prostorske lokacije teh naselij je pomembno, da so primerno locirana v prostoru, torej locirana tako, da vsako opredeljeno lokalno oskrbno središče s svojimi gravitacijskimi območji pokriva celotno občino. Glede na gravitacijsko pokritost občine z lokalnimi oskrbnimi središči bo treba nadalje razvijati in izboljšati opremljenost Gabrskega in Čeč ter Dobovca kot pomembnejšega lokalnega središča. Pomembnejšo vlogo Dobovca je smiselno krepiti tudi zaradi njegove lege na območju Kuma, ki je nekoliko odmaknjena od Trbovelj in je glavno gravitacijsko središče območja. Naselje Trbovlje v prihodnje ohranja in krepi status naselja, ki pokriva vso občino in tudi regijo z vsemi funkcijami občinskega in regijskega središča.

Prihodnja vizija razvoja mestnega prostora je zagotoviti programsko, strukturno in oblikovno urejeno mesto, ki bo prepoznavno v širšem območju regije in države. Pri tem so najpomembnejši elementi ohranjanje prepoznavne strukture, izboljšanje kakovosti prebivanja v mestu, vzpostavitev kakovostnih gospodarskih con, izboljšanje prometnega omrežja in usklajena namenska raba z optimalno prerazporeditvijo dejavnosti v prostoru.

Občina bo izvajala ukrepe za enakomernjšo porazdelitev funkcij po celotnem prostoru ter krepila prostorsko povezanost središč med seboj in z naselji v njihovem gravitacijskem zaledju (izboljšane povezave med naselji in učinkovit javni potniški promet).

Ukrepi:

- » Z ustreznim prostorskim načrtovanjem doseči skladnejšo razmestitev dejavnosti – krepitev nekaterih funkcij na podeželju.
- » Izboljšanje povezav med naselji in učinkovit javni potniški promet.
- » Priprava načrtov za razvoj podeželja.
- » Izboljšanje kakovosti prebivanja v mestu.
- » Zagotavljanje zemljišč za gradnjo v mestu in zaustavitev urbanizacije podeželja, ki pogosto povzroči vizualno degradacijo podeželja.
- » Razvoj turizma in ekološke pridelave na podeželju, vzpostavitev lokalne mreže oskrbe, razvoj turističnih kmetij.
- » Obnova podeželske stavbne dediščine in prilagajanje novi rabi: prenočitvene, gostinske, poslovne kapacitete.
- » Vzpostavitev lokalne trgovine v Trbovljah.
- » Aktivno sodelovanje med prebivalci mest in podeželja, medsebojna krepitev.

6.2.2.2 Urbana prenova in regeneracija

Urbana prenova in regeneracija mestnega prostora v občini Trbovlje sta v prihodnosti izjemna priložnost in velika družbena odgovornost – izjemna priložnost zaradi izkoriščanja poslovnih priložnosti in možnosti vključevanja gospodarskih družb v izvajanje fizične prenove degradiranega stavbnega fonda in prostora: rudarskih kolonij, novejših blokovskih naselij in stanovanjskih hiš, zapuščenih industrijskih predelov, iz katerih so se izselile proizvodne in trgovske dejavnosti, ter celo propadajoče modernistične arhitekture iz obdobja socializma.

Prenova in regeneracija sta pomembni tudi zato, da omejimo nenačrtno širjenje poselitve in da razmislimo o prostorskih, družbeno-socialnih in ekonomskih potencialih ter o kulturni vrednosti že zgrajenih objektov in območij. Prenova zato ni le priložnost za izboljšanje našega bivalnega in delovnega prostora, ampak je tudi naša odgovornost do življenja prihodnjih generacij v Trbovljah. Urbano prenavo in regeneracijo bomo zagotavljali skozi postopek prostorskega načrtovanja z optimalno razmestitvijo dejavnosti v prostoru, kar bo zmanjševalo medsebojne konflikte. V prostorskem načrtu sledimo nekaterim v preteklosti že začrtanim potezam in ohranjamo ter krepimo industrijski značaj južnega dela mesta Trbovlje z oblikovanjem nove industrijske cone na degradiranih rudniških površinah. Z gradnjo nove obrtno-industrijske cone, ki bo po obsegu zadovoljevala potrebe z vidika preselitve obstoječih industrijskih obratov iz središča mesta in tudi novih investitorjev, bomo obstoječe industrijske in druge opuščene ali degradirane lokacije znotraj mesta namenili programsko bogatim javnim površinam, razvoju centralnih in stanovanjskih dejavnosti ter novih, inovativnih poslovnih dejavnosti.

Občina se bo v prihodnje aktivneje vključevala v proces urbane prenove tudi s prenavo in hkratno energetske sanacije objektov v lasti občine, javnih objektov, objektov kulturne dediščine in na različne načine spodbujala tudi prenavo in energetske sanacije objektov v zasebni lasti. Spodbujali bomo predvsem celovito prenavo stanovanjskih sosesk in rudarskih kolonij z obnovo vzorčnih objektov, iskanjem novih vsebin in namembnosti, z zagotavljanjem nepovratnih sredstev za prenavo, promocijo dobrih praks ter s svetovanjem in pridobivanjem sredstev EU za namen urbane prenove.

V prihodnje bomo načrtno uredili področje urejanja zelenih in drugih javnih površin – sprva z ustreznim evidentiranjem in s kategorizacijo javnih površin, pozneje pa bomo na podlagi njihovega funkcionalnega pomena in estetske izpostavljenosti v prostoru določili prioritete urejanja ter zagotavljali ustrezne prostorske in finančne pogoje za izvajanje. V načrt urejanja površin bomo vključili redno in investicijsko vzdrževanje obstoječih površin pa tudi gradnjo in urejanje novih ureditev, potrebnih za dosledno izvajanje urbane prenove.

Lepša podoba mesta, ki jo bomo dosegli z načrtno in dosledno prenavo, izjemno vpliva na priljubljenost območja za prebivanje in delovanje podjetij, kar je pomembno tudi z gospodarskega vidika. Z organizirano prenavo objektov bi lahko lokalnim podjetjem zagotovili delo – načrtovanje in izvedbo posegov. Podjetja bi izkušnje lahko prenesla tudi na druga območja Slovenije in si tako zagotovila vodilno vlogo na področju urbane prenove.

Ukrepi:

- » Prenova in regeneracija degradiranih industrijskih območij:
  - » Popis notranjih zemljiških potencialov (opuščenih in delno opuščeni nepremičnin, nepozidanih stavbnih zemljišč).
  - » Določitev prednostnih območij prenove.
  - » Ohranjanje industrijskih objektov in objektov kulturne dediščine (identifikacijski elementi), njihova modernizacija in prenova za drugo rabo.
  - » Priprava programov oživitve.

- » Prenova objektov, sosesk z energetske sanacije:
  - » Izboljšanje podobe javnih površin, vzpostavitev kreativnega medgeneracijskega centra Mehanika, celostna prenova Njive in njene okolice.
  - » Na območju železniške postaje prenova sanitarij, izboljšanje gostinskih in trgovskih površin, vzpostavitev infotočke, ureditev parkirnih površin, možnost izposoje kolesa, krajinski koncept ureditve dostopa v mesto.
  - » Rušitev dotrajanih objektov in zagotavljanje novih površin za gradnjo.
  - » Umik industrije iz mesta in nova namembnost industrijskih objektov.
  - » Stari center Trbovelj in območje Komunale, celostna zasnova ureditve območja, določitev prednostnih objektov prenove in zemljišč za gradnjo stanovanjskih objektov ter objektov za poslovne in oskrbne dejavnosti – območje, namenjeno razvoju IT-podjetij, ohranjeno naravno okolje ustrezno za družine z otroki, dobra avtobusna povezava s središčem mesta, velik potencial z ureditvijo kolesarske steze.
  - » Gradnja industrijskih con na obrobju mesta.
  - » Urejanje zelenih in drugih javnih površin.
  - » Ustanovitev finančnega sklada za spodbujanje prenove.

6.2.2.3 Sanacija degradiranih površin po koncu rudarjenja

Pomemben del regeneracije in prenove mesta je tudi sanacija degradiranih površin po koncu izkoriščanja premoga. Zaradi izjemnega obsega teh površin, okoljske občutljivosti pa tudi ponujenih gospodarskih priložnosti za razvoj mesta in regije je občina že od leta 2007 vključena v tako imenovani »Projekt Barbara«. Osnovno vodilo programa je gospodarna uporaba nepremičnin, ki so v lasti RTH, ob sočasnem in usmerjenem izvajanju prostorske in ekološke sanacije degradiranih površin, s ciljem vzpostavitve in razvoja novih dejavnosti v širšem javnem interesu. Ker se upravljanje z mineralnimi surovinami v pristojnosti samoupravnih lokalnih skupnosti zagotavlja s pripravo in sprejemanjem prostorskih aktov, s katerimi se po opustitvi oziroma prenehanju rudarskih del določijo pogoji sanacije degradiranih površin oziroma nova primernejša raba prostora, je občina predhodno usklajene razvojne težnje, opredeljene v programu, povzela tudi v prostorskem načrtu.

Tako se na danes degradiranih površinah poleg večje industrijsko-obrtne cone načrtujejo obsežna »zelena« območja za šport in rekreacijo s predstavitev nogometnega stadiona, poligon varne vožnje, območje za organizirano vrtičkarstvo, načrtuje se ponovna vzpostavitev vodnih površin – ribnika, nov prireditveni prostor in podobno, vse v povezavi z vključitvijo obstoječih objektov tehnične in druge kulturne dediščine. Za načrtovane prostorske ureditve bomo skupaj z RTH in drugimi zainteresiranimi partnerji pripravili dodatne podrobnejše strokovne podlage, programe in skladno z možnostmi zagotavljali potrebna finančna sredstva za njihovo udejanjenje v prostoru. Ureditve oziroma razvoj dejavnosti na teh površinah bi potekala fazno. V prvi fazi so predvideni renaturacija površin, vzpostavitev tekaških in sprehajalnih poti, prostora za dogodke na prostem, vrtičkarskih površin, vodnih površin in zelenega koridorja za povezavo rekreacijskih površin s središčem mesta. V drugi fazi pa bi sledila vzpostavitev potrebne druge športne infrastrukture in združljivih gospodarskih dejavnosti – biomasa, drevesnica, pridelava v rastlinjakih. Ureditve obrtno-industrijske cone bi omogočala predstavitev obstoječih nezdržljivih industrijskih dejavnosti iz središča mesta, zaradi svoje velikosti in možnosti širitve pa bi zagotavljala dovolj površin za potencialne nove investitorje.

Prizadevamo si za brezplačni prenos nepremičnin v lasti Republike Slovenije in RTH na teh območjih. V ta namen so bila že evidentirana zemljišča in pripravljene predlogi za prenos, kar pa bo dejansko mogoče izvesti po sprejetju občinskega prostorskega načrta.

Ukrepi:

- » Oblikovanje športnorekreacijskega in zelenega zaledja mesta:
  - » prestavitev nogometnega stadiona;
  - » ureditev površin za organizirano vrtičkarstvo;
  - » ureditev vodnih površin, ribnik;
  - » ureditev večfunkcionalnega prireditvenega prostora;
  - » ureditev poligona varne vožnje in drugih površin za motorizirane dejavnosti.
- » Oblikovanje nove obrtno-industrijske cone »Bukova gora«
- » Sanacija kamnolomov, peskokopov:
  - » renaturacija površin;
  - » nova raba: sončne elektrarne, pozidava.

6.2.2.4 Ponudba ustreznih stanovanj in zagotavljanje zemljišč za gradnjo

Nove površine za razvoj bomo zagotavljali z urbano prenovo in regeneracijo obstoječih degradiranih območij znotraj in na obrobju že zgrajenih struktur. Le izjemoma, ko notranji razvoj naselij ni več mogoč, se za razvoj in širitev naselij uporabijo površine, ki so manj primerne za kmetijstvo in druge vitalne rabe in ki obenem zahtevajo nižja vlaganja v komunalno in energetska infrastrukturo, zahtevajo manjše premike v prostoru in manjšo porabo energije.

Zaradi privabljanja novih visokoizobraženih kadrov za potrebe gospodarstva in lokalnih gospodarskih družb bomo v prihodnje zagotavljali dovolj kakovostnih stanovanj. Omogočali bomo ponudbo različnih tipov (po ceni, velikosti in po kakovosti) stanovanjskih enot, prilagojenih različnim socialnim skupinam (varovana stanovanja za starejše, prilagojena invalidom, mladim družinam). V prvi fazi bomo optimizirali rabo obstoječega stavbnega fonda, skrbeli za njegovo obnovo in polno izkoriščenost, vzporedno pa s prostorskim načrtovanjem in z opremljanjem stavbnih zemljišč zagotavljali površine, na katerih bi bila mogoča gradnja novih stanovanjskih enot. Prednost bodo imele preureditve starejših, obstoječih stanovanj, ki jih bo treba prilagoditi novim potrebam prebivanja ob spoštovanju obstoječega poselitvenega vzorca.

Zaradi zagotavljanja stanovanj zlasti za mlade družine bomo poiskali nove možnosti prenove opuščanih industrijskih objektov ter v njih uredili raznolike in kakovostne stanovanjske enote, prilagojene modernejšim potrebam prebivanja in dela. Prednostno s prenovo pa tudi z novogradnjo bomo zagotavljali potrebni fond neprofitnih stanovanj, subvencionirali tržne najemnine za mlade družine in socialno ogrožene prebivalce občine. Posebno pozornost bomo posvetili zagotavljanju ustreznega števila bivalnih enot.

Ukrepi:

- » Inventarizacija obstoječega stavbnega fonda.
- » Prenova objektov kulturne dediščine – rudarske kolonije.
- » Prenova opuščanih industrijskih objektov
  - » objekt Mehanika.
- » Gradnja novih stanovanjskih sosesk z individualno in večstanovanjsko gradnjo
  - » Topoletovo, Gabrsko, kamnolom »Klečka«.
- » Prenova objektov za ureditev bivalnih enot in neprofitnih stanovanj
  - » prenova samskega doma SGP.

6.2.2.5 Varovanje okolja in sonaravni razvoj

Izboljšali bomo stanje na področju kakovosti zraka, tal, voda, odpadkov. V prihodnje se bomo zavzemali za zagotavljanje zdravega življenjskega okolja, ki bo osnova za ugodno prebivanje ljudi in tudi rastlin ter živali v tem okolju. Sledili bomo trajnostnemu razvoju, ki omogoča takšen gospodarski razvoj, ki ohranja okolje tudi za prihodnje generacije. Izboljšali bomo bivalne in delovne razmere v mestnem okolju ter spodbujali sonaraven razvoj podeželja, kjer bo ohranjanje naravnih znamenitosti prednost in ne ovira.

Občina Trbovlje je v smislu zagotavljanja trajnostnega razvoja in zagotovitve izvedbe predvidenih razvojnih programov v občini opredelila najpomembnejše strateške cilje, v okviru strateških pa tudi operativne cilje na področju varovanja okolja. V okviru strateškega cilja varovanja narave, zdravja ljudi in naravnih virov smo na podlagi obsežnih raziskav ugotovili dejansko stanje onesnaženosti tal v občini in predlagali ukrepe za reševanje. Identificirali in zmanjšali smo glavne vire svetlobnega onesnaženja mesta. V prihodnje moramo zagotoviti ustrezno varovanje virov pitne vode, ohranjanje pomembnih območij narave, vrst in habitatnih tipov v občini, ohranjanje in varovanje najboljših kmetijskih zemljišč, kjer bo treba izvesti novo kategorizacijo, zagotoviti bo treba varstvo pred hrupom skladno z veljavno zakonodajo, preučiti vire in obseg elektromagnetnega sevanja na območju občine ter evidentirati in ustrezno sanirati degradirane površine.

V okviru drugega strateškega cilja zmanjšanja onesnaženosti zraka in zagotavljanja trajnostne rabe naravnih virov bo treba s politiko trajnostne mobilnosti na območju občine zagotoviti učinkovit javni potniški promet (JPP), spodbuditi nemotorizirani promet in druge oblike mobilnosti, ugotoviti natančne kazalnike stanja onesnaženosti zraka za vsa emitirana onesnaževala na območju celotne občine z obravnavo vseh mogočih dogodkov, čemur bodo sledili izvedba ukrepov za izboljšanje stanja, zmanjšanje emisij PM 10 v zraku, povečanje rabe obnovljivih virov energije in zmanjšanje rabe fosilnih goriv, povečanje energetske učinkovitosti, uporaba najboljših razpoložljivih tehnik in zagotavljanje najmanjših mogočih emisij v industriji. Z učinkovitim prostorskim načrtovanjem in drugimi ukrepi bomo zagotavljali prostorske možnosti za oblikovanje »čistih« industrijskih con in spodbujali razvoj dejavnosti, ki nimajo emisij in imajo nizko porabo energije.

V okviru tretjega strateškega cilja ureditve komunalne infrastrukture in ravnanja z odpadki bosta potrebni posodobitev in dograditev sistemov oskrbe s pitno vodo, zagotovitev ustreznega odvajanja in čiščenja odpadne vode za vse prebivalce v občini, treba bo zagotoviti zmanjšanje količine odloženih odpadkov in povečanje deleža ločeno zbranih frakcij.

V prihodnje želimo zagotoviti občanom še aktivnejšo vlogo pri odločanju o okoljskih zadevah, kar bomo dosegli z ozaveščanjem prebivalcev, vzpostavitev okoljskega informacijskega sistema, ki bo zagotavljal trajno dostopnost podatkov o kakovosti zraka in podatkov o vplivih onesnaženja, ter z nadgradnjo tega okoljskega informacijskega sistema vzpostavitev učinkovitega mehanizma spremljanja stanja okolja in odzivanja na morebitne negativne vplive. Občina si bo prizadevala za ustanovitev raziskovalnega središča za okoljske raziskave.

Ukrepi:

- » Izvajanje ukrepov za zmanjšanje delcev PM 10.
- » Izvajanje ukrepov trajnostne mobilnosti.
- » Spodbujanje razvoja gospodarskih dejavnosti brez emisij.
- » Oblikovanje čiste industrijske cone na obrobju mesta in preselitev konfliktnih industrijskih dejavnosti iz središča mesta.
- » Gradnja ustrezne infrastrukture.

6.2.2.6 Razvoj telekomunikacijske, energetske in komunalne infrastrukture

Infrastrukturalna oprema je ena izmed bistvenih osnov za razvoj, hkrati pa tudi nujen predpogoj za zagotavljanje visoke življenjske ravni in kakovostnega bivalnega okolja. Skladno s tem bomo zagotavljali investicije za oskrbo s čisto pitno vodo, izboljšano ravnanje z odpadnimi vodami (kanalizacija in čistilne naprave). Pri odvajanju in čiščenju odpadnih voda bomo upoštevali evropsko direktivo s tega področja in zgradili manjše čistilne naprave v podeželskih naseljih. Na redkeje poseljenih območjih, na katerih ne bo mogoče zagotoviti priključitve na skupno čistilno napravo, pa bomo gospodinjstvom pomagali pri preudarni gradnji ustreznih infrastrukturnih rešitev (rastlinske čistilne naprave ...).

V občini bomo še povečali količino ločeno zbranih odpadkov s širjenjem sistema »od vrat do vrat«, povečali število in izboljšali urejenost in dostopnost do ekoloških otokov ter skrbeli za dovolj pogosto odvažanje odpadkov. Poskrbeli bomo tudi za inventarizacijo in sanacijo divjih odlagališč odpadkov. Pri vzpostavljanju telekomunikacijskega omrežja bomo v največji mogoči meri sledili skokoviti digitalizaciji družbenih procesov, zato bomo poskrbeli za dobro dostopnost do kakovostne komunikacijske infrastrukture, saj je to vse bistvenega pomena za prihodnji razvoj in zagotavljanje enakih možnosti na celotnem območju občine. S postopnim prehodom na električne avtomobile se bo povečala potreba po lokacijah javnih polnilnic, zato bomo povečali njihovo število skladno z naraščajočimi potrebami, z ustreznimi eklektičnimi polnilci pa bomo oskrbeli tudi javna parkirišča.

a) Telekomunikacije

Večina naselij v občini Trbovlje je opremljena s telekomunikacijskim omrežjem, razen naselij Ostenk, Čeče, Vrhe in večji del naselja Knezdol, kjer je situacija precej slabša. Na območju občine je treba z najsodobnejšo telekomunikacijsko infrastrukturo opremiti vsa območja strnjene pozidave. V prihodnosti se načrtuje opremljenost občine z optičnim kablom, ki omogoča bistveno hitrejši prenos podatkov od obstoječih sistemov, na območjih razpršene poselitve pa je treba zagotoviti druge ustrežnejše načine prenosa podatkov, s čimer bo omogočena pokritost celotne občine s širokopasovnim podatkovnim omrežjem. Vzpostavitev širokopasovnega omrežja bo bistveno vplivala na vse pore razvoja družbe v občini in zato predstavlja in izpolnjuje najširši družbeni interes. Tehnologija širokopasovnih povezav zagotavlja decentralizirano ureditev ter omogoča ekonomsko in družbeno socialno konkurenčnost tudi območjem, ki so, podobno kot občina Trbovlje, oddaljena od razvojnih centrov.

Ukrepi:

- » Izdelava načrta širitve širokopasovnega omrežja.
- » Opremljanje naselij s širokopasovnim omrežjem za zagotavljanje pokritosti celotnega območja občine.

b) Energija

Zasnova oskrbe občine z energijo bo temeljila na izhodiščih prihodnjega razvoja občine in energetskega koncepta, ki tak razvoj omogočajo. Temeljni dokument oskrbe z energijo je Lokalni energetski koncept – LEK, s katerim se načrtuje stalna, zadostna in ekonomsko sprejemljiva oskrba z energijo na območju občine Trbovlje.

Dolgoročno in kakovostno oskrbo z energijo bomo zagotavljali predvsem z električno energijo in z daljinsko oskrbo s toploto. Zagotavljali bomo učinkovito in racionalno rabo energije na celotnem območju občine. Na celotnem območju občine bomo spodbujali uporabo obnovljivih

energetskih virov, pri čemer bo zagotovljeno, da bodo objekti in ureditve prostorsko integrirani in da z njimi ne bodo povzročeni negativni vplivi na okolje. Pri načrtovanju energetskih sistemov bodo imeli prednost sistemi, ki omogočajo hkratno proizvodnjo več vrst energije (zlasti toplotne in električne energije) ter izrabe obnovljivih virov energije. S postopnim preходом na električne avtomobile se bo povečala potreba po električni energiji, zato bomo z ustreznimi električnimi polnilci oskrbeli javna parkirišča.

Ukrepi:

- » Izvajanje ukrepov za učinkovito rabo energije.
- » Spodbujanje rabe obnovljivih virov energije.
- » Spodbujanje razvoja dejavnosti z nizko porabo energije.
- » Spodbujanje gradnje kogeneracijskih sistemov proizvodnje električne energije.
- » Izobraževanje in ozaveščanje.

c) Vročevod in plinovod

Na območju občine Trbovlje je prednostni način toplotnega ogrevanja priklop na vročevodno omrežje, zato bomo v prihodnje širili vročevodno omrežje, kjer to dopuščajo tehnične možnosti. Občina bo po potrebi načrtovala in širila tudi plinovodno omrežje, zlasti na obronkih naselja Trbovlje, kjer je zagotovljena ustrezna gostota pozidave, gradnja vročevodnega omrežja pa zaradi tehničnih in geomehanskih omejitev ni izvedljiva.

Ukrepi:

- » Širjenje vročevodnega omrežja.
- » Gradnja plinovodnega omrežja.
- » Obveznost priklopa na kolektivne vire energije.

d) Javna razsvetljava

Na območju občine je urejena javna razsvetljava v naseljih Trbovlje, Gabrsko, Dobovec, Retje, v delu naselja Čeče in v Škofji Riži, v preostalih naseljih in zaselkih pa se bo javna razsvetljava urejala postopoma.

Ukrepi:

- » Opremljanje naselij z javno razsvetljavo.

e) Ravnanje z odpadki

Področje gospodarjenja z odpadki iz gospodinjestev je v občini Trbovlje ustrezno urejeno in se še nadalje razvija. Tudi v prihodnje bomo dosledno izvajali zakonodajo na področju ravnanja z odpadki in upoštevali priporočeno hierarhijo na tem področju, tako da bomo izvajali aktivnosti z namenom preprečevanja nastajanja odpadkov in priprave odpadkov za nadaljnjo uporabo, recikliranje in odstranjevanje odpadkov. S tovrstnim ravnanjem lahko pričakujemo nadaljnje zmanjšanje količine odloženih odpadkov in povečanje količine zbranih ločenih frakcij. Z izobraževanjem mlade in uvedenim dobrim sistemom lahko pričakujemo pozitivne učinke.

Ukrepi:

- » Izvajanje ukrepov za povečanje količine ločeno zbranih frakcij in zmanjšanje količine odloženih odpadkov.

- » Spodbujanje predelave in ponovne rabe odpadkov.
- » Izobraževanje in ozaveščanje.

f) Pitna voda

Občina bo zagotavljala stalno in kakovostno oskrbo s pitno vodo, tako da bo pri svojem razvoju ščitila vse vodne vire in izvajala gradnje novih ter prenove obstoječih delov vodovodnega sistema. Pri tem bo zagotovila oskrbo z vodo vseh (gosteje) poseljenih območij v občini, naselij in turistično-rekreacijskih ureditev. Zaradi dotrajanosti dela vodovodnega omrežja nastajajo velike izgube pitne vode. Posodobitev bomo izvajali s širjenjem in z rekonstrukcijo obstoječega sistema.

Ukrepi:

- » Izvajanje ukrepov za zaščito vodnih virov:
  - » sprejetje uredbe o vodovarstvenem območju, ki bo vključevala območje občine Trbovlje.
- » Obnova in širjenje obstoječega vodovodnega sistema.

g) Odvajanje in čiščenje odpadnih voda

Območje mesta Trbovlje je skoraj v celoti opremljeno z javnim kanalizacijskim sistemom, prek katerega se odpadne vode odvajajo do centralne čistilne naprave. Do leta 2017 pa bo treba ustrezno odvajanje odpadne vode urediti tudi v primestnih in podeželskih naseljih, ki ne bodo priključena na centralno čistilno napravo. Prednostno bomo s kanalizacijsko infrastrukturo in z manjšimi biološkimi čistilni napravami opremljali zaselke na vodovarstvenih območjih občine (kumsko pogorje, Javor – Planinska vas, Knezdol), pozneje pa tudi preostala.

Ukrepi:

- » Izdelava operativnega načrta odvajanja in čiščenja odpadne vode v naseljih, ki ne bodo priključena na CCN.
- » Gradnja kolektivnih sistemov in malih čistilnih naprav v naseljih, ki ne bodo priključena na CCN.

6.2.3 Razvojno področje: Trajnostna mobilnost

Svojo prometno politiko bomo v prihodnje načrtovali celostno, skladno z načeli trajnostne mobilnosti. Z različnimi ukrepi bomo skušali zmanjšati potrebo po uporabi osebnih vozil in tako vplivati na zmanjšanje njihovega števila. Zmanjšanje potrebe po vožnji z avtomobili bomo skušali doseči z ustrezno porazdelitvijo dejavnosti v prostoru, s kakovostnim in z dostopnim javnim potniškim prometom, z vključitvijo avto-taksiprevozov v sistem javnega potniškega prometa, z vzpostavljanjem pogojev za množičnejšo uporabo koles in drugih do okolja prijaznih oblik prevoza, izboljšanjem varnosti na poteh do šole in drugih javnih ustanov, uvedbo plačljivega parkiranja na nekaterih javnih parkiriščih, s spodbujanjem hoje in z ozaveščanjem oziroma s promocijo trajnostne mobilnosti.

Z ukrepi trajnostne mobilnosti bi dosegli večjo kakovost prebivanja v občini in regiji, manjšo porabo prostora za parkiranje ter več zelenih površin in površin za druženje, zmanjšanje izpustov iz prometa, pozitiven vpliv gibanja na zdravje ljudi, zagotavljanje mobilnosti otrok, oseb brez avtomobila, starejših, boljše poslovno bilanco lokalnih avtobusnih prevoznikov in s tem možnost boljše kakovosti storitev in podobno.

6.2.3.1 Cestni promet

Za občino Trbovlje so značilne izjemno visoka gostota poselitve mestnega prostora in povprečna gostota poselitve ter velika razpršenost gradnje na podeželju. Tako moramo za zagotavljanje ustreznih prometnih povezav na območju občine vzdrževati obsežno in razvejano cestno omrežje. Ker se skoraj celotno območje občine nahaja na erozijsko ogroženem področju, sta gradnja in vzdrževanje cestnega omrežja tudi s tega vidika problematična in zahtevata večja finančna vlaganja. Ob obnovi cest bomo vzpostavili ustrezno mrežo prometnic, sprva z obnovo povezav med mestom in lokalnimi središči, nato pa s povezovanjem lokalnih središč med seboj. Ob rekonstrukcijah cest bomo zagotavljali tudi boljše vzdrževanje lokalnih cest, posebno pozornost pa bomo namenili odsekom s pogostimi podori in z zemeljskimi plazovi.

Znotraj občine ima zlasti naselje Trbovlje zaradi svoje velikosti, gostote poselitve in opravljanja centralnih funkcij (delovna mesta, upravno središče, ponudba različnih storitev) posebne potrebe, ki se odražajo v zahtevah po sistematičnemu urejanju prometa in zagotavljanju zadostnega števila parkirnih mest. Načela trajnostne mobilnosti bomo upoštevali pri umeščanju dejavnosti v smislu premišljenih transportnih povezav in zmanjševanja okoljskih vplivov prometa ter možnosti vzpostavitve učinkovitega sistema javnega potniškega prometa.

6.2.3.2 Mirujoči promet

Kljub načrtovanim ukrepom za zmanjšanje števila osebnih vozil bo v neposredni bližini javnih ustanov, stanovanjskih soseskah naselja Trbovlje in drugih lokalnih središčih treba zgraditi ustrezno število parkirnih mest, kar bomo zagotavljali z nivojskimi ureditvami in tudi s parkirnimi hišami, le izjemoma bomo nove parkirne površine gradili na odprtem prostoru. Gradnja novih javnih in drugih objektov bo pogojevana z ustreznim številom parkirnih mest za zaposlene, obiskovalce in za stanovalce. Parkirišča bomo uredili tudi v bližini večjih turističnih lokacij, kjer to dopušča prostor, vendar zunaj območij naravnih vrednot in drugih varstvenih območij. Primarni cilj tega ukrepa ne sme biti pridobivanje novih parkirnih površin in s tem spodbujanje dodatnega osebnega prometa, ampak razbremenitev trenutno preobremenjenih predelov mesta ter dvig življenjskega standarda v mestnem jedru in zagotavljanja ustrezne turistične infrastrukture.

6.2.3.3 Kolesarske in peš poti

Poleg urejanja mirujočega prometa bo občina skrbela za ustrezno omrežje kolesarskih poti in pešpoti. Z ustrezno mrežo glavnih kolesarskih poti v občini Trbovlje želimo zagotoviti kakovostne pogoje za kolesarjenje, s tem pa vplivati na večjo prometno varnost in porast uporabe nemotoriziranih oblik prevoza. Z ustreznim načrtovanjem gradnje oziroma vzpostavitve kolesarskih povezav bo treba omogočiti uravnotežen razvoj komunikacij s kolesom, čim boljše dostopnost do vseh predelov občine ter izboljšati kakovost prometnih storitev v smislu izboljšane prometne varnosti, racionalne rabe energije in zmanjšanja negativnih vplivov na okolje.

Znotraj in v okolici naselja, kjer je treba upoštevati načela racionalne rabe prostora in kjer se pričakuje večja količina motornih vozil, je najprimernejša izvedba kolesarskih stez in kolesarskih pasov, kar pa bo v Trbovljah zaradi prostorske stiske težko izvajati. V občini načrtujemo vzpostavitev kolesarske povezave v smeri sever–jug, od ŽP do pokopališča v Gabrskem, in v smeri proti vzhodu, kjer sta načrtovani kolesarska pot in pešpot od središča mesta Trbovlje do središča Hrastrnika. Omenjena pot bo potekala prek predvidenih športnorekreacijskih površin na opuščnem pridobivalnem prostoru rudnika.

Na novo načrtovane kolesarske poti bo treba povezati z obstoječo mrežo kolesarskih poti, ki tvorijo mrežo kolesarskih poti Posavskega hribovja, v kateri je na območju občine Trbovlje registriranih šest kolesarskih poti, in magistralnim kolesarskim omrežjem z umestitvijo nove kolesarske poti ob reki Savi, ki naj bi bila zgrajena v okviru izgradnje HE na srednji Savi.

6.2.3.4 Javni potniški promet

Spodbujali bomo rabo javnega potniškega prometa ob hkratnem ohranjanju trenutne sheme javnega potniškega prometa, ob njegovi nadgradnji v smislu vključevanja novih linij, izboljšanja pogostosti voženj, rabi električnih avtobusov, integraciji s šolskimi prevozi, vključitvijo avto-taksiprevoznikov v sistem javnega potniškega prometa in podobno. Izdelali bomo program za oblikovanje bolj individualiziranih oblik javnega potniškega prometa, ki bi omogočal boljšo povezanost občinskega središča s podeželskimi naselji (prevoz na poziv, skupni prevozi na delo, prevoz na določen dan v tednu, individualni postanki ...).

Ob gradnji in urejanju novih gospodarskih con ali stanovanjskih območij bomo zagotovili tudi takojšnje ustrezne povezave z javnim potniškim prometom z vzpostavitvijo novih avtobusnih linij in gradnjo novih avtobusnih postajališč. V mestu kot dopolnitev avtobusnega javnega potniškega prometa opravljajo prevoze potnikov tudi številni avto-taksiprevozniki. V prihodnje si bomo prizadevali za vključitev avto-taksiprevozov kot dopolnitve linijskega potniškega prometa in spodbujali uporabo do okolja prijaznih goriv oziroma vozil za ta namen. V prihodnje bo treba okrepiti vlogo železniškega prometa, zlasti zaradi številnih prednosti, ki jih vožnja z vlakom ponuja v primerjavi z drugimi prevoznimi sredstvi: hitrost, množičnost, cena, udobje in varnost.

Ukrepi:

- » Celostna prometna politika.
- » Načrti mobilnosti.
- » Vzpostavljati pogoje za množičnejšo uporabo koles in drugih do okolja prijaznih oblik prevoza:
  - » gradnja kolesarskih stez, načrtovanje regionalne mreže kolesarskih poti, lokalne kolesarske mreže, ki z mrežami sosednjih občin tvori sistem,
  - » izboljšanje prometne varnosti na poteh do šole in javnih ustanov,
  - » urejena in varna avtobusna postajališča,
  - » gradnja nadstrešnic za kolesa.
- » Urejanje mirujočega promet:
  - » gradnja ustreznega števila parkirnih mest v neposredni bližini javnih ustanov, stanovanjskih sosesk,
  - » uvedba plačila za parkiranje na nekaterih javnih parkiriščih.
- » Optimizacija JPP:
  - » izboljšanje kakovosti javnega prometa,
  - » povečanje frekvence prevozov,
  - » združevanje šolskih prevozov z JPP,
  - » vključitev avto-taksiprevozov v sistem JPP,
  - » usklajenost različnih vrst JPP,
  - » enotna vozovnica.
- » Izvajanje ukrepov za zmanjšanje uporabe/števila vozil:
  - » višje omejitve hitrosti v naseljih in ulicah,
  - » ekološke cone.
- » Takojšnja vključitev novih sosesk, gospodarskih con v sistem JPP.
- » Sodelovanje z lokalnimi podjetji.
- » Ukrepi za spodbujanje zaposlenih k rabi javnega prometa, kolesarjenja ali pešhoje.
- » Promocija trajnostne mobilnosti.
- » Promocija uporabe javnega prometa.

6.2.4 Razvojno področje: Energetska in snovna učinkovitost

V prihodnje si bomo prizadevali za čim hitrejši prehod v snovno učinkovito družbo. Pri tem bomo kot ključne elemente snovne učinkovitosti razvijali in podpirali trajnostno naravnano proizvodnjo in porabo, zniževanje količin odpadkov in njihovo ponovno predelavo v surovine, raziskave in inovacije za učinkovito rabo naravnih virov. Prizadevali si bomo za trajnostno upravljanje naravnih in drugih virov, kot so: fosilna goriva, minerali, kovine, voda, zrak, zemljišča, tla, biotska raznovrstnost, odpadki, pri čemer se bomo v okviru svojih možnosti aktivno usmerjali v samooskrbo pri pridelavi hrane, izboljšanje kakovosti zgradb in v trajnostno mobilnost.

Z načeli trajnostnega razvoja in s predpisi smo zavezani tudi k zahtevam po energijski učinkovitosti, uporabi obnovljivih virov energije ter k zmanjšanju izpustov toplogrednih plinov. Z načrtnim širjenjem sistemov kolektivnih virov energije za ogrevanje in hlajenje ter s spodbujanjem rabe obnovljivih energetskih in drugih virov, vlaganjem v energetska sanacija objektov bomo omejili porabo energije iz fosilnih goriv. Spodbujali bomo razvoj do okolja prijaznih novih dejavnosti, ki nimajo emisij in imajo nizko porabo energije.

6.2.4.1 Energetska sanacija objektov

Zaradi izjemnega učinka pri zmanjšanju porabe energije ima med številnimi drugimi ukrepi pomembno vlogo predvsem celostna energijska sanacija obstoječih javnih, večstanovanjskih in tudi individualnih objektov. Toplotne izgube objekta lahko že s sanacijo ovoja stavbe zmanjšamo do 30 %, s celostno energijsko prenovo pa lahko izgube zmanjšamo celo do 90 %, odvisno od obstoječega stanja stavbe in izbranega načina sanacije.

Občina si bo v prihodnje prizadevala za energetska učinkovito sanacijo obstoječih stavb s toplotno izolacijo fasad, toplotno izolacijo podstrešij, z zamenjavo stavbnega pohištva itn., za sanacijo sistemov in uporabo ali vgradnjo sodobnih tehnologij za ogrevanje, prezračevanje in hlajenje stavb ter do okolja prijaznih decentraliziranih sistemov za energetska oskrbo s poudarkom na kogeneraciji in rabi obnovljivih virov energije pa tudi za samodejno spremljanje porabe. V ta namen je bila v okviru priprave lokalnega energetskega koncepta na ravni občine izdelana analiza dozdajšnje rabe energije in energentov v javnih objektih in pripravljen akcijski načrt z aktivnostmi, s katerim bo občina v prihodnje zagotovila predvsem zmanjšanje porabe energije v objektih v javni rabi in posledično zmanjšanje negativnih vplivov na okolje.

Večina občinskih javnih stavb spada v energetska razreda E (od 105 do vključno 150 kWh/m²a) in F (od 150 do vključno 210 kWh/m²a), najbolj potratni, Vrtec Trbovlje, Enota Pikapolonica in OŠ Trbovlje, pa v energijski razred G (od 210 do 300 kWh/m²a in več). Rekonstrukcija in energetska sanacija OŠ Trbovlje je že v teku in naj bi bila končana do avgusta 2014, energetska sanacija enote Pikapolonica pa je predvidena za leto 2014.

V letih 2012 in 2013 so bili opravljeni razširjeni energetska pregledi stavb Vrtec Trbovlje, Enota Pikapolonica, OŠ Trbovlje – PŠ Dobovec, OŠ Ivana Cankarja, Vrtec Trbovlje, Enota Ciciban, OŠ Tončke Čeč in Zdravstveni dom ter Zasavske lekarne Trbovlje, ki nudijo vodstvom zavodov napotke za organizacijske spremembe in kakovostne investicijske odločitve s področja učinkovite rabe energije.

V letu 2010 so občinske javne stavbe porabile 4.167 MWh energije, od tega 3.181 MWh toplote in 986 MWh električne energije. V letih 2011 in 2012 se je poraba zmanjševala, tako da je bilo v letu 2012 porabljenih 3.719 MWh energije, torej 11 % manj kot leta 2010, od tega 3.719 MWh toplote in 901 MWh električne energije.

Občina bo spodbujala tudi energetska sanacija objektov v zasebni lasti, zlasti v okviru celovite urbane prenove starejših sosesk in kolonij, z zagotavljanjem sofinanciranih sredstev, s svetova-

njem, promocijo, z izobraževanjem in obveščanjem o alternativnih virih energije, njihovih različnih oblikah ter prednostih in slabostih njihovega izkoriščanja. Občina bo zagotavljala energetske svetovanje in pomagala občanom pri pridobivanju sredstev za energetske sanacije in zmanjšanje rabe energije, ki so na voljo v državnem proračunu.

Ukrepi:

- » Vodenje aktivnosti, ki izhajajo iz akcijskega načrta LEK-a.
- » Vzpostavitev in vodenje energetskega knjigovodstva za javne objekte.
- » Izvajanje energetskih pregledov, spremljanje in analiziranje učinkovitosti energetskih ukrepov.
- » Pridobivanje investorjev in finančnih sredstev za izvajanje LEK-a.
- » Organizacija zunanjih projektnih skupin za izvajanje energetskih projektov.
- » Pomoč pri izvedbi zelenih naročil ter organizacija in izvedba seminarjev, usposabljanj in drugih informativnih dogodkov na področju učinkovite rabe energije in obnovljivih virov energije.
- » Spremljanje in prijava na javne razpise, ki namenjajo sredstva za sofinanciranje celovitih energetskih prenov javnih objektov.
- » Izvajanje energetskih prenov objektov z lastnimi sredstvi.

6.2.4.2 Učinkovita raba energije

Občina bo težila k zmanjševanju porabe in učinkoviti rabi energije, k diverzifikaciji energetskih virov ter k nadomeščanju fosilnih goriv z okoljsko prijaznejšimi alternativnimi viri. Občina bo zagotavljala dolgoročno in kakovostno oskrbo z energijo, predvsem z električno energijo in z daljinsko oskrbo s toplo vodo. Zagotavljala bo učinkovito in racionalno rabo energije na celotnem območju občine. Pri načrtovanju energetskih sistemov bodo imeli prednost sistemi, ki omogočajo hkratno proizvodnjo več vrst energije (zlasti toplotne in električne energije) ter izrabe obnovljivih virov energije.

V prihodnje načrtujemo gradnjo sistema za izrabo odpadne toplote pri delu TET. V okviru prenove bloka 4 v TET je predvidena gradnja daljinskega vročevoda od TET do obstoječe mestne toplarne. V Toplarni Trbovlje se za priklop in prostorsko umestitev koristijo obstoječi podzemni rudniški rovi. Z zanesljivo in za uporabnika cenovno sprejemljivo dobavo toplote obstaja večja možnost širitve mestnega sistema daljinskega ogrevanja in s tem učinkovito zmanjševanje individualnih kurišč, ki prispevajo največji delež trdnih delcev v zunanjem zraku.

Uporaba obnovljivih energetskih virov se bo spodbujala na celotnem območju občine, vendar bo občina prednostno spodbujala predvsem priklop in uporabo kolektivnih virov energije (vročevod, plinovod, skupni sistemi daljinskega ogrevanja na biomaso), uporabo obnovljivih virov za individualno ogrevanje in hlajenje pa zlasti v tistih delih naselij, kjer ni mogoč priklop na kolektiven vir.

Zaradi gozdnatosti širšega območja bo občina spodbujala uvajanje lesne biomase in sistemov za daljinsko ogrevanje na lesno biomaso, zlasti v naseljih na primestnem območju. Pospesovala bo tudi izkoriščanje sončne energije za ogrevanje sanitarne tople vode in kot podporo ogrevanju pa tudi za proizvodnjo solarne električne energije. Poleg načrtovane izrabe odpadne toplote v TET bo občina preverila in spodbujala uporabo odpadne toplote iz preostalih virov (javna kanalizacija, RTH).

Občina bo izvajala tudi ukrepe za zmanjšanje negativnih učinkov svetlobnega onesnaževanja. Celotna obstoječa infrastruktura javne razsvetljave je bila zamenjana v letih 2010 in 2011. Vgrajene so bile energetske varčne sijalke skladno s predpisi. Poraba električne energije je minimalna, zato

ni predvidenih dodatnih ukrepov, razen rednega vzdrževanja in posodabljanja sistema v smislu izvajanja meritev in spremljanja porabe energije na posameznih mestih.

Občina bo podpirala finančno vzdržne naložbe na področju učinkovite rabe energije tudi prek javno-zasebnega partnerstva in pomagala občanom pri pridobivanju sredstev za zmanjšanje rabe električne energije z uporabo energijsko učinkovitejših naprav.

Ukrepi:

- » Širjenje vročevodnega omrežja:
  - » obveznost priklopa,
  - » spodbujanje priklopa – subvencije.
- » Spodbujanje rabe obnovljivih energetskih in drugih virov.
- » Uporaba odpadne toplote (TET, RTH, javna kanalizacija),
  - » gradnja sistema izrabe odpadne toplote iz TET in vključitev v vročevodno omrežje.
- » Izgradnja sistemov DOLB v podeželskih naseljih.
- » Spodbujanje uporabe obnovljivih virov za ogrevanje in hlajenje v delih naselij, v katerih ni mogoč priklop na kolektiven vir (vročevod, sistem daljinskega ogrevanja na biomaso).

6.2.5 Razvojno področje: Ohranitev naravne in kulturne dediščine

6.2.5.1 Upravljanje in promocija krajinskih parkov

Zlasti celotni južni del občine – Kumljansko – pa tudi skrajni severozahodni del občine – Mrzlica sta bogata z naravnimi vrednotami. Območji sta del območja Natura 2000, kot naravno in kulturno pomembni območji pa sta bili leta 1996 razglašeni za varovani območji krajinskih parkov »Kum« in »Mrzlica«. Območji odlikujeta izjemno bogata biotska raznovrstnost in krajinska pestrost. Žal kljub prepoznanim prostorskim kvalitetam razvoj tega dela občine ne poteka v zeleni smeri. Zavarovana območja, najsi bodo to območja Natura 2000, zavarovana območja naravnih in kulturnih vrednot ali ekološko pomembna območja, so lahko pomemben razvojni potencial in ne pomenijo le prepovedi posegov v prostor in drugih omejitev, kot je to večkrat izpostavljeno.

V prihodnje bomo v sodelovanju s pristojnimi službami s področja ohranjanja in varstva narave zagotovili ustrezno informiranje in izobraževanje lokalnega prebivalstva, zlasti mladih. S predstavitvijo dobrih praks glede razvoja novih dejavnosti in možnosti novih zaposlitev bomo zagotovili aktivnejšo vlogo današnjih, predvsem pa prihodnjih generacij, od katerih bosta odvisna ohranjanje in življenje zavarovanega območja.

Z ustanovitvijo javnega zavoda ali na drug primeren način bomo zagotovili upravljanje zavarovanega območja. Upravljanje krajinskih parkov je nujen korak za učinkovito izpolnjevanje namena, zaradi katerega sta bili območji tudi zavarovani. Da bi bilo varstvo lahko celovito in dovolj učinkovito, bomo skupaj s pristojnimi službami varstva narave in z drugimi deležniki izdelali načrt upravljanja zavarovanih območij, pri čemer bomo zagotovili vključitev lokalnega prebivalstva in tudi zainteresiranih poslovnih družb.

S svojo aktivnejšo vlogo in povezovanjem s pristojnimi ministrstvi, službami in z drugimi zainteresiranimi bomo nudili pomoč pri pridobivanju sredstev iz finančnih skladov EU, kot sta na primer programa LIFE in LEADER, prek katerih se financirajo neposredni varstveni ukrepi, izobraževanje, izdelava strateških dokumentov, načrten razvoj infrastrukture in podobno.

Ukrepi:

- » Naravne danosti prepoznati kot prednost in poiskati nove, do narave prijazne oblike dela in zaslužka.
- » Določitev upravljavca zavarovanih območij.
- » Priprava načrta upravljanja.
- » Promocija naravnih in kulturnih vrednot.
- » Vključitev in izobraževanje prebivalcev.
- » Pomoč pri oblikovanju programov oživitve.
- » Iskanje virov financiranja za programe.

6.2.5.2 Varovanje in prenova kulturne dediščine

Pretekla zgodovina Trbovelj, zaznamovana z rudarstvom in močno industrializacijo, je poleg okoljske in prostorske degradacije zapustila tudi izjemno kulturno dediščino. V občini je prepoznanih in strokovno utemeljenih prek 170 enot nepremične kulturne dediščine različnih tipov in kategorij varstvenih režimov, ki s svojo raznovrstnostjo in kakovostjo predstavljajo pomemben socialni, ekonomski, vzgojni in identifikacijski potencial, ki ga mora občina izkoristiti za doseg uravnoteženega razvoja.

Za izvajanje učinkovitega varstva kulturne dediščine so izdelane strokovne osnove varstva kulturne dediščine. Vključujejo enote dediščine, ki so med njihovo priprave evidentirane kot kulturna dediščina. Ker pa se podatki o evidentirani kulturni dediščini spreminjajo (novi vpisi v register nepremične kulturne dediščine, spremembe vpisov, izbrisi ...), se morajo ves čas spreminjati, dopolnjevati in ažurirati tudi strokovne zasnove. Pomembnejše in prostorsko izpostavljene kulturne spomenike varujemo optimalno v njihovem vplivnem območju, kar poleg fizične ohranitve predpostavlja tudi ohranitev skladne krajinske podobe v najširši okolici oziroma vplivnem območju, ohranitev obstoječih funkcionalnih navezav in gospodarske osnove ter celovitosti. Drugo dediščino pa varujemo predvsem fizično.

Med številnimi spomeniki imajo posebno mesto tehnična in stavbna dediščina, povezana z več kot dvestoletno tradicijo rudarstva. Rudarske kolonije predstavljajo arhitekturno identiteto in tipiko zasavske regije. Tovrstne skupine stanovanjskih stavb in njihova območja ne predstavljajo samo etnoloških spomenikov, ki izpričujejo način življenja preteklega obdobja v revirjih, ampak odražajo tudi kulturno identiteto Zasavja. Skupaj s preostalo tehnično dediščino jih je treba obravnavati kot dejavnik kakovosti in promotor razvoja v prostoru, zato je naša najpomembnejša naloga njihovo varovanje in ohranjanje.

Prenova rudarskih kolonij je pomembna tudi z vidika urbane prenove in regeneracije mestnega prostora ter izboljšanja obstoječega stavbnega fonda, z umeščanjem novih dejavnosti v objekte pa tudi potencial za razvoj inovativnih dejavnosti. Ohranjanje, promocija in trženje tehnične dediščine so ključni za razvoj turizma, ki je že prepoznan kot perspektivna nova dejavnost.

Ukrepi:

- » Varovanje in ohranjanje vseh tipov kulturne dediščine:
  - » zavarovanje s predpisi in označitev,
  - » redno in investicijsko vzdrževanje.
- » Prenova in revitalizacija stavbne kulturne dediščine: Njiva, Šuštarjeva kolonija, Terezija ...:
  - » zagotavljanje sredstev za prenavo,
  - » priprava dokumentacije za prenavo,
  - » fizična prenova vzorčnih objektov.
- » Promocija in trženje kulturne dediščine:
  - » podpora muzejski dejavnosti,
  - » vključevanje v učne in turistične programe občine in regije.

6.2.6 Razvojno področje: Prepoznavnost podeželja

Omejene naravne danosti pa tudi družbenopolitične razmere v preteklosti z močno industrializacijo in dolgoletno rudarsko tradicijo so neugodno vplivale na razvoj podeželja v občini Trbovlje. Razvoj podeželskih območij občine je bil v preteklosti zanemarjen in podrejen razvoju mesta ter reševanju njegovih prostorskih, še zlasti pa okoljskih problemov.

Zanj sta po eni strani značilni podpovprečna gostota poselitve in izrazita razpršenost gradnje, po drugi strani pa ga odlikujejo izjemna, še neokrnjena narava, biotska raznovrstnost in pestrost površin, primernih za rekreacijo v naravi. Podeželje je kljub nekaterim izjemnim kakovostim in možnostim razvoja v občinskem merilu premalo izpostavljeno, v širšem regijskem in celo državnem merilu pa docela neprepoznavno.

Občina si bo v prihodnje prizadevala predvsem za enakopravnejšo obravnavo podeželja in njegovo večjo prepoznavnost s spodbujanjem razvoja takšnih dejavnosti, ki bodo ohranjale kulturno krajino, preprečevale zaraščanja kmetijskih zemljišč, ohranjale biotsko raznovrstnost in naravne vrednote, spodbujale kakovostno rabo kulturne dediščine ter kljub omejitvam pri širitvi poselitve omogočale skladen in učinkovit razvoj podeželja.

Za zagotavljanje enakih možnosti bo občina podeželskim prebivalcem nudila dodatne storitve (ureditev prevozov, zagotavljalna informacijsko-komunikacijsko infrastrukturo, organiziranje aktivnosti na podeželju ...), ki jim bodo omogočile enakopravno vključevanje v družbene tokove v občini – različne prireditve in storitve, interesne dejavnosti za otroke in mladino, izobraževanje in usposabljanje. Za nastanek novih gospodarskih aktivnosti, kot so: trajnostni turizem, promocija naravnih in kulturnih vrednot, razvoj turističnih in izobraževalnih kmetij, povezovanje turističnih, športnorekreacijskih, zdravstvenih in kulturnih programov bo občina spodbujala izobraževanje in ozaveščanje podeželskega prebivalstva in jim nudila potrebno pomoč pri vključevanju v različne projekte.

Razvoj podeželja bo usmerjen v razvoj turizma in ekološke pridelave na podeželju, pri čemer so pomembni vzpostavitev lokalne mreže oskrbe, razvoj turističnih kmetij, obnova podeželske stavbne dediščine in prilagajanje novi rabi – prenočitvene, gostinske, poslovne kapacitete.

6.2.6.1 Razvojno področje: Trajnostni razvoj kmetijstva

Omejene naravne danosti na območju Trbovelj preprečujejo razvoj intenzivnega kmetovanja, so pa podlaga za usmerjanje kmetij v takšne oblike in načine pridelave, ki so skladni z evropskimi smernicami do okolja prijaznega kmetovanja. Ohranjanje obdelanosti pokrajine z do okolja prijaznimi tehnologijami je predvsem pomembno za ohranjanje biotske raznolikosti na zavarovanih območjih, kjer bo treba več aktivnosti usmeriti v ozaveščanje lastnikov kmetijskih zemljišč in gozdov ter nosilcev kmetijske dejavnosti, da se bodo odločali za sonaravne oblike kmetovanja.

Poleg lastnikov kmetijskih zemljišč in gozdov ter nosilcev kmetijske dejavnosti bo treba o pomenu ohranjanja okolja in posledično ohranjanja naravnih virov ozaveščati tudi vse druge prebivalce podeželskega in urbanega okolja. Zelo pomembno je tudi pravilno gospodarjenje z gozdovi, saj so gozdovi naravni čistilec celotnega ekosistema tudi na območju Trbovelj.

Glede na neugodno velikostno strukturo kmetij, njihovo tehnološko opremljenost, slabo izkoriščenost delovne sile in opreme bo treba razmišljati o uvajanju raznovrstnosti človeških in denarnih virov v nekmetijske dejavnosti na kmetijah in pospeševanju razvoja do okolja prijaznega podjetništva, tradicionalnih obrti in novih oblik dopolnilnih dejavnosti – zlasti turizma. Kmetije, ki bodo nadaljevale primarno proizvodnjo in bodo težile k povečevanju posesti, bo treba usmerjati v uporabo tehnologij kmetovanja, ki so ekonomsko donosne in do okolja prijazne.

Občina bo v sodelovanju s pristojnimi službami s področja kmetijstva in ohranjanja narave spodbujala povezovanje lastnikov kmetijskih zemljišč in jim nudila potrebno pomoč pri vključevanju v različne projekte in programe, prek katerih se zagotavljajo sredstva za uvajanje novih in ohranjanje tradicionalnih oblik kmetovanja ter varovanja za območje značilnih habitatnih tipov.

Ukrepi:

- » Spodbujanje ekološkega kmetovanja.
- » Ohranjanje travniških senožeti in sadovnjakov, povezovanje njihovih lastnikov.
- » Promocija lokalno pridelane hrane.
- » Oblikovanje prepoznavne blagovne znamke.
- » Vključevanje v programe EU.
- » Vključevanje v učne in turistične programe občine in regije.
- » Vzpostavitev lokalne trgovine, v kateri bi se priložnostno odvijali izobraževalni dogodki s področja trajnostnega razvoja podeželja.
- » Aktivno sodelovanje med prebivalci mest in podeželja, medsebojna krepitev.

6.2.6.2 Razvojno področje: Trajnostni turizem na podeželju

Razvoj turizma na podeželju je prepoznan kot perspektivna dejavnost v občini. Ključna segmenta celovitega turističnega produkta sta usmerjen razvoj in ponudba turističnih kmetij, še posebej v povezavi z izjemno naravno in kulturno dediščino. Poleg tega ima podeželsko območje tudi kakovostne prostorske in vsebinske možnosti razvoja na področju športnorekreacijskih dejavnosti (Kum, Sveta Planina – smučanje, kolesarjenje, pohodništvo) z že obstoječo kakovostno infrastrukturo ter možnostjo njene nadgradnje v usmerjene turistične ponudbe (kulturni turizem, naravovarstveni turizem, visokokakovostna športna ponudba). Za spodbujanje razvoja turizma na podeželskem območju občine Trbovlje sta pomembna medsebojno povezovanje turističnih, športnorekreacijskih, kulturnih in naravovarstvenih programov pa tudi vključenost turistične ponudbe v celotno turistično ponudbo občine in skupne turistične programe Zasavja pa tudi širšega območja. Takšna programa sta razvoj blagovne znamke »Posavsko hribovje – hribi in doline za rekreativne skomine«, ki predstavlja krovno turistično blagovno znamko širšega območja in »Vse teče v tri krasne«, ki vključuje tri sosednje občine – Hrastnik, Zagorje in Trbovlje – in kjer je glavni cilj projekta postaviti celotno regijo Zasavje na turistični zemljevid Slovenije.

Ukrepi:

- » Promocija naravnih in kulturnih vrednot.
- » Usmerjen razvoj turističnih in izobraževalnih kmetij.
- » Medsebojno povezovanje turističnih, športnorekreacijskih in kulturnih programov.
- » Oblikovanje prepoznavne blagovne znamke na nivoju regije.

6.2.6.3 Razvojno področje: Samooskrba s hrano

Zaradi negotovosti pri globalnem zagotavljanju hrane, kar je posledica hitre rasti prebivalstva, zmanjševanja obdelovalnih površin in podnebnih sprememb, vse bolj pridobivata na pomenu lokalna oskrba z živili ter čim višja stopnja samooskrbe z varno in s kakovostno hrano. Spodbujanje razvoja kratkih oskrbnih verig je tudi ena izmed ključnih usmeritev prihodnjega Programa razvoja podeželja 2014–2020. Spodbujanje povezovanja v kratke verige poleg že omenjenih ekonomskih, okoljskih in socialne koristi prinaša tudi prednosti skupnega tržnega nastopa in promocije, zmanjševanja stroškov zaradi krajših distribucijskih poti in optimalnejše rabe proizvodnih obratov. Z vidika potreb porabnika in usmeritev prehranske politike v RS so kratke oskrbne verige in razvoj

lokalnih trgov pomembni zlasti z vidika zagotavljanja večje kakovosti (hranilnosti) živil.

Tudi v občini Trbovlje se zavedamo pomena lokalno pridelane hrane in pozitivnih učinkov trajnostnega kmetijstva na zdravje ljudi in na okolje. Tako nameravamo povečati prehrambno samooskrbo in samozadostnost, kot narekujejo smernice EU in Republike Slovenije.

V občini Trbovlje kmetijstvo sicer ni primarna panoga, vendar pa je določeno število kmetijskih gospodarstev, ki se ukvarjajo s kmetovanjem in tudi predelavo ter bi lahko vsaj delno oskrbovali lokalno prebivalstvo. Lokalnim kmetov želimo omogočiti čim lažjo prodajo svojih pridelkov na lokalni tržnici in tudi v javnih zavodih, predvsem vrtcih in šolah.

Drug ukrep za povečanje lokalne samooskrbe pa je spodbujanje lastne oskrbe občanov. V ta namen je treba aktivirati oziroma reaktivirati čim več pridelovalnih in predelovalnih površin ter vključiti večje število občanov v sam proces pridelave in predelave prehrane. Že zdaj omogočamo občanom najem vrtov na zemljiščih v naši lasti. V ta namen želimo v prihodnosti urediti tudi nove površine, saj bomo tako povečali tudi samooskrbo lokalnega prebivalstva in ohranili obdelovalne površine nezaraščene. Lokalno prebivalstvo bi tako uživalo svežo in kakovostno hrano. Posredno želimo prispevati k uveljavljanju kratkih verig z lokalno tržnico, razvojem kmetijstva, gradnjo infrastrukture ter s promocijo pridelkov in živil iz našega lokalnega območja. Občina tako finančno podpira tudi društvo LAS Zasavje, ki s svojimi razpisi spodbuja razvoj lokalnih kmetij in njihovih dopolnilnih dejavnosti. Razmišljamo tudi o ustanovitvi zadruga, ki bi povezala lokalne kmete in tako omogočila lažjo prodajo pridelkov v lokalnem okolju.

Ukrepi:

- » Urbani vrtovi:
  - » organizirane skupnosti – društva,
  - » druženje različnih skupin (starostniki, mlade družine, invalidi, otroci),
  - » prodaja, medsebojna menjava semen, pridelkov,
  - » ozaveščanje in izobraževanje.
- » Spodbujanje lokalne pridelave hrane in vključitev lokalnih pridelovalcev v oskrbne verige javnih zavodov.
- » Ustanovitev zadruga.

7

SOCIALNO OKOLJE

»V resnici so bile Trbovlje dolina izjemno delavnih in dobrih ljudi, socialno zelo sočutnih in občutljivih ter neverjetno solidarnih. /.../ Nikjer, ne doma ne po svetu, še nisem srečal Trboveljčana, ki ne bi ponosno poudaril, od kod je doma. Ta ponos na rojstni kraj je del naše identitete.«

*Janez Bizjak,
uvod v knjigi Trbovlje po dolgem in počez*

7 SOCIALNO OKOLJE

7.1 Opredelitev socialnega okolja

Pri pripravi strategije smo eno izmed delovnih skupin poimenovali »socialno okolje«. Z njo smo želeli zajeti področje zdravstva (dejavnosti bolnišnice in zdravstvenega doma), lekarniške dejavnosti, centra za socialno delo, doma upokojencev, področje ranljivih skupin družbe, kot so: invalidi, varovanci Varstveno-delovnega centra Zagorje ob Savi (v katerega so vključeni tudi občani Trbovelj) ter področje športa. Gre za tisto področje družbe, ki je za prebivalce še kako pomembno.

Občina je zaradi svoje neugodne demografske slike (delež starejših v skupnem številu prebivalcev, delež brezposelnih) in rudarsko-industrijske preteklosti izpostavljena večji stopnji tveganja na področju zdravja, tveganja revščine, socialne izključenosti, odvisnosti od različnih oblik socialnih pomoči. Razvoj družbenih dejavnosti zdravstva in socialnega varstva je za vsako lokalno skupnost zelo pomemben, saj daje ljudem občutek varnosti ter omogoča normalno življenje in razvoj posameznika.

7.2 RAZVOJNA PRIORITETA 3: Zdravstvo – Ohranjanje in izboljšanje kakovostnega zdravstva

7.2.1 Razvojno področje: Zdravstvo

Temeljni vir razvoja vsake družbe je zdravje, na njega pa posredno ali neposredno vplivajo vsa področja življenja. Skrb za zdravje je odgovornost posameznika, država pa je v sodelovanju s stroko odgovorna za ustvarjanje pogojev, v katerih ljudje lahko skrb za svoje zdravje tudi uresničijo. V občini s staranjem prebivalstva močno narašča potreba po kakovostnih zdravstvenih storitvah, pri čemer je v Trbovljah ta trend zelo izrazit. Na področju zdravja bodo aktivnosti usmerjene v dostopnost in kakovost storitev zdravstvene oskrbe, zmanjševanje neenakosti na področju zdravja, s posebnim poudarkom na preventivnem delovanju in posebni skrbi za ogrožene skupine (starejši, otroci, kronični bolniki, invalidi, ljudje s težavami v duševnem zdravju, zasvojeni z zdravju škodljivimi snovmi). Občina bo še naprej z vlaganji v razvoj novih dejavnosti in programov, opremo in prostor zagotavljala pogoje za ohranjanje in izboljšanje učinkovitosti in dostopnosti zdravstvenih storitev za občane.

Cilji, ki jih želimo doseči na področju zdravja, so naslednji:

- » integracija ukrepov in meril za varovanje zdravja v sektorske politike;
- » zmanjševanje razlik v zdravju med regijami in skupinami prebivalstva,
- » spodbujanje zdravih vedenjskih vzorcev in preprečevanje zgodnje obolevnosti in umrljivosti;
- » izboljšanje dostopnosti in kakovosti zdravstvenih storitev in posodobitev zdravstvenih zmogljivosti.

7.2.2 Zdravstveni dom

Zdravstveni sistem mora zmanjševati neenakosti v zdravju prebivalc in prebivalcev Slovenije. Sistem, ki je trenutno pretežno usmerjen v kurativno dejavnost in reaktivno zdravljenje bolezni, bomo bolj uravnotežili s preventivnimi pristopi in posledično s krepitvijo primarnega zdravstvenega varstva. Hkrati mora postati konkurenčen in razvojno naravnani tudi zaradi izzivov, ki jih

predenj postavlja prost pretok pacientov znotraj Evropske unije. Zavzemali se bomo za učinkovit, kakovosten, odziven in za vzdržen sistem zdravstvenega varstva za vse, ki bo temeljil na tradiciji solidarnosti in pravičnosti ter bo usmerjen v preprečevanje in zgodnje odkrivanje bolezni. Posebno pozornost moramo nameniti skupinam prebivalstva, pri katerih so krizne situacije pogostejše in bolj tvegane: bolnikom z dolgotrajnimi in s kroničnimi boleznimi, invalidom, starostnikom, ljudem s težavami v duševnem zdravju, zasvojenim z zdravju škodljivimi snovmi, brezdomcem in otrokom.

Pomemben cilj, ki bi ga bilo treba doseči na državni ravni ob regionalizaciji Slovenije, je, da bi Zasavje postalo regija, s tem pa občina Trbovlje središče te regije in Zdravstveni dom Trbovlje osrednja ustanova zdravstva na primarni ravni. Ta cilj ni pomemben le za Zdravstveni dom Trbovlje, ampak tudi za druge dejavnosti, ki so povezane z zdravstvom, npr. za ustanovitev območnih enot Nacionalnega inštituta za javno zdravje oziroma Nacionalnega laboratorija za zdravje, okolje in hrano, kjer bi Zdravstveni dom Trbovlje lahko pomagal strokovno in tudi organizacijsko, saj ne smemo pozabiti, da je v sklepu Zdravstvenega doma Trbovlje do leta 1998 delovala Higiensko-epidemiološka služba, tako da imamo nekaj izkušenj tudi s tega področja.

Zdravstveni dom Trbovlje je financiran iz sredstev Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije, lastnih prihodkov, investicije pa se financirajo tudi iz sredstev občine.

7.2.2.1 Medicinski center Heliks

Medicinski center Heliks deluje na področju specialistične znanjbolnišnične zdravstvene dejavnosti. Na podlagi koncesije je vključen v javno zdravstveno mrežo. Izvaja specialistično ambulantno dejavnost na področju gastroenterologije, endoskopije, kardiologije in diabetologije. Medicinski center Heliks si prizadeva za širitev dejavnosti na področjih, ki so v primerjavi s preostalo Slovenijo slabše pokrita.

Ukrepi:

- » Preventiva in promocija zdravja ter zdravega načina življenja.
- » Krepitev primarnega zdravstvenega varstva.
- » Finančna vzdržnost sistema zdravstvenega varstva.
- » Kakovostna zdravstvena obravnava.
- » Učinkovito upravljanje z javnimi sredstvi v zdravstvu.
- » Jasna ločitev javnega in zasebnega zdravstva.
- » Uresničevanje politik in ukrepov zunaj zdravstvenega sektorja, ki bodo prispevale k izboljšanju zdravja ljudi, zmanjševanju neenakosti v zdravju in dvigu splošne blaginje.

7.2.3 Splošna bolnišnica Trbovlje

Vizija Splošne bolnišnice Trbovlje je, da kot splošna bolnišnica uspešno in učinkovito opravlja varne in kakovostne zdravstvene storitve za uporabnike. Poslanstvo Splošne bolnišnice Trbovlje je v preprečevanju obolevnosti in ohranjanju zdravja (zdravstvena vzgoja, preventiva) in zdravljenju občanov, kar je v predpisih opredeljeno kot opravljanje zdravstvene dejavnosti na sekundarni ravni in delno primarni dejavnosti z upoštevanjem sodobnih terapevtskih in diagnostičnih postopkov. Zdravstveno dejavnost bo SB Trbovlje opravljala pretežno za občane Zasavja in pa tudi širše skupnosti ter se povezovala z zdravstvenimi zavodi na primarni ravni ter sekundarni in terciarni ravni zaradi celovitega zadovoljevanja potreb občanov.

Z upoštevanjem poslanstva, vizije in strateških ciljev bo zagotovljena celostna oskrba bolnikov Zasavja in širše skupnosti; kot takšna bo Splošna bolnišnica Trbovlje postala povezovalni faktor na področju zdravstva in socialnega varstva v Zasavju, stabilen pravni subjekt, ki bo nudila varno

zaposlitev občanom ter vplivala na povečanje družbenega bruto produkta neposredno in posredno prek opravljanja zdravstvenih storitev za obolele in njihove čim hitrejše vrnitve v domače in delovno okolje.

Splošna bolnišnica Trbovlje se financira iz sredstev Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije, lastnih prihodkov in sredstev Ministrstva za zdravje. Pri nakupu opreme pa pogosto sodelujejo tudi zasavske občine.

Ukrepi:

- » Širitev zasavske regije na občine Litija, Šmartno pri Litiji, Radeče, Rimske Toplice, Sevnica.
- » Ohranitev statusa splošne bolnišnice najmanj na petih temeljnih dejavnostih (interna, ginekologija, porodništvo, kirurgija, pediatrija) in širitev programa.
- » Dejavnost bolnišnice na sekundarni ravni bo obsegala najmanj:
  - » akutno obravnavo bolnikov na področju internistike, ginekologije in porodništva, kirurgije, pediatrije, onkologije,
  - » dnevno bolnišnično obravnavo,
  - » neakutno bolnišnično obravnavo (zdravstvena nega in paliativna oskrba),
  - » dializno obravnavo,
  - » specialistično ambulantno obravnavo (s področja internistike, kardiologije, gastroenterologije, nefrologije, kirurgije, proktologije, ginekologije z izbiro osebnega ginekologa, pediatrije, pulmologije, alergologije, urologije, nevrologije, ortopedije, radiologije in ultrazvočne dejavnosti, anestezije, fizioterapije in rehabilitacije),
  - » nujno medicinsko pomoč in neprekinjeno zdravstveno varstvo na sekundarni ravni in urgentne ambulante na področju vseh glavnih dejavnosti bolnišnice,
  - » vključevala se bo v izvajanje presejalnih programov, ki se izvajajo v Republiki Sloveniji,
  - » vključevala se bo v redne izobraževalne procese s področja zdravstva in tudi drugih dejavnosti ter nudila storitve s področja izobraževanja notranjim in zunanjim koristnikom.

7.2.4 Zasavske lekarne

Poslanstvo lekarn je preskrba prebivalstva z zdravili in ortopedskimi pripomočki, preskrba zdravstvenih zavodov in drugih organizacij z zdravili. Zdravila so bistveni instrument varovanja in ohranjanja zdravja. Farmacevt kot strokovnjak za zdravila in kot zdravstveni delavec s svojim znanjem prispeva k boljšim terapevtskim izidom in pripomore k boljši kakovosti življenja uporabnikov lekarniških storitev. Zdravila morajo biti dostopna, varna, kakovostna in učinkovita. V občini Trbovlje lekarniško dejavnost opravljajo javni zavod Zasavske lekarne, katerega ustanovitelji so tri zasavske občine (Trbovlje, Zagorje, Hrastnik), in lekarnar s koncesijo. V občini Trbovlje so trenutno v mrežo javne lekarniške službe vključene 3 lekarniške enote, in sicer dve enoti javnega zavoda Zasavske lekarne in ena zasebna lekarna. Posebna skrb je namenjena svetovanju bolnikom o varni uporabi zdravil, predpisanih na recept in brez recepta, ter svetovanje pri samozdravljenju. Lekarniška dejavnost ni samo izdaja zdravil, ampak zahteva od farmacevta, ki je nosilec dejavnosti, tudi vključevanje in izvajanje projektov farmacevtske skrbi.

Zasavske lekarne se financirajo iz lastnih prihodkov, sredstev Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije, za investicije in investicijsko vzdrževanje pa lahko tudi iz proračunov zasavskih občin. Obstoječa mreža lekarniške dejavnosti za zdaj ne načrtuje povečanja števila enot v občini.

Ukrepi:

- » Izboljšanje organizacije dela v vseh lekarniških enotah in tudi v podružnicah.
- » Uvajanje novih metod dela za izboljšanje kakovosti lekarniških storitev.
- » Dograjevanje in posodabljanje računalniško podprtega informacijskega sistema.
- » Svetovanje uporabnikom o varni uporabi zdravil, predpisanih na recept in brez recepta, svetovanje pri samozdravljenju.
- » Oblikovanje blagovne znamke »lekarna« in dodatne aktivnosti za pomembne skupine uporabnikov, kot so:
  - » starši z majhnimi otroki,
  - » starejši,
  - » sezonske značilnosti,
  - » kronične bolezni (hipertenzija, sladkorna bolezen, debelost).

7.3 RAZVOJNA PRIORITETA 4: Soustvarjanje pogojev za kakovostno življenje in socialno varstvo

Občina se v zadnjih letih spopada s problemom povečevanja tveganja revščine in s tem povezano socialno izključenostjo kot posledico starostne strukture prebivalstva in nadpovprečne stopnje brezposelnosti. Iz leta v leto se tako večajo potrebe po različnih socialnih pomočeh oziroma subvencijah, ne le iz naslova nezaposlenih in oseb brez dohodkov, ampak tudi od aktivnega prebivalstva. Poleg tega se zaradi različnih ovir (arhitektonskih, ekonomskih, neprilagojenosti opreme potrebam invalidov) invalidi še vedno prevečkrat soočajo s socialno izključenostjo.

Zato bo na področju socialnega varstva občina soustvarjala pogoje za izboljšanje pogojev življenja, zmanjševanja tveganja revščine, povečano vključenost ranljivih skupin v družbo, večjo povezanost med institucionalnim in prostovoljnim varstvom, razvoju prostovoljstva pri medgeneracijskem povezovanju, odpravljanju ekonomskih, prostorskih in drugih ovir pri vključevanju invalidov v družbo ter razvoju socialnega podjetništva.

Občina na področju socialnega varstva plačuje subvencije najemnin, subvencije oskrbe v splošnih in posebnih domovih, doplačilo storitev v vrtcu, v celoti krije zdravstveno zavarovanje za osebe brez dohodkov, družinskega pomočnika. Ne smemo pa pozabiti na sredstva, ki jih občina namenja za sofinanciranje programov javnih del. V letu 2013 je v ta namen namenila približno 150.000 evrov.

Cilji, ki jih želimo doseči na področju socialnega varstva, so naslednji:

- » zmanjšati tveganje revščine in povečati socialno vključenost ranljivih skupin prebivalstva;
- » izboljšati dostopnost socialnovarstvenih storitev;
- » izboljšati kakovost življenja;
- » v okviru aktivne politike zaposlovanja in socialnega podjetništva povečati število vključenih;
- » izboljšati kakovost storitev in povezanost ustanov in prostovoljstva na področju socialnega varstva;
- » zagotoviti pogoje za kakovostno življenje starostnikov in invalidov;
- » odpraviti ovire za vključevanje invalidov in starostnikov na vseh področjih življenja in dela;
- » aktivna socialna mreža.

7.3.1 Center za socialno delo

V okviru centra za socialno delo so združene vse oblike in odločanje o prejetju različnih socialnih pomoči ter drugih prejemkov iz naslova socialne varnosti oziroma iz javnih sredstev. Poleg tega center zagotavlja različne svetovalne oblike pomoči družinam in posameznikom: prva socialna pomoč, osebna pomoč, pomoč družini za dom, varstvo otrok in družine, varstvo odraslih: skrbništvo odraslih, urejanje pravic do družinskega pomočnika, obravnava starejših oseb in oseb s posebnimi potrebami, obravnava polnoletnih po kazenski zakonodaji.

Občina bo skupaj s centrom tudi v prihodnosti skrbela za najranljivejše skupine prebivalcev, zagotavljala različne oblike subvencij in pomoči ter sofinancirala programe za vključevanje prejemnikov socialnih pomoči v programe socialne aktivacije.

Ukrepi:

- » Zagotavljanje ustreznih ravni socialne varnosti posameznikom in družinam.
- » Razvoj novih in preventivnih programov za povečanje socialne vključenosti in zmanjševanje tveganja revščine.
- » Povečanje učinkovitosti in kakovosti dela ter učinkovitejše povezovanje z ustanovami in drugimi udeleženci na področju socialnega varstva.

7.3.2 Dom upokoencev Franca Salamona

Dom upokoencev deluje že več kot 35 let. Delovanje doma financirajo uporabniki storitev, proračun občine (doplačilo storitev za uporabnike z nizkimi dohodki) in lastni prihodki. Dom nudi svoj drugi dom dvestopetim stanovalcem. V domu s stanovalci, z njihovimi svojci in zaposlenimi soustvarjamo skupno življenje v veliki družini v domu. Stanovalci v domu prebivajo na stanovanjskem in negovalnem oddelku. Aktivnosti v domu so: zdravstveno varstvo, nega in oskrba, socialna oskrba, ki vključuje gospodarsko pomoč, pomoč pri osebni higieni in pomoč ob vzdrževanju socialnih stikov, primerna prehrana, fizioterapevtske storitve, hidroterapija, storitve delovne terapije, storitve zdravnika splošne prakse vsak dan, storitve zdravnika fiziatra 1-krat mesečno, zdravnika psihiatra 1-krat mesečno, prostor za delo stanovalcev z demenco ter druge storitve. Tudi v prihodnosti bo dejavnost doma usmerjena v skrb za starostnike.

Občina bo sofinancirala dejavnost doma v obliki doplačila za uporabnike, katerih dohodki ne zadoščajo za plačilo storitev, sofinancirala bo programe javnih del, s katerimi zavod povečuje kakovost svojih storitev, financirala bo pomoč na domu, ki je namenjena čim daljšemu prebivanju starostnikov v domačem okolju, sofinancirala bo usposabljanje prostovoljcev za medgeneracijsko sodelovanje in samopomoč.

Ukrepi:

- » Dopolnitev programov zavoda z novimi dejavnostmi, ki podpirajo dezinstucionalizacijo.
- » Ustanavljanje socialnih servisov – socialnega podjetništva za potrebe starostnikov.
- » Gradnja varovanih stanovanj.
- » Nadaljnji razvoj dnevnih oblik varstva.
- » Izobraževanje skupin za medgeneracijsko sodelovanje.

7.3.3 Varstveno delovni center

Temeljna doktrina pri izvajanju dejavnosti že od začetka obstoja izhaja iz družbeno-socialnega modela, ki temelji na popolnem vključevanju posameznika v socialno okolje. Ne izhajamo iz nezmožnosti uporabnika, ampak je v središču uporabnik, ki ima določene omejitve, zaradi katerih

potrebuje posebne storitve in je do njih upravičen. Uporabnikom zavod zagotavlja kakovostno socialnovarstveno storitev s poudarkom na možnosti izbire, individualne obravnave, socialne vključenosti in zagotovitvi pestrih aktivnosti, zaposlitve vsakemu glede na njegove sposobnosti in interes. Krepijo kreposti, slabijo slabosti.

Občina bo sofinancirala vključenost uporabnikov iz Trbovelj v zavod (prevozi, dejavnost) ter sofinancirala stanovanjsko skupnost in bivalne enote.

Ukrepi:

- » Aktivnosti, ki bodo omogočile povečanje kapacitet institucionalnega varstva v različnih oblikah, da bomo pripravljeni na vključitve in možnost izbire zasavskih uporabnikov, ki bodo potrebovali to storitev.
- » Prilagoditev storitve za starejše uporabnike.
- » Skrb za kakovostno delovanje – nadaljevanje dela po sistemu upravljanja kakovosti.
- » Poudarek na opolnomočenju in samozagovorništvu uporabnikov.
- » Kooperantska dela, dela na lastnem programu – iskanje novih partnerjev, možnosti za različna dela pod posebnimi pogoji, integrirana zaposlitev.
- » Širjenje in poglobljanje integracijskega procesa vključevanja uporabnikov v zunanje življenje – lokalno okolje.
- » Aktivno povezovanje s svojci in z okoljem.

7.3.4 Socialna vključenost

Občina bo ustvarjala pogoje, da se nobena izmed družbenih skupin ne bo čutila kakor koli zapostavljene. Še naprej bo zagotavljala pogoje in možnosti prostega sodelovanja in povezovanja, izobraževanja, dela, pri čemer bo ustvarjala pogoje za čim manjšo odvisnost posameznih skupin od javnih pomoči. Še posebej bo skrbela za vključenost otrok in mladine ter drugih ranljivih skupin prebivalcev. Za večjo vključenost bo občina prispevala tudi s spodbujanjem kakovostne informacijsko-komunikacijske infrastrukture in primerne obveščenosti prebivalcev (lokalno glasilo, lokalni radio, spletni portal).

Kot do invalidov prijazna občina bo pri vseh posegih zagotovila dostopnost objektov in storitev za invalide in starostnike ter vključevala v odločitve invalidske organizacije in starostnike. Občina bo podpirala različne socialne mreže, saj imajo velik potencial za uresničitev razvojnih vizij in ciljev. Ena izmed oblik socialnega povezovanja so društva, ki s svojimi dejavnostmi skrbijo za izobraževanje in usposabljanje članov ter prebivalcev, za pretok informacij ter za številna družbenokoristna dela. Zato bo občina društveno dejavnost tudi vnaprej podpirala in ji zagotavljala primerne materialne (finančne in prostorske) pogoje za uresničevanje različnih poslanstev.

Pomemben razvojni dejavnik je tudi prostovoljstvo, zato ga bo občina še bolj spodbujala, zlasti skozi skrb za izvajanje različnih storitev ter prispevek k medgeneracijski solidarnosti, k boljši povezanosti med prebivalci in dvigu osebnega zadovoljstva posameznika.

Ukrepi:

- » Zagotavljanje materialnih in prostorskih pogojev za delovanja društev s področja humanitarnih in socialnovarstvenih dejavnosti.
- » Vključevanje vseh skupin v obveščanje javnosti v okviru lokalnega časopisa, lokalnega radia, spleta.
- » Odpravljanje arhitektonskih in drugih ovir za invalide in starostnike.
- » Sofinanciranje izobraževanja prostovoljcev.
- » Povezovanje ustanov, društev in drugih udeležencev s področja socialnega varstva.

7.4 RAZVOJNA PRIORITETA 5: Vključenost vseh starostnih skupin prebivalcev v šport in rekreacijo

7.4.1 Zavod za šport Trbovlje

Zavod za šport Trbovlje upravlja z večino športnih objektov v Trbovljah – z zunanjim letnim kopališčem, igriščem odbojke na mivki, s športnim kompleksom Rudar (kegljišče, nogometno igrišče z umetno travo, atletski poligon, zunanje asfaltno rokometno igrišče), z zunanjim igriščem Partizan (otroško večnamensko igrišče, odbojka na mivki, nogomet, košarka, rokomet), večnamensko športno dvorano Polaj ter trim stezo »Mladost«.

Odlok o ustanovitvi Zavoda za šport Trbovlje in Statut zavoda določata področje delovanja, pravice in obveznosti.

Osnovni cilji oziroma poslanstvo delovanja zavoda so:

- » ustvarjati pogoje za razvoj športa v Trbovljah;
- » omogočiti že delujočim športnim društvom in klubom čim boljše pogoje za doseganje zastavljenih ciljev;
- » spodbujati k množičnosti športne rekreacije.

Poleg tega je cilj spodbujanje, spoznavanje in ustvarjanje možnosti za razvoj športa mladih, s poudarkom na predšolski in osnovnošolski mladini.

Tako je zavod konec leta 2007 začel izvajanje programa za najmlajše, poimenovan »Spoznavajmo se s športom«, in ga vsa leta do zdaj uspešno izvaja. V program so bile vključene športne zvrsti malega nogometa, mini rokomet, športnega plezanja, mini odbojke, atletike in karateja. Ti programi pomenijo skrb za zdravje mladih, njihovo dobro počutje, uspešnost pri učenju in za oblikovanje mladega človeka. Ne nazadnje je to način, s katerim bomo bliže večjemu uspehu na članskem športnem področju v Trbovljah.

Nikakor pa ne smemo pozabiti na šport invalidnih oseb. Treba bo postoriti več na tem področju, vsekakor pa poskrbeti za prilagoditev in dostopnost do športne dejavnosti vsem invalidom ne glede na vrsto in stopnjo invalidnosti.

Cilje bo mogoče izpolniti le s sodelovanjem in povezovanjem zavoda in vseh zainteresiranih: ustanovitelja, sveta zavoda, zaposlenih v ZŠT, klubov, društev, uporabnikov športnih objektov pa tudi javnosti.

V občini aktivno deluje več kot 40 športnih društev. Vanje je vključenih več kot 2.500 članov, od tega se jih 1.500 ukvarja z redno vadbo, 1.000 pa z rekreativno. V krajših športnih programih 20–60 ur letno dodatno sodeluje več kot 1.200 otrok in mladih.

Občina bo skupaj z zavodom in društvu pripravila načrt obnove in gradnje športnih objektov ter obnove športne opreme. V okviru različnih razpisov ministrstev in evropskih sredstev bo občina sofinancirala razvoj novih in dopolnilnih dejavnosti, ki so pogoj za vključitev programov športa v turistično ponudbo. Sofinancirala bo programe športa, ki se vključujejo v programe zdravstva in programe za zdravje.

Ukrepi:

- » Sofinanciranje dejavnosti zavoda za šport.
- » Zagotavljanje materialnih in prostorskih pogojev za delovanje športnih društev.

- » Obnova športnih objektov in opreme.
- » Razvoj novih in dopolnilnih dejavnosti, povezanih s športom.
- » Vključevanje vseh starostnih skupin v programe športa.
- » Sofinanciranje programov športa za zdravje.

8

ČLOVEŠKI VIRI

»Kdor je bil enkrat doma v Trbovljah, bo težko pod soncem našel drugo domovino, zakaj vse, kar je doživel lepega, dobrega in gorja v tej kraljici naših črnih dolin, pojde z njim do konca življenja. Beseda Trbovlje bo zmeraj ostala kakor svetel spomin, kakor pritajeno upanje srca, kakor edini, poslednji cilj.«

*Ludvik Mrzel,
pisatelj, pesnik, publicist*

8 ČLOVEŠKI VIRI

8.1 Opredelitev področja »človeški viri«

Področje človeških virov lahko opredelimo na različne načine. V povezavi z njim se uporablja izraz »upravljanje s človeškimi viri«, kar obsega ugotavljanje kadrovskih virov, ugotavljanje in načrtovanje kadrovskih potreb, izbor in sprejem kadrov, nameščanje, premeščanje in nadomeščanje kadrov, napredovanje kadrov, izobraževanje, izpopolnjevanje in usposabljanje kadrov. Gre torej za neke vrste menedžment znotraj podjetja. Takšna opredelitev ni popolnoma primerna za človeške vire, kot smo jih obravnavali pri nastajanju tega dokumenta. Kot pojem »človeški viri« smo opredelili področje kakovostnega izobraževanja v osnovnih in srednjih šolah, kakovostne primarne vzgoje v vrtcu, delovanje drugih izobraževalnih ustanov, kot so: Zasavska ljudska univerza, Knjižnica Toneta Seliškarja Trbovlje, Mladinski center Trbovlje, Glasbena šola Trbovlje, področje nevladnih organizacij ter druge sfere našega družbenega in kulturnega življenja znotraj občine.

8.2 RAZVOJNA PRIORITETA 6: Izkoristiti človeški potencial ter hkrati spodbujati raziskave in razvoj. Ohraniti kakovost življenja na osnovi vzajemne družbe.

Demografska gibanja v okolju so pogojena s kakovostjo in cilji gospodarskega razvoja, pogoji prebivanja, ki vključujejo okolje, prostor in podporno okolje ter z razvojnim potencialom. Rast ali zmanjševanje števila prebivalcev, rast ali upadanje števila rojstev in starostna struktura prebivalstva so tako vedno posledica in ne vzrok celostnega razvoja kraja. Tako ukrepi, usmerjeni le v spremembo demografskih trendov, ne dajejo in ne morejo dati pričakovanih rezultatov.

Občina bo na vseh ravneh ustvarjala pogoje za skupnost enakopravnih, zdravih, tolerantnih in solidarnih občanov, katerih skupni cilj bo kakovostna duhovna in telesna rast vseh prebivalcev. Zato bo občina omogočala neovirano druženje ter ustvarjalno in zdravo preživljanje prostega časa, kakovosten osebni razvoj posameznikov ter učinkovito delovanje interesnih skupin in društev. Zagotavljala bo varstvo za šibkejšje skupine in posameznike ter spodbujala vključevanje prebivalcev v različne dejavnosti in procese odločanja. Še naprej bo financirala dejavnosti javnih zavodov, sofinancirala osnovno šolstvo in druge akterje s tega področja.

Cilji, ki jih želimo doseči na področju človeških virov, so naslednji:

- » doseči najkakovostnejše vrtčevsko varstvo v Sloveniji;
- » zagotavljati kakovostne pogoje za izobraževanje;
- » ohranjanje tradicije in kulturne dediščine;
- » vzdrževati in razvijati knjižnično in muzejsko dejavnost;
- » uveljaviti Trbovlje kot novomedijsko mesto.

Več o posameznih razvojnih področjih, s katerimi bomo dosegli zapisano prioriteto »Izkoristiti človeški potencial ter hkrati spodbujati raziskave in razvoj. Ohraniti kakovost življenja na osnovi vzajemne družbe.« pa v nadaljevanju po posameznih podpoglavjih.

8.2.1 Investicije v ljudi – človeške vire

Graditi lokalni razvoj le na že obstoječem človeškem potencialu najbrž ne obeta hitrega preobrata in prestrukturiranja. Zato je treba vlagati v perspektivne kadre, ki bodo sposobni ustvarjati visoko dodano vrednost in posledično nova delovna mesta. Graditi razvoj na mlajši populaciji mora postati ena izmed prednostnih nalog. Za uspešen razvoj družbe kot celote je treba vzpostaviti ustrezno komunikacijo med mlado in uspeha željno populacijo ter izkušeno srednjo generacijo. Razvito gospodarstvo ter okolje in prostor, v katerem bomo radi živeli in delali, sta ključ za ohranitev in razvoj, zato je povezanost med programi razvoja prebivalstva in programi na preostalih segmentih še kako potrebna.

Razmisliti bi bilo treba o ustanovitvi izobraževalno-razvojno-inovacijskega središča v okviru oddelka univerze. V ta center se zaradi majhnosti občine vključi tudi enote regijskih razvojnih ustanov, tj. morebitno enoto Tehnološkega parka, enoto Inkubatorja, enoto Sklada za razvoj podjetništva in finančnega sklada ter razvojno-raziskovalne oddelke gospodarskih družb. Na podoben način je treba evidentirati tudi preostale dnevne migrante, jih motivirati za izzive podjetništva in jih usmeriti v samozaposlitev ali ustanovitev podjetja – obratovalnice z visokim deležem znanja, zlasti na področjih informatike, biotehnologij, kibernetike, nanotehnologij in drugih visokih tehnologij. Na tem področju bi lahko ključno vlogo odigrala Obrtno-gospodarska zbornica v Trbovljah skupaj z zavodom za zaposlovanje, študentskim klubom, MCT-jem ... V tem kontekstu je po sistemu projektnega vodenja treba izdelati programe spodbujanja potencialnih podjetnikov in programe ukrepov za usmerjanje tako izbranih ljudi v podjetništvo.

Strokovne službe občine je treba okrepiti z razvojno naravnanimi kadri, ki bodo imeli izključno nalogo skrbništva nad izvajanjem projekta uravnavanja rasti novih delovnih mest v omejenih sferah z visoko dodano vrednostjo.

Ukrepi:

- » Spodbujati in sofinancirati dodatne možnosti izobraževanja.
- » Morebitna ustanovitev izobraževalno-razvojno-inovacijskega središča.
- » Podpirati dodatne izobraževalne programe na obeh srednjih šolah, na Zasavski ljudski univerzi ...

8.2.2 Kakovostna vrtčevska oskrba otrok

Vrtec je do otrok prijazen, varen, zdrav, stimulativen in fleksibilen igralni in kulturni prostor, v katerem uresničujemo temeljne naloge predšolske vzgoje in učenja po Kurikulumu za vrtce na vseh področjih dejavnosti, kot so: gibanje, jezik, družba, narava, umetnost, matematika.

Za področje predšolske vzgoje je občina ustanovila javni zavod Vrtec Trbovlje. S svojim razvojem je bil vrtec po kakovosti programov in številu vključenih otrok dolga leta v samem vrhu med slovenskimi vrtci. Sredi osemdesetih let prejšnjega stoletja je bilo v programe vrtca vključenih skoraj 1.000 otrok v 10 enotah. Danes je slika precej drugačna. Število rojstev je drastično padlo in znaša po posameznih letih v povprečju okoli 145 otrok. V Vrtcu Trbovlje je zaposlenih 63 strokovnih delavcev in 25 preostalih delavcev (8 delavcev je zaposlenih na krajši delovni čas).

PREGLEDNICA 13: Število rojenih otrok v občini Trbovlje glede na posamezno leto

Leto	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013 (predvidevanje)
Št. otrok	153	148	162	145	171	151	140–150

Vrtec bo do otrok prijazen, varen, zdrav, stimulativen, fleksibilen igralni in kulturni prostor učenja. Pri tem bo Vrtec Trbovlje upošteval razvojne in posebne potrebe in pravice otrok, spodbujal

njihovo aktivno vlogo v procesu ter ob strokovnem vodenju omogočal naslednje:

- » varne pogoje za igro in učenje z dobrimi igračami, didaktičnimi in drugimi sredstvi;
- » raznoliko, kakovostno in polnovredno prehrano ob poudarku na lokalnih proizvajalcih hrane;
- » razgibano življenje v naravi in z naravo na otroških igriščih in v naravnem okolju;
- » srečno, prijazno otroštvo v stiku z vrstniki, z drugimi in drugačnimi ljudmi;
- » razvijal specifične sposobnosti in nadarjenosti otrok.

Povpraševanje po vključitvi mlajših otrok je veliko. Tudi v letu 2013 je še nekaj prošenj za otroke, rojene v letu 2013, in 1. 9. še niso izpolnjevali pogojev (11 mesecev) za vključitev. Glede na upadanje števila prebivalcev bo temu sledilo tudi upadanje število rojenih otrok pa tudi število vpisanih otrok v vrtec. Posledično bo postopoma sledilo tudi ukinjanje posameznih oddelkov, razen ob mogočem zviševanju normativa ali nenadnem povečanju rodnosti.

V vrtcu izvajajo tudi posebne programe za vse starosti do vstopa v 9-letno osnovno šolo, za otroke s posebnimi potrebami, integrirane v redne oddelke, in za hospitalizirane otroke na pediatričnem oddelku.

Otroci sodelujejo na različnih ravneh, z različnimi društvi, povezujejo se medgeneracijsko. Otrokom ponujajo bogat program in številne projekte, kot so: med drugim Cicibanove urice, Igrajmo se skupaj, Igralni kotički, Lutkovni abonma, redna tedenska športna vadba starejših skupin, Knjižnica Sovice Pike, Tonček knjigoljub v sodelovanju s Knjižnico Toneta Seliškarja Trbovlje, Ekobralna značka, Cici vesela šola v sodelovanju z revijo Cicido, Mali umetnik (cicibanovi ustvarjalni likovni kotički), številne dejavnosti z naravoslovnimi vsebinami, z raziskovanjem okolja, eksperimentiranjem v živi in neživi naravi (mehanske, fizikalne, kemijske zakonitosti), v sodelovanju s hortikulturo, Murenčki (v vseh enotah so glasbene ustvarjalnice s petjem in z muziciranjem), Cici hribci (gibanje v naravi, hoja, dopoldanski sprehodi, daljši cicibanovi izleti), Mali sonček (prenovljen športni program za predšolske otroke), Zdravje v vrtcu ...

Urejenost igrišč je na visoki ravni, saj so vsa ograjena, igrala redno pregledovana in vzdrževana. Opremljenost je dobra, čeprav bi lahko kje dodali še kakšno igralo. Igrišča v času, ko vrtec ni odprt, niso na voljo v uporabo krajanom. Dohodi do vrtcev so urejeni, od junija 2013 naprej tudi v enoto Pikapolonica. Po posameznih enotah potekajo mesečno pogovori in analiza porabe energije, vode ... z energetskega menedžerjem, ki strokovne delavce opozori na možnosti varčevanja in kje so največje izgube.

Ukrepi:

- » Ohranitev kakovostnega programa vrtca z vsemi dejavnostmi.
- » Delna ali celostna energetska sanacija preostalih energetske neučinkovitih enot vrtca.
- » Kakovostno uresničevanje predšolske dejavnosti bo v prihodnosti mogoče ob zagotavljanju primernih materialnih in prostorskih pogojev – objektov, opreme, zunanjih površin. Podpora otrokom – “Manj, kot jih imamo, več pozornosti jim moramo nameniti» – razumevanje razvoja, igre, učenja, izražanja in doživljanja najmlajših občanov – cicibanov.

8.2.3 Kakovostno osnovnošolsko, srednješolsko in glasbeno izobraževanje

Vsebina programov osnovnega izobraževanja je zakonsko določena, zato ima šola možnosti dopolnjevanja in dograjevanja programov le z dodatnimi in dopolnilnimi programi, ki na eni strani dopolnjujejo redno dejavnost, na drugi strani pa prispevajo h kakovosti prebivanja in dela v šoli ter dajejo učencem več znanja za nadaljevanje izobraževanja.

a) Osnovne šole v Trbovljah

Vzgoja in izobraževanje za trajnostni razvoj ima humanistične in družbene dimenzije ter vključuje cilje, znanja in vrednostne, ki so pomembni gradniki vzgoje in izobraževanja. Človeška družba, ki bo organizirana trajnostno oziroma vzdržno, bo na različnih področjih spremenila zadovoljevanje človeških potreb, tako da ne bo ogrožala kakovosti življenja in okolja ter razvoja prihodnjih generacij. Izobraževanje za trajnostni razvoj vključuje naravoslovne in tehnične, družboslovne in humanistične ter druge vidike in ne zadeva le posameznih predmetov, ampak vse predmete in življenje na šoli kot celoti (povzeto po Beli knjigi).

Vse tri osnovne šole se zavzemajo za izvajanje kakovostnega pouka, ponudbo razširjenega programa osnovne šole, za izvajanje nalog in dejavnosti, ki kar najbolj izpopolnjujejo pričakovanja uporabnikov. Vsi pedagoški delavci se trudijo izvajati kakovosten pouk, podprt z novimi znanji in ustreznimi materialnimi sredstvi, kjer lahko poleg pristojnega ministrstva veliko pomaga tudi Občina Trbovlje. Poleg strokovnega izvajanja obveznega programa osnovne šole, kar dokazujejo rezultati trboveljskih osnovnošolcev, pa se smiselno vključujejo tudi v posamezne projekte glede na vsakoletno ponudbo, materialne zmožnosti in interese uporabnikov.

Na področju osnovnega šolstva delujejo v Trbovljah tri osnovne šole ter dve podružnični šoli, in sicer: OŠ Tončke Čeč, OŠ Ivana Cankarja ter OŠ Trbovlje, ki ima podružnično šolo Alojza Hohkrauta in podružnično šolo Dobovec. V sklopu Osnovne šole Tončke Čeč je tudi šola s prilagojenim programom. Projekcija na osnovi naravnega prirastka kaže na nadaljnje upadanje števila učencev, s čimer se bodo šole srečevale tudi v prihodnje.

Na OŠ Ivana Cankarja je v šol. letu 2013/2014 vpisanih 237 otrok. Šola se ponaša z nazivoma »Zdrava šola« in »Kulturna šola 2013–2016«. Kot partnerska šola sodelujejo v projektu Socialni in kulturni kapital v organizaciji Šole za ravnatelje, katere nosilka je Srednja tehnična in poklicna šola Trbovlje. Šola je vključena v številne projekte, med drugim v projekt Šolski ekovrt, v projekt Mreža zdravih šol, v projekt Modri Jan ...

OŠ Tončko Čeč v šol. letu 2013/2014 obiskuje 290 učencev – 279 na rednem in 11 na programu z nižjim izobrazbenim standardom. Že petnajst let se ponašajo z nazivom ekošola. Dve leti so tudi nosilci nazivov »Zdrava šola« in »Kulturna šola«. V lanskem letu pa so postali tudi Planetu Zemlja prijazna šola. V okviru svojih dejavnosti izvajajo številne projekte, med drugimi: Jutranja pravljica, Branje, Razredni časopis, Nasilje, Razvoj domačega kraja, Alpski svet, O tebi, Zdrava prehrana, Permakulturni zeliščni vrt, H. C. Andersen in Tekočnost branja.

OŠ Trbovlje v šol. letu 2013/2014 obiskuje 539 učencev. Tudi OŠ Trbovlje se ponaša z nazivi, kot so: »Zdrava šola«, »Kulturna šola«, hkrati pa so tudi nosilci Certifikata SiQ. V okviru svojih dejavnosti izvajajo mednarodne izmenjave v okviru projekta Comenius, številne projekte, kot so: Zdrav življenjski slog, projekt Popestrimo šolo, projekt SKK (vsi trije omogočajo nove zaposlitve oz. dopolnjevanje delovne obveze zaposlenih in nudijo brezplačne aktivnosti za učence), projekt Shema šolskega sadja (omogoča enkrat tedensko brezplačno sadje za naše učence), projekt Okolju prijazna šola, projekt Individualizacija in personalizacija pouka z IKT 2008–2013 ... Osnovne šole opozarjajo tudi na zadnje raziskave, narejene na državni ravni, ki so pokazale, da ima veliko

učencev prekomerno telesno težo. Zavod za šport Trbovlje je v zadnjih letih začel izvajati programe za najmlajše, v katere vključujejo vrtčevske otroke in osnovnošolce. Mladinski center Trbovlje pa je v preteklih letih začel organizacijo festivala Mlada olimpijada, v katerega se vključi več kot 300 občanov in občank, predvsem mladih. Kljub temu bo občina tudi v prihodnje tej tematiki skupaj z zavodi namenjala več pozornosti in svojih aktivnosti.

Občina bo skupaj s šolami pristopila k izdelavi konkretnega načrta kratkoročnih in dolgoročnih investicij v osnovnošolski prostor na podlagi analize otrok iz leta 2013 in ciljne projekcije razvoja prebivalstva ob sočasnem načrtu razvoja zmerno policentričnega modela poselitve.

b) Srednje šole v Trbovljah

Na področju srednjega šolstva delujeta v Trbovljah dve srednji šoli, in sicer Srednja tehniška in poklicna šola Trbovlje (STPŠ Trbovlje) ter Gimnazija in ekonomska srednja šola Trbovlje (GESŠ Trbovlje). Prva se je že pred leti začela srečevati z vse manjšim vpisom, zadnje leto ali dve pa postaja to problem tudi na GESŠ Trbovlje. Zavedamo se, da morajo mladi čim dlje ostati v lokalnem okolju, poleg privlačnih in urejenih prostorov bo pomemben dejavnik privlačnosti tudi pestra ponudba izobraževalnih vsebin (vključno s tečaji, podjetniškim praktičnim usposabljanjem in z usposabljanji v okviru vseživljenjskega učenja). V prvi vrsti bo izobraževanje usklajeno s potrebami lokalnega gospodarstva, vse več pozornosti pa bo občina posvetila tudi, informacijskemu in jezikovnemu izobraževanju ter usposabljanju na področju različnih veščin (mojstrski izpiti, tečaji, tehnično izobraževanje ob delu ...).

Občina si bo prizadevala v Trbovljah obdržati dve močni srednji šoli: Srednjo tehniško in poklicno šolo Trbovlje (STPŠ Trbovlje) kot center tehničnega in poklicnega izobraževanja (biotehnologija, informatika, nanotehnologije, robotizacija, zelena energija) ter Gimnazijo in ekonomsko srednjo šolo Trbovlje (GESŠ Trbovlje) kot splošno izobraževalno ustanovo s programom splošne gimnazije, oddelkom športne gimnazije, maturitetnim tečajem in s strokovnimi programi, ki ponujajo ravno tako široko splošno izobrazbo, a na malce manj zahtevni ravni od gimnazije (že obstoječi program ekonomski tehnik, programi s področja družboslovja, umetnosti, humanistike, družbenih, poslovnih, upravnih in pravnih ved, naravoslovja).

Občina Trbovlje si bo v prihodnje prizadevala za ohranitev srednješolskih splošnoizobraževalnih programov v Trbovljah. Šoli bosta v sodelovanju z občino pripravili predstavitve in druge oblike z namenom spodbuditi zasavske otroke k vpisu v zasavske oziroma trboveljske srednje šole ter v njihove programe. Srednje šole bodo zaradi načina financiranja (glavarina) in majhne populacije, ki vstopa v srednje šole, potrebovale pomoč lokalne skupnosti, če bodo hotele obstati v tem prostoru.

STPŠ Trbovlje bo razvijala zlasti programe, namenjene tehničnim in naravoslovnim znanjem in poklicnemu tehničnemu izobraževanju ob delu, zato bo občina sodelovala pri financiranju ureditve morebitnega Medpodjetniškega izobraževalnega centra ali »huba« v sodelovanju s »Podjetniškim inkubatorjem«. STPŠ in GESŠ bosta skupaj z osnovnimi šolami in podjetniki pripravili programe s ciljem navdušiti mlade za različne poklice in hkrati seveda tudi za nadaljevanje šolanja in posledično za programe, ki jih nudita srednji šoli v Trbovljah. Zavest o pomenu akademske izobrazbe je po mnenju mnogih med prebivalci že precej prisotna. Dokaz za to je visoko število mladih, ki nadaljujejo izobraževanje po srednji šoli ali se odločajo za splošno izobraževanje (kot priprava na nadaljevanje šolanja). Srednji šoli si bosta v prihodnje prizadevali zagotavljati kakovosten izobraževalni program z morebitnimi novimi izobraževalnimi programi, po katerih bo v prihodnje več zanimanja oziroma povpraševanja.

c) Glasbeno izobraževanje

V Trbovljah na področju glasbene kulture deluje Glasbena šola Trbovlje, ki je bila ustanovljena leta 1939, v objektu na naslovu Keršičeva cesta 50 a pa se nahaja vse od leta 1977. Na Glasbeni šoli Trbovlje skrbijo za kakovostno in čim širšo vzgojo in izobraževanje otrok in mladine v glasbenih, plesnih znanjih in splošni kulturi, za usposabljanje in vključevanje mladine v ljubiteljsko in profesionalno udejstvovanje z glasbo in s plesom, za organizacijo in izvedbo kakovostnih in poučnih koncertnih dogodkov s področja klasične pa tudi džezovske in ljudske glasbene umetnosti. Vodenje in razvoj šole je usmerjen predvsem k odkrivanju in razvijanju sposobnosti in usmerjanju v glasbene ter plesne poklice tistih najbolj nadarjenih glasbenih talentov, s katerimi se s ponosom predstavljajo navzven. Hkrati pa stremijo k prijazni in ustvarjalni naravnosti šole do vseh otrok, ki s svojimi pričakovanji ne posegajo po najvišjih ciljih, a bodo nepogrešljivi v ljubiteljski kulturi in hkrati kritični in omikani koncertni poslušalci.

Cilj Glasbene šole Trbovlje je vključiti čim več otrok in mladine v instrumentalno, plesno in predšolsko izobraževanje ter jim na tak način ponuditi kakovostno, zdravo in pestro preživljanje časa z glasbo in s plesom. Stremeti k čim boljši kadrovski zasedbi strokovnih poklicev – učiteljev na šoli, skrbeti za njihovo nadaljnjo strokovno rast in osebni razvoj ter tako zagotavljati uspešno in kakovostno delo z otroki. Staršem želijo zagotoviti možnost sodelovanja pri razvoju glasbene šole, hkrati pa jih čim bolj aktivno vključevati v proces glasbeno plesne vzgoje njihovih otrok.

Glasbena šola Trbovlje bo tudi v prihodnjih letih gradila na odprtosti, razvojni naravnosti in na sodelovanju z bližnjim in s širšim okoljem in ki ji je dobro počutje in ustvarjanje pozitivnih glasbenih vibracij na prvem mestu. Občina Trbovlje v okviru svojega proračuna financira materialne stroške in investicijsko vzdrževanje, država pa prispeva za preostalo.

Povzetek:

Občina in šole bodo ohranjale in širile dejavnosti jutranjega varstva in podaljšanega bivanja v osnovnih šolah ter njihovo delovanje prilagajale spreminjajočim se delovnim časom staršev, zlasti vozačev, ki že predstavljajo večino zaposlenega prebivalstva. Šole bodo postale privlačni centri znanja, v katerih se bodo mladi radi zadrževali tudi po preteku rednega pouka ob organiziranih oblikah razvijanja znanj skozi konjičke kot najučinkovitejše izobraževalne metode. Zato so dobri kadri še posebej v tej sferi zelo pomembni pri izbiri in tudi vzdrževanju vrhunske usposobljenosti ter smislu za animacijo mladih.

Ukrepi na področju osnovnih šol:

- » Obnova opreme in didaktičnega gradiva.
- » Obnova in dopolnjevanje računalniške opreme.
- » Obnova objektov – energetska.
- » Skrb za zdrav razvoj najmlajših, zagotavljanje številnih športnih aktivnosti.

Ukrepi na področju srednjih šol:

- » Podpora obema srednjima šolama pri izvajanju dodatnih dejavnosti in njihovi promociji.
- » Podpora morebitnim novim programom, ki jih bosta šoli želeli uvajati glede na stanje v družbi in trgu dela.
- » Sodelovanje pri skupnih projektih.

Ukrepi na področju glasbenega izobraževanja:

- » Obnova opreme in didaktičnega gradiva.
- » Vzdrževanje objekta.
- » Podpora pri izvajanju dejavnosti.

8.2.4 Izobraževanje odraslih

Nosilno razvojno vlogo na področju formalnega in neformalnega izobraževanja odraslih bo ohranjala in razvijala Zasavska ljudska univerza (ZLU), ki zajema več posameznih med seboj tesno povezanih področij s celovitim spektrom dejavnosti vseživljenjskega učenja. Zasavska ljudska univerza bo še naprej Center vseživljenjskega učenja za Zasavje in Trbovlje s poudarkom na zagotavljanju brezplačne svetovalne dejavnosti na področju izobraževanja in VŽU za odrasle, vrednotenju neformalnih znanj, izvajanju neformalnih usposabljanj za odrasle (tudi za generacijo 50+) ter medgeneracijskega učenja. Odraslim občanom Zasavja bo s pomočjo šolskega in drugih ministrstev, ESS-projektov ter s podporo lokalne skupnosti zagotavljala dostopne in brezplačne storitve:

- » informativno-svetovalno dejavnost v izobraževanju in usposabljanju odraslih (ISIO);
- » Center za ugotavljanje in vrednotenje neformalno pridobljenega znanja (UVNPZ);
- » Točke vseživljenjskega učenja (TVŽU);
- » Usposabljanja za računalniško in digitalno pismenost (RPO, RDO);
- » Usposabljanje za življenjsko uspešnost (UŽU);
- » Neformalno izobraževanje odraslih (NIO) in središče za samostojno učenje (SSU).

Tako kot se srednje šole srečujejo z upadom števila dijakov, se tudi Zasavska ljudska univerza srečuje z upadom vpisa odraslih v javnoveljavne izobraževalne programe. Zato so se usmerili na infrastrukturne dejavnosti na področju vseživljenjskega učenja. Odraslim občanom Zasavja lahko s pomočjo šolskega ministrstva in ESS-projektov zagotavljajo dostopno, brezplačno informiranje in svetovanje v IO, dostop do brezplačnega računalniškega in digitalnega opismenjevanja, usposabljanj s področja neformalnega splošnega izobraževanja za pridobitev oz. razvijanje ključnih kompetenc pri odraslih (programi NIO), samostojno učenje, usposabljanja za ranljive ciljne skupine (npr. UŽU-MI, ZIP ...), možnost ugotavljanja in vrednotenja neformalnega znanja, usposabljanja za starejše, programe medgeneracijskega učenja ...

Možnost do brezplačnega izobraževanja za mlade in odrasle je ključna in izjemno pomembna, še posebej v našem okolju, ki se srečuje z visoko brezposelnostjo in s precejšnjim številom tistih, ki nimajo dokončanega srednješolskega izobraževanja, precej od njih pa niti osnovnošolskega. Zato je pomembna podpora v obliki informiranja in svetovanja odraslim pred vključitvijo v izobraževanje, med njo in po njej, še zlasti za zaposlene na nižje vrednotenih delovnih mestih, brezposelne in za starejše. Mnogim odraslim je to edini način, da se lahko učijo, usposabljujejo za potrebe dela in tudi za osebni razvoj. Odrasli si želijo nadaljevati šolanje v različnih srednješolskih programih, programih za pridobitev NPK in v programih funkcionalnega usposabljanja, vendar si marsikdo tega ne more privoščiti. Prav tako si ne morejo privoščiti plačljivih jezikovnih oz. IKT-tečajev, usposabljanj s področja podjetništva, osebnega razvoja oz. prostega časa. Na Zasavski ljudski univerzi opažajo, da se je v zadnjih letih kultura vseživljenjskega učenja odraslih v Zasavju močno dvignila, ljudje se radi udeležujejo različnih delavnic, usposabljanj, tečajev ob pogoju, da nimajo finančnih stroškov. Zato je nujno potrebno, da ohranimo obstoječo dejavnost in podporo lokalne skupnosti. Brez vlaganj v vseživljenjsko izobraževanje odraslih občanov tudi gospodarstvo ne more biti uspešno.

Samo znanje in spreminjanje miselnosti lahko ljudem pomagata do boljšega življenja in zadovoljstva. Na tem področju pa sta poleg drugih dejavnikov ključnega pomena tudi vseživljenjsko učenje in izobraževanje.

Občina bo še naprej posebno skrb namenjala brezposelnim, invalidom in deficitarnim kadrom, ki bodo vključeni v izobraževalni proces, pri čemer bo občina na podlagi državnih in EU-razpisov vsem šolajočim se zagotavljala primerno finančno podlago (brezplačna usposabljanja, kadrovske in občinske štipendije).

Zaradi posebne tradicije in bogatih znanj prebivalstva bi lahko ZLU skupaj z obrtno zbornico,

s srednjimi šolami, z lokalnimi podjetniki in drugimi organizirala tudi mednarodne poletne šole ali mednarodno konferenco, ki bi razširile sloves Trbovelj kot izjemno kakovostnega izobraževalnega središča, kar bi bila obenem osnova za krepitev specifične turistične ponudbe.

Pomembnega partnerja na področju izobraževanja in usposabljanja odraslih predstavlja tudi STPŠ Trbovlje. Srednja tehniška in poklicna šola Trbovlje je pomembna izobraževalka na področju vseh programov, za katere izobražujejo tudi mladino (strojništvo, elektrotehnika, računalništvo, vsi poklicni programi), saj imajo za to popolne kadrovske in materialne pogoje in so tudi vpisani v razvid izobraževalcev. Prav tako izvajajo programe za številne nacionalne poklicne kvalifikacije, za katere so vpisani vsi varilci, orodjarji, hišnik, CNC-operaterji. Organizirajo tudi tečaje. V zadnjih letih zelo intenzivno sodelujejo z zavodom za zaposlovanje na področju aktivne politike zaposlovanja in izvajajo vrsto tečajev. Prav tako uspešno sodelujejo z Zasavsko ljudsko univerzo.

Ukrepi:

- » Ohranitev programov Zasavske ljudske univerze za izobraževanja in usposabljanja odraslih ter svetovalne dejavnosti v izobraževanju odraslih.

8.2.5 Knjižnična in muzejska dejavnost

V Trbovljah na področju knjižnične dejavnosti deluje Knjižnica Toneta Seliškarja Trbovlje, na področju muzejske dejavnosti pa Zasavski muzej Trbovlje. Občina Trbovlje je ustanoviteljica knjižnice in muzeja.

a) Knjižnica Toneta Seliškarja Trbovlje

Knjižnica Toneta Seliškarja Trbovlje je splošna knjižnica, namenjena izobraževanju, obveščeni, kulturni razgledanosti in razvedrilu občanov. Kot knjižnično informacijsko središče daje otrokom, mladostnikom, odraslim in starejšim odraslim v uporabo vse vrste knjižničnega gradiva in posreduje informacije. Dogodki, ki se odvijajo v knjižnici, in zagotavljanje spletnih storitev prispevajo k njeni javni dostopnosti. Zakon o knjižničarstvu, uveljavljen v letu 2001, definira knjižnično javno službo. Korak naprej v razvoju knjižnične dejavnosti predstavljajo za knjižnice v lokalnem okolju nujno sodelovanje s skupnostjo, sledenje potrebam le-tega ter skrb za razvoj strokovnosti in tehnologije.

Knjižnica Toneta Seliškarja bo kot pomemben dejavnik razvoja lokalne skupnosti nadgradila svoje storitve na področju nujenja informacij, gradiva, znanja, povezovanja različnih generacij in skrbi za razvoj pripadnosti lokalni skupnosti. Občina bo še nadalje zagotavljala njihov razvoj in napredek. Poleg knjižničarske stroke kot take dajejo v knjižnici poseben poudarek virtualnem svetu (usmerjanje, svetovanje, pomoč, podpora uporabnikom), knjižničnim storitvam, izobraževanju, prireditvam, informacijskim storitvam, ozaveščanju o pomenu kulturne, naravne in tehnične dediščine.

Knjižnica tudi sodeluje z lokalnim okoljem na načine, kot so:

- » ponudi svoje strokovno znanje zaposlenih v vseh oblikah sodelovanja, ki pripomorejo k razvoju lokalne skupnosti, ne glede na to, ali gre za posameznika ali skupnost;
- » skrbi za nabavo strokovnega gradiva na različnih nosilcih, ki je potrebno za izvedbo različnih projektov, neformalnih izobraževanj;
- » nudi varovan in brezplačen dostop do svetovnega spleta;
- » skrbi za strokovni razvoj v okviru standardov in normativov.

Knjižnica Toneta Seliškarja Trbovlje predstavlja pomemben del pri razvoju lokalne skupnosti v vseh smereh in sferah, zato je nujno vključevanje njenega delovanja, nujenja storitev in znanja v vse oblike razvoja občine Trbovlje. Predstavlja podporni člen pri nujenju informacij, gradiva, zna-

nja, povezuje različne generacije in skrbi za razvoj pripadnosti lokalni skupnosti. Cilj nujenja strokovnosti in vseh oblik sodelovanja je aktivna vključenost knjižnice v lokalno okolje in delovanje družbe. S tem širimo delovanje knjižnice med ljudi in občanom omogočamo pridobitev različnih znanj, idej, informacij.

Knjižnica s svojim širokim, a strokovnim delovanjem predstavlja pomemben gradnik v razvoju lokalne skupnosti. Pomembna je vključenost knjižnice v povezovanje različnih deležnikov v javnosti. To sodelovanje sicer lahko poteka sproti, ko se za to pokažejo potrebe ali se iščejo partnerji delovanja na različnih področjih, lahko pa konkretno določimo sodelovanje knjižničarske stroke pri posameznih aktivnostih, ki se navajajo pri posameznih ciljnih dokumentov delovne skupine.

Občina Trbovlje zagotavlja finančna sredstva za delovanje knjižnice za plače zaposlenih, vzdrževanje, materialne stroške in za investicije v prostoru, kjer se knjižnica nahaja in je v lasti občine, ter za dejavnosti knjižnice. Občina tudi sofinancira nakup knjižničnega gradiva.

Ukrepi:

- » Glede na število prebivalcev v prihodnosti, glede na ekonomske kazalnike in posledično število uporabnikov (dolgoročno) bo potrebna preučitev treh možnosti razvoja knjižnice:
  - » poiskati možnosti širitve na obstoječi lokaciji;
  - » selitev v nove prostore;
  - » vzdrževati obstoječo situacijo.
- » Vzdrževanje kakovostne ravni knjižnične dejavnosti.

b) Zasavski muzej Trbovlje

Kot medobčinski muzej za novejšo zgodovino je muzej začel delovati šele po letu 1990. Pred tem so od leta 1951 delovali kot muzej NOB in ljudske revolucije, kar je bilo zaznati tudi v imenu (Revirski muzej ljudske revolucije). Na novo začrtano vizijo razvoja kljub stalni prostorski stiski, urejanju objektov in prostorov pospešeno realizirajo na vseh področjih dela. Krog obiskovalcev in uporabnikov gradiva, ravno tako informatorjev in zbiralcev se nenehno širi. Dejavnost muzeja je najvidnejša na področju predstavitve gradiva in v publicistiki. Osnova prezentacije je stalna razstava Srečno ... črne doline v matičnem muzeju, na kateri so s kombinacijo klasične in ambientalne postavitve zajeli deset glavnih tem, ki pomenijo rdečo nit razvoja vseh treh zasavskih krajev v zadnjih dvesto letih.

Poleg stalne razstave sta občasno na ogled stalni likovni zbirki akad. kiparja Stojana Batiča in akad. slikarja Leopolda Hočevarja, ki sta ustvarila obsežen opus na temo rudarjenja in industrijske krajine. Dopolnjuje ju občasno postavljena zbirka (v nastajanju) Zasavskih likovnikov. Poleg razstav in zbirk v muzejski zgradbi obiskovalcem nudijo tudi ogled avtentičnega rudarskega stanovanja nedaleč stran v rudarski koloniji in po dogovoru tudi krajšo predstavitev preostalih kolonij s krušnimi pečmi in z vhodi v rudniške rove. Za politično neobčutljive so še vedno na voljo Čebine s spominsko sobo Ustanovnega kongresa KPS in krajšo razstavo o političnem razvoju med obema svetovnima vojnoma. Mogoč je tudi ogled muzejske zbirke v Hrastniku, kjer si poleg lutkovne zbirke v drugem nadstropju lahko ogledate razvoj šolstva in druge svetovne vojne v prvem, arheološke ostanke izkopavanja v Podkraju v pritličju, po hodnikih pa fotografski prikaz razvoja Hrastnika.

Občina za delovanje muzeja pokriva materialne stroške, sofinancira razstave in investicijsko vzdrževanje.

Ukrepi:

- » Vzdrževanje kakovostne ravni muzejske dejavnosti.

8.2.6 Razvoj paradigme Trbovlje – novomedijsko mesto (TNM) in projekt N. E. O. Kum

Novomedijske kulturne prakse in intermedijske umetnosti predstavljajo že uveljavljeno produkcijo v domačem okolju s predstavniki, ki so se uveljavili tudi v mednarodnem prostoru. Slovenija se lahko pohvali s kakovostno novomedijsko produkcijo, čeprav nimamo urejenih pogojev za ustvarjanje, nadgrajevanje in za ohranjanje oziroma arhiviranje le-te. Slovenski intermedijski producenti uspešno sodelujejo na mednarodnih festivalih novomedijske umetnosti. Sodobna vizualna praksa je prerasla svoje meje. Vizualni producent ni več samo umetnik, ampak tudi filozof, sociolog in znanstvenik. Značilno povezovanje tehnologij in medijev znotraj intermedijske prakse izhaja iz narave novih tehnologij (informacijsko-komunikacijske, kibernetike ...) in njihove družbene vloge. Produkcija intermedijske prakse zahteva specifične pogoje za delo, vzdrževanje in prezentacijo. Zahteva tudi določene prostorske, tehnološke, kadrovske in infrastrukturne pogoje, ki jih Slovenija novomedijskim ustvarjalcem in občinstvu za zdaj ne nudi.

Ob naraščanju potreb po programski opremi in znanjih na področjih informacijskih tehnologij na začetku 21. stoletja raste tudi vloga programerjev, ki so vse bolj potrebni ne samo znotraj informacijsko digitalnih tehnologij, ampak tudi na področjih, kot so tradicionalne umetnosti, popkultura in humanistične vede. Karte se na področju ustvarjalnosti, inovacij, tehnoloških trendov ter znanstvenih, političnih in kulturnih paradigem mešajo na novo. Neodvisno od tradicionalnih praks se gradi povsem nov svet globalne vizualne kulture.

V Trbovljah so leta 2009 v Delavskem domu Trbovlje začeli program Trbovlje – novomedijsko mesto (v nadaljevanju: TNM). Umestitev TNM v Zasavje odpira možnosti novih vizij, vzpostavlja prepotrebno mednarodno sodelovanje na visokotehnoloških projektih v povezavi z novomedijsko umetnostjo. Omogoča študij naši mladini, zaustavlja beg možganov iz naših dolin, spodbuja nastanek novih visokotehnološko usmerjenih podjetij, odpira možnosti vpogleda na tehnološki napredek na svetovni ravni, spodbuja kulturni in tehnični turizem ter srednjeročno vzpostavlja Trbovlje in z njim Zasavje kot eno izmed novomedijsko-tehnoloških središč na evropski ravni (Linz, Milano, Karlsruhe, Coventry ...). TNM pri realizaciji dogodkov in projektov sodeluje s slovenskimi in tujimi umetniškimi akademijami, ki imajo v svojih kurikulumih tudi novomedijske programe izobraževanja.

Osrednji dogodek TNM predstavljata mednarodni festival novomedijske umetnosti Speculum artium in mednarodni festival videoumetnosti DigitalBigScreen. Festival se je sprva odvijal v Ljubljani, nato pa so se leta 2009 odločili za pogumen korak in festival premierno izvedli v Trbovljah. To se je izkazalo za dobro potezo, kajti festival je bil odlično sprejet in je postal eden izmed temeljev razvoja kulture v našem mestu. Festival vsako leto gosti slovenske in tuje novomedijske umetnike, ki predstavijo svojo produkcijo. Med festivalom potekajo tudi izobraževalne delavnice spoznavanja novomedijskih orodij. Pomemben del festivala predstavlja simpozij, na katerem umetniki producenti tudi v besedi predstavijo svojo produkcijo, kajti intermedijska produkcija je večplastna in kot takšna zahteva posebno obravnavo. Skozi celotno leto se pod okriljem TNM izvajajo dogodki z novomedijskimi vsebinami, kot so: razstave, performansi ter teoretična in praktična izobraževanja. Uvedli so tudi lastno produkcijo novomedijskih kosov, da vsaj tako pomagajo mladim še neujavljenim intermedijskim producentom lažje vstopiti v novomedijsko sceno pri nas in v tujini. Vsi omenjeni dogodki se izvajajo v prostorih javnega zavoda za kulturo Delavski dom Trbovlje. Glavna funkcija javnega zavoda za kulturo Delavski dom Trbovlje pa je seveda ponudba in izvajanje kulturnih vsebin širokega spektra, ki mora zadovoljiti kulturno-umetniške in družabne zahteve občinske ravni. Zaradi tega večkrat nastane prostorska, časovna in finančna preobremenjenost.

Zaradi pospešene digitalizacije oddajanja televizijskih in radijskih programov postaja večina prostorov znotraj kompleksa stolpa na Kumu nepotrebna za osnovno dejavnost in neizkoriščena.

Predvsem gre za bivalne prostore, saj ni več stalne posadke in tudi večina analogne opreme ni več v funkciji, zato bodo prostori ostali prazni. Javni zavod za kulturo Delavski dom Trbovlje skozi svoj projekt Trbovlje – novomedijsko mesto vidi v stolpu na Kumu izjemen potencial. Z majhnim vložkom bi lahko prostore prenamenili v center novomedijske kulture z večnamensko dvorano in rezidenčnim programom. Z ustanovitvijo takšnega centra v TV-oddajniku Kum, ki bi ga programsko osmislili skozi interdisciplinarna in novomedijska izobraževanja, s simpoziji o sodobni vizualni praksi, s tehnološkimi vidiki, povezanostjo med znanostjo in umetnostjo, bi na mednarodni ravni vzpostavili prestižno točko komunikacije, izobraževanja, druženja in kreativnosti znotraj znanosti. Nabor vsebin, ki bi lahko bile primerne za prezentacijo v prostorih objekta novomedijske kulture na nekdanjem oddajniku RTV Kum, je neizmeren. Program dela in konstantnega dogajanja je osmišljen na način permanentnih dogodkov in stalnega dogajanja skozi delavnice, simpozije, okrogle mize in razstave novomedijske produkcije. V sodelovanju s šolami nižje in srednje stopnje bi pripravili tudi sistemsko izobraževanje in seznanjanje šolajoče se mladine z novomedijsko paradigmo kot eno izmed glavnih postulatov vizualne kulture 21. stoletja.

V sklopu novomedijske umetnosti se ponujajo številne možnosti razvoja in programov, kot so;

- » muzej novomedijske kulture oziroma stalna zbirka intermedijskih projektov;
- » laboratorij;
- » multimedijski center z bogato knjižnico;
- » mednarodna sodelovanja;
- » mednarodna rezidenca;
- » mednarodne koprodukcije;
- » mobilnost umetnosti in umetnikov;
- » industrijski turizem.

Ukrepi:

- » Občina bo tudi v prihodnje v okviru delovanja Delavskega doma Trbovlje podpirala razvoj paradigme TNM.

8.2.7 Fakultetna dejavnost v Trbovljah

Na temelju številnih dejavnosti, predvsem znotraj programa Trbovlje – novomedijsko mesto (TNM), je ekipa DDT prepričala relevantne akterje znotraj polja visokega šolstva in Ministrstva za kulturo Republike Slovenije, da je smiselno umestiti enega izmed novih študijev tudi v Trbovlje.

Fakulteta za računalništvo in informatiko (FRI) Univerze v Ljubljani ter Akademija za likovno umetnost in oblikovanje (ALUO) v Ljubljani sta ustanovili nov študij z imenom Računalništvo in novi mediji. Ta program se inicialno izvaja pri FRI že od študijskega leta 2010/2011. Program je modular in se izvaja skozi delavnice. Nekaj teh delavnic se je že izvajalo v Trbovljah s sodelovanjem Delavskega doma Trbovlje (DDT) skozi projekt TNM. Obstaja velik interes, da se sčasoma celotna infrastruktura in logistika novega študija preselita v Trbovlje z uradnim imenom Univerza v Ljubljani, Fakulteta za računalništvo in nove medije Trbovlje. Ves ta proces je povezan tudi z novimi kapacitetami mladinskega hotela, s pridobitvijo primernih prostorov za predavalnico, studio in za novomedijski laboratorij.

Novi študij je torej interdisciplinaren in seveda mednaroden. Podpisane so že deklaracije o sodelovanju z Univerzo na Dunaju (Universitat fur angewandete Kunst Wien) in Univerzo v Linzu (Universitat fur kunstlerische und industfielle Gestaltung linz, Kunstruniversitat Linz) ter Delavskim domom Trbovlje skozi program TNM. Velik interes za novonastali študij je izrazil tudi najbolj propulzivni del zasavskega gospodarstva, organizacije, kot so Dewesoft Trbovlje, Rudis Trbovlje ...

Študij Računalništvo in novi mediji, umeščen v Zasavje, odpira možnosti novih vizij, vzpostavlja prepotrebno mednarodno sodelovanje na visokotehnoloških projektih v povezavi z novomedijsko umetnostjo. Omogoča študij naši mladini, zaustavlja beg možganov iz naših dolin, spodbuja nastanek novih visokotehnološko usmerjenih podjetij, odpira možnosti vpogleda na tehnološki napredek na svetovni ravni, spodbuja kulturni in tehnični turizem ter srednjeročno vzpostavlja Trbovlje in z njim Zasavje kot eno izmed novomedijsko-tehnoloških središč na evropski ravni (Linz, Milano, Karlsruhe, Coventry ...). Odpira nova delovna mesta.

Ukrepi:

- » Podpiranje prizadevanj Delavskega doma Trbovlje za izvajanje študijskega programa v Trbovljah in drugih programov v okviru prizadevanj za novo študijsko smer.

8.2.8 Mladinska organiziranost

Na področju mladinske dejavnosti v Trbovljah poleg klubov in društev deluje tudi javni zavod Mladinski center Trbovlje (MCT), ki ga je občina ustanovila leta 2001. Leta 2011 se je preselil v na novo zgrajeno stavbo na naslovu Ulica 1. junija 18. V stavbi so tudi kavarna, mladinski hotel s 24 posteljami (3 hotelske sobe, 2 apartmaja in ena večposteljna soba), večnamenska dvorana za prireditve in vadbeni prostor za mlade glasbenike in studio ter delovni prostori za zaposlene. V zgradbi se trenutno nahaja tudi TIC Zasavje.

Mladinski center Trbovlje izvaja program za mlade, ki temelji na pridobivanju neformalnega učenja mladih, spodbujanju mladih k socialnemu vključevanju in aktivni participaciji, informira mlade o možnostih in omogoča zdrav ter prijeten prosti čas. MCT zelo aktivno izvaja mednarodno učno mobilnost za posameznike in skupine. V različnih oblikah mednarodnih projektov je do zdaj gostil prek 350 mladih in mladinskih delavcev iz vse Evrope, v tujino poslal prek 100 mladih in izvedel ali sodeloval v preko 80 mednarodnih projektih.

V MCT-ju poleg številnih programov izvajajo tudi tradicionalne projekte, kot so: Mlada olimpijada, ki je prerasla v Zasavski projekt in v športnem duhu združila mlade ter mlade po srcu. MCT je v sklopu Regionalnega razvojnega programa 2014–2020 pripravil tri projekte, in sicer Stanovanja za mlade, pomladimo Zasavje, Akademija znanja.

Ukrepi:

- » Podpora delovanju MCT-ja in njihovim programom tudi v prihodnje.
- » Vzpostavitev delovnega telesa (v obliki komisije, sveta, odbora), v katerem bodo lokalni odločevalci in predstavniki mladih vsaj enkrat letno obravnavali izzive, težave in priložnosti, povezane s področjem mladih, ter si prizadevali za njihovo uresničitev.
- » Ureditev stanovanj za mlade.
- » Spodbujanje podjetništva med mladimi – Akademija znanja (MCT).

8.2.9 Tretje življenjsko obdobje in medgeneracijsko sožitje

Vse starostne skupine prebivalstva so vključene v lokalni razvoj, pričakovana stopnja njihovega vključevanja pa je različna glede na zmožnosti segmenta ljudi in posameznika ter odvisna glede na programe. V občini Trbovlje šteje populacija občanov, starih nad 65 let, že skoraj 3.000 prebivalcev, če k tem številu prištejemo še upokojence, stare pod 65 let, predstavlja skupno število skoraj eno tretjino prebivalstva. Na eni strani se velik del te populacije vključuje v delo kulturnih in športnih društev, predvsem Društva upokojencev Trbovlje, na drugi strani pa je določen del starejših iz vsakodnevne dogajanja izločen, predvsem zaradi zdravstvenih in socialnih pogojev. Zato so projekti,

s katerimi se identificirajo tudi starejši, nujni, saj prinašajo izenačitev pogojev življenja vsem, jim dajejo možnost soodločanja in vplivanja na dogajanja v njihovem življenjskem okolju, obenem pa predstavljajo medgeneracijsko povezovanje.

Na področju tretjega življenjskega obdobja v Trbovljah delujejo številna društva, ki skrbijo, da je ponudba aktivnosti za starejše številčna ter da so tudi starejši vključeni v družbeno življenje. Med temi društvi so npr. Društvo upokojencev Trbovlje s številnimi svojimi sekcijami, Univerza za tretje življenjsko obdobje, Medgeneracijsko društvo Upanje. K temu sodijo tudi društva, ki so namenjena specifičnim skupinam ljudi, kot je Društvo invalidov Trbovlje, Šent Knap ... Programe za starejše pa seveda izvajajo tudi javni zavodi, kot so: Knjižnica Toneta Seliškarja Trbovlje, Delavski dom Trbovlje ...

Občina Trbovlje je že do zdaj sofinancirala dejavnosti omenjenih društev, sofinancirala projekte s področja starejših, kot je bil npr. izlet upokojencev, ki prihajajo iz socialno šibkejšega okolja.

Hitro starajoče se prebivalstvo je značilnost vseh razvitih družb, v katerih je prišlo do drastičnih demografskih sprememb. Trbovlje pri tem niso izjema, zato morajo pri svojih ukrepih na področju medgeneracijskega sožitja skrbeti, da bo zagotavljalo enake možnosti vsem starostnim skupinam.

Občina bo še naprej skrbela, da bodo različni dogodki primerni za čim več družbenih in starostnih skupin ter da se nobena izmed skupin ne bo počutila zapostavljena. Podpirala bo dejavnosti, ki bodo medgeneracijsko sožitje krepile in nadgrajevale (spodbujanje varstva otrok pri starih starših, spodbude za varstvo ostarelih, dnevni center za starejše občane, vzajemno usposabljanje in izobraževanje ...).

Ukrepi:

- » Otrokom je treba omogočiti brezskrbno otroštvo, mladim nuditi možnosti, da razvijejo svoje talente in izrazijo svojo ustvarjalnost, srednji generaciji zagotavljati primerno delovno in življenjsko okolje, starejšim zagotavljati kakovostne socialne, zdravstvene in družbene aktivnosti ter možnosti enakovrednega vključevanja v družbeno življenje.
- » Sprejeti posebne ukrepe za več rojstev (stanovanja za mlade, vrtčevska vzgoja ...).
- » Še naprej bo občina izvajala aktivnosti v okviru obeh pridobljenih certifikatov »Invalidom prijazna občina« in »Unicefovo mesto«.
- » Zagotavljati najrazličnejše oblike in možnosti druženja vsem družbenim skupinam, pri čemer je treba posebno pozornost nameniti javnim prostorom, zlasti tistim, v katerih so stiki med posameznimi skupinami najverjetnejši (soseske, trgi, parki, sprehajalne poti, krajevne skupnosti, različne dvorane, domovi ...).

8.2.10 Aktivna vključenost ljudi v dogajanje v občini in graditev pripadnosti občini

Ljudje morajo biti seznanjeni z dogajanjem v občini, biti celovito in objektivno informirani, pokazati jim je treba napredek in jih o aktualnih stvareh sproti obveščati. Vsi posamezniki, ki si želijo in so pripravljeni sodelovati pri razvojnih programih občine ali na posameznem segmentu v lokalnem razvoju oz. pri konkretnih razvojnih programih podjetij, morajo biti v te programe aktivno vključeni. Ljudje imajo ideje in napredne poglede, le priložnost, da jih jasno izrazijo in se dokažejo, jim je treba dati. Ljudje se morajo zavedati, da so v trboveljski dolini potrebni. Ponuditi jim je treba takšne razvojne programe, v katerih se bodo identificirali, se osebno razvijali in si ustvarili pogoje za nastanek ali nadaljnji razvoj družine.

Na področju informiranja se občina poslužuje različnih kanalov. V sklopu tiskovin izdaja

svoj občinski časopis Sr(e)čno Trbovlje, ki izide štirikrat letno in vključuje tudi koledarje prirediteljev. Prav tako postaja vse bolj bran tudi portal www.srcnotrbovlje.si. V zadnjih letih se je Občina Trbovlje uvrstila med tiste štiri slovenske občine⁵, ki se najbolj poslužujejo tudi spletnih orodij, kot sta facebook in twitter, s čimer se je želela približati mlajši populaciji, čeprav je v zadnjih letih med uporabniki teh orodij vse več tudi starejših. Občani in občanke so o delovanju občine informirani tudi prek lokalnih medijev, kot so Radio Kum, ETV in TVT.

Pripadnost občine si občina gradi skozi številna področja in dejavnike, kot so npr.: uspešnost pri izvajanju projektov, športni in družbeni uspehi, dobro promocijsko gradivo, ustvarjanje celostne grafične podobe pri večjih projektih ter znamke mesta kot takega, dobro izvedene lokalne prireditve (Nohšiht, Anduht, Likuf ...), edinstveni projekti na nacionalni ravni (Speculum Artium, Mlada olimpijada ...), uspehi občanov in občank na številnih področjih ...

Za uspešno vključenost ljudi v lokalno okolje pa je potrebna tudi dobra komunikacija med ljudmi. Med prebivalci naše občine je opaziti veliko introvertiranost, saj se ljudje med seboj malo družijo, komunicirajo in razglabljajo o vsakdanjem življenju. Vse, kar opazimo, so dolge vrste pred bančnimi okenci na dan pokojnin, ko starejši prihajajo zgodaj zjutraj z namenom, da se pogovorijo o težavah, ki jih tarejo, o problemih, ki jim niso kos, o boleznih in podobno. Tu in tam zasledimo okrogle mize na različne teme, ki pa so navadno slabo obiskane. Nerazumevanje med starejšo in mlajšo generacijo je posledica nekakovostnega komuniciranja ter deloma različnih pogledov na življenje in vsakodnevne dogodke. Vseeno pa lahko zapišemo, da se ta komunikacija med generacijami zadnja leta sicer izboljšuje.

Prebivalci občine Trbovlje so pripravljene, da storijo konkretne korake na poti k boljšemu jutri. Tisti, ki nimajo dela, so pripravljene, da si ga z lastnimi aktivnostmi ob pomoči občine in države tudi poiščejo. Ljudje so pripravljene, da se dodatno izobražujejo in razširjajo pridobljeno znanje z namenom uporabe le-tega v prihodnosti, prenašanje na mlajše rodove in svoje otroke. Študentje in dijaki so pripravljene, da pokažejo svoje znanje in sposobnosti v domačem okolju ter pripomorejo k njegovemu razvoju. Ljudje so pripravljene na medsebojno sodelovanje pri reševanju vsakodnevnih problemov, si pomagajo, sodelujejo in tako osebno hitreje napredujejo, kot bi sicer, če bi bili prepuščeni samemu sebi.

Ukrepi:

- » Občina bo tudi v prihodnje organizirala in podpirala organizacijo večjih prirediteljev za krepitev druženja in pripadnosti občini.
- » Občina bo nadgrajevala in razvijala obstoječe poti komuniciranja z občani.
- » Občina bo pri sprejemanju večjih odločitev sodelovala z občani.

8.2.11 Razvoj družbenih dejavnosti

Podporno okolje je tisto, ki daje celotnemu razvoju in dogajanju v neki lokalni skupnosti podporo v spremljajočih dejavnostih, ki se jih prebivalci naše doline ali obiskovalci od drugod udeležujejo v svojem prostem času ter ga tako popestrijo. Podporno okolje, kamor smo uvrstili kulturne dejavnosti in družabno življenje (športne dejavnosti so obravnavane v poglavju Socialno okolje), vsekakor ne more nadomestiti ali v določenem časovnem obdobju »vskočiti« na mesto (in namesto) razvoja gospodarstva ali okolja in prostora kot paradna konja razvoja lokalne skupnosti. Vsekakor pa tovrstne dejavnosti dajejo ljudem možnosti, da se sprostijo po napornih delovnih dnevih in najdejo osebno zadovoljstvo v na videz drobnih, vsakdanjih, a za njih izredno pomembnih dogajanjih. Zato so šport, kultura in družabno življenje nujno potrebni za celostni razvoj naše lokalne skupnosti.⁶

5 Lokalna mladinska politika. Stran 33, Zveza ŠKIS; Ajdovščina: Mladinski svet, 2012.

6 Lokalni razvojni program 2002–2012

Posamezne sklope podpornega okolja podrobneje obravnavamo v nadaljevanju. Projekti, ki se bodo izvajali v sklopu posameznega programa, so tako specifični in konkretni, da jih ni mogoče vnaprej predvideti, ampak se bodo snovali skupaj z zainteresiranimi sredinami.

a) Kulturne dejavnosti v Trbovljah

Za uspešen razvoj družbe mora biti v lokalni skupnosti vzpostavljeno tudi ustrezno delovanje družbenih dejavnosti. Mednje pa poleg šolstva, zdravstva, športa, socialnega varstva štejemo tudi kulturo. Morda se zdi, da kultura nima velikega vpliva na razvoj družbe, vendar s svojo dejavnostjo bistveno prispeva k dobremu fizičnemu in psihičnemu počutju ljudi. Seveda ne smemo zanemariti vzgojnih elementov kulture, obenem pa kultura predstavlja tudi neke vrste sredstvo, s katerim se lokalna skupnost in ne nazadnje država lahko predstavljata navzven in tako krepi svojo prepoznavnost. Kakovost življenja torej ni odvisna le od sredstev, ki jih imajo ljudje na voljo, in se ne more meriti le z lastništvom materialnih sredstev in z zadovoljevanjem materialnih potreb, ampak tudi z vrednotami, kot so: zdravje, znanje, kultura, šport, izobraževanje, potreba po pripadnosti, varnosti in humanizaciji družbenih odnosov.

Značilnost sodobne družbe oz. kulture – kulture v najširšem pomenu besede – je razvoj celotnega spektra družbenih dejavnosti. Umetnost oz. kultura – v ožjem smislu besede – je le ena izmed njih. Kultura je nekaj, kar pripisujemo »duši«, »srcu«, etiki, oliko – je nekaj, kar nam godi, kar pozitivno učinkuje na celotno družbeno skupnost. Po drugi strani je kultura sestavni del identitete – posameznika in širše družbene skupnosti. Skozi manifestacijo kulture se lokalne skupnosti prepoznavajo in tudi ločujejo med seboj. Če rečemo, da v neki lokalni skupnosti obstaja pestra kulturna dejavnost, vemo, da govorimo o nečem, kar predstavlja pojem kakovosti oz. »dobrega« življenja. Tudi Trbovlje so mesto, ki se ponaša z bogatim kulturnim življenjem ter s še bogatejšo naravno in kulturno dediščino. Mesto krasijo številni kulturni in zgodovinski spomeniki. V naselbinah Čeče, Knezdol, Ostenk, Planinska vas, Završje, Župa, Čebine, Retje je dvanajst cerkva in vrsta kapel ter drugih cerkvenih znamenj. Tu so še Dimnikova hiša, stari Rudarski dom, Čebine in številni etnološki spomeniki: stare rudarske kolonije (Njiva, Terezija, Žabja vas, Kurja vas), številni kozolci, Gradič, rudarska stanovanja, Kalinovi in Batičevi spomeniki, Pregljev mozaik itn.. Omeniti je treba tudi rudarsko in celotno industrijsko dediščino. V Zasavskem muzeju obstaja Batičev salon, stalna postavitev umetniških del Leopolda Hočeverja ter vrsta drugih razstav in zbirk, v galeriji Delavskega doma pa dela likovnikov domačega Relika, njihovih gostov in številnih gostujočih umetnikov – predvsem slikarjev, grafikov in kiparjev.

V Trbovljah že dolgo domuje, če že ne kar kraljuje, ljubiteljska kultura. Doma in v svetu nas zastopajo številni pevski zbori, svetovno znana delavska godba, likovniki, plesalci, gledališčniki, glasbeniki oz. ansambli ... Pogoste so predvsem revije pevskih zborov, mažoretk, koncerti delavske godbe in glasbene šole, gledališke predstave ali literarni večeri, razstave, srečanja likovnikov na ex-temporu oz. slikarskih kolonijah. Vse boljši pa smo tudi na profesionalnem področju in visoki umetnosti, saj so Trbovlje v zadnjih letih prizorišče novomedijskega festivala Speculum Artium, hkrati pa se v Trbovljah vse bolj uveljavlja sintagma Trbovlje – novomedijsko mesto.

V Trbovljah imajo sedež:

- » Območna izpostava Javnega sklada za kulturne dejavnosti (OI JSKD);
- » Zveza kulturnih društev (ZKD);
- » 20 ljubiteljskih kulturnih društev z različnih kulturnih oz. umetniških področij;
- » 3 javni zavodi s področja kulture: Knjižnica Toneta Seliškarja Trbovlje in Zavod za kulturo Delavski dom Trbovlje, Zasavski muzej Trbovlje – ustanoviteljica je občina Trbovlje.
- » Glasbena šola Trbovlje, ustanoviteljica je občina Trbovlje.
- » 2 predstavnika medijske kulture: Radio Trbovlje in TVT.

Vodilna mesta v OI JSKD morajo zasesti izobraženi in sposobni kadri, ki bodo znali pridobiti od države tudi določena finančna sredstva za spodbujanje kulturnega življenja in dejavnosti. OI JSKD mora delovati skladno s svojim poslanstvom, ki mu ga je namenila država oz. jim ga nalaga lokalna družbena skupnost, ki jo zanima razvoj kulture. Prav tako je v ljubiteljskim kulturnim društvom treba omogočiti angažmaje novih strokovnih kadrov, ki bodo znali pritegniti mlajše generacije k vključevanju v kulturna dogajanja. Obstajajo področja, ki so v pretežni meri domena stroke (solo petje, režija, koreografija ...).

Potrebna je (re)organizacija upravljanja in odločanja na področju kulturnih dejavnosti, kar bo omogočilo izvedbo različnih projektov na področju kulture oz. umetnosti na operativen način – predvsem z uspešnim in učinkovitim sodelovanjem OI JSKD, ZKD in različnimi društvi, skupinami in posamezniki, torej z izvajalci kulturnih dejavnosti. Glede na trenutno finančno situacijo v zadnjih letih vse od leta 2007 do leta 2013 kaže, da je denarja iz leto v leto manj. Trendi gredo v smeri, da je treba zadeve racionalizirati, pri čemer se poskuša z manjšimi denarnimi sredstvi zagotavljati vsaj isto raven kulturne dejavnosti ali pa jo celo preseči z novodobnimi potmi, ki so po navadi lahko tudi precej cenejše. Treba bo uvesti sistem, s katerim bi lahko koordinirali, kdaj se bodo prireditve odvijale, saj se prepogosto zgodi, da je na isti dan več odličnih prireditev, potem pa teden dni nobene. Ob zmanjševanju finančnih sredstev na državni in posledično lokalni ravni bo treba katere izmed prireditev izvesti v sodelovanju ali pa jih združiti. Stvari, ki se podvajajo ali ponavljajo, bodo najbrž v tem primeru sekundarnega pomena. Glede na finančno sliko in napovedi za prihodnost bodo društva morala iskati večje sinergije med delovanjem tudi v smislu skupnih prostorov ali pisarn, s čimer bodo občutno zmanjšali stroške in tako ta denar namenili za podporo dejavnosti. Prostori nekaterih društev so v funkciji samo dvakrat ali trikrat tedensko po nekaj uric, kar pomeni, da bi si jih v takšnem primeru društvo lahko delilo še s kakšnim drugim društvom, ki izvaja podobno dejavnost.

Mlade navdušuje predvsem t. i. »alterkultura«, ki sicer ne predstavlja klasične oz. tradicionalne kulture oz. umetnosti (zbori, godba ...), je pa vsekakor del sodobne kulture. Za razvoj kulture oz. umetnosti mora biti v lokalnem okolju na voljo dovolj objektov – odprtih in zaprtih, novo zgrajenih, dograjenih, adaptiranih in obnovljenih. V Trbovljah to funkcijo opravlja Delavski dom Trbovlje, nekaj preostalih prireditev pa se odvija tudi na drugih lokacijah, kot so: Gradič, Gledališče Svoboda Trbovlje, Mladinski center Trbovlje, Knjižnica Toneta Seliškarja Trbovlje ...

Sredinam in posameznikom, ki imajo ambiciozne projekte, mora lokalna skupnost priskočiti na pomoč glede na zmožnosti – finančno (občinski proračun, donatorji, pokrovitelji) pa tudi organizacijsko oz. moralno. Proračunska sredstva je treba pravično (po vnaprej znanih merilih) razdeliti med lokalne kulturne skupine oz. za različne umetniške projekte.⁷

Ukrepi:

- » Ohranjanje sistema financiranja s področja družbenih dejavnosti.
- » (Re)organizacija upravljanja in odločanja na področju kulturnih dejavnosti, kar bo omogočilo izvedbo različnih projektov na področju kulture oz. umetnosti na operativen način.
- » Treba bo uvesti sistem, s katerim bi lahko koordinirali, kdaj se bodo prireditve odvijale, saj se prepogosto zgodi, da je na isti dan več odličnih prireditev, potem pa teden dni nobene.
- » Iskati sinergije med delovanjem društev ter jim nuditi podporo pri morebitnem združevanju in iskanju skupnih prostorov ali pisarn, s čimer bodo občutno zmanjšali stroške in tako del tega denarja namenili za podporo dejavnosti.

⁷ Konkreten projekt bodo snovali nosilci posameznih programov – izvajalci (društva, zavodi, samostojni kulturni delavci, ansambli ...). Ta strateška izhodišča bodo izvajalcem programov oz. projektov dala možnosti in omogočala, da bodo uresničevali lastne, torej njihove projekte, npr.: delavska godba bo po tem strateškem programu lahko nadaljevala svoje mednarodno uveljavljanje v godbi na pihala ali vokalno-instrumentalni ansambli in zbori bodo lahko npr. koncertirali itn.

b) Družabno življenje v Trbovljah

Splošno prepričanje glede družabnega življenja v Trbovljah smo v preteklosti lahko povzeli z eno samo frazo: »saj se nič ne dogaja«, čeprav pri tem sploh ni rečeno, da bi primerjava števila in vrst prireditev med preteklimi leti potrdila takšno stanje. Iz tega sklepamo, da ni bilo bistvo v tem, da se resnično ni nič dogajalo, ampak v tem, da občani in občanke niso prireditev dojemali kot svojih oz. le-teh nismo znali na primeren način oglaševati kot najboljše, kot nekaj, s čimer se Trbovlje ponašajo. V zadnjih letih pa je ta rek med ljudmi vse manj pogost. Občina Trbovlje je spremenila pristop do organizacije svojih največjih prireditev, kjer za vsako izmed njih (Nohšiht, Anduht, Likuf) pripravi reklamno gradivo v isti grafični podobi, s katero dogodke oglašuje v številnih lokalnih medijih. Prav tako je izbor nastopajočih takšen, da vedno nastopa en predstavnik lokalno uveljavljenih (kakovostnih) glasbenikov ter najmanj en predstavnik uveljavljenih in med najprepoznavnejšimi ter v tistem trenutku med najbolj priljubljenimi slovenskimi glasbeniki na nacionalni ravni. Občina je prav tako z uvedbo časopisa uvedla koledar prireditev, ki zajema vse mesece v letu in ne samo mesecev občinskega praznika (junij), decembrskega dogajanja in kulturnega meseca februarja. Seveda pa glavnino prireditev prirejajo društva, javni zavodi, klubi ... Občina Trbovlje jim poskuša nuditi vsa svoja promocijska orodja pri promoviranju dogodkov (baze z elektronskimi naslovi, portal in časopis Srečno Trbovlje, občinska spletna stran ...).

Na tradicionalnih prireditvah v našem mestu se lahko srečamo januarja na novoletnem planinskem pohodu na Kum, na prvomajskih srečanjih na Mrzlici, julija na družinskem planinskem srečanju na Mrzlici, na Kumski nedelji in Nohšihu ob prazniku občine, maja na kolesarskem spustu (»downhillu«) s Partizanskega vrha, avgustovskem zboru motoristov, septembra na kolesarskem vzponu na Kum, decembra na Miklavževem nočnem pohodu na Mrzlico. Obiskani so tudi počitniško kratkočasenje in sprevedi Dedka Mraza ter pustnih mask. Starejši najstniki oz. mladi se družijo in zabavajo predvsem v gostinskih lokalih in diskotekah (Mesečina). Poleti so dobro obiskani tudi letni bazen in centralna športna igrišča (»Partizan«, »Rudar«, mestni park, igrišče za občino ...). Prebivalci imajo skozi vse leto na voljo tudi izjemno kakovosten program kinopredstav (tudi premiere pred vsemi slovenskimi kinematografi), kjer v zadnjih letih zaznavajo rast števila obiskovalcev. Gledališki abonma, ki poteka v jesensko-zimskih mesecih, pa je že nekaj let razprodan.

Navedba teh prireditev je poizkus zajeti tiste prireditve, ki so najbolj številčno obiskane in najbolj »znane«, pri čemer pa nikakor ne gre prezreti tudi preostalih, ki se v organizaciji športnih in kulturnih društev odvijajo skozi vse leto. Pri tem velja omeniti tudi prireditve, ki so prepoznavne v okvirih posameznih krajevnih skupnosti, ki so predvsem zaradi svoje zemljepisne oddaljenosti od središča Trbovelj za prebivalce teh krajevnih skupnosti še posebej pomembne.

Strategija za razvoj družabnega življenja je usmerjena v drugačen pristop k financiranju, pri čemer bo imel vsak izvajalec družabno-zabavnih prireditev izdelano finančno konstrukcijo, občina pa bo vodila stimulatívno politiko v pristopu k financiranju. Poleg finančnih stimulacij izvajalcem družabnih prireditev pa bo finančni vložek iz občinskega proračuna določen na podlagi sprejetih meril. Spodbujala se bo številčnost izvajalcev tradicionalnih in alternativnih družabnih prireditev iz domačih in drugih krajev, s čimer želimo popestriti ponudbo prireditev. Nadaljevali bomo že ustaljene, klasične prireditve, a skrbeli za neprestani dvig kakovosti le-teh, poleg tega pa bomo s spodbujanjem drugačnih prireditev zadovoljili potrebe in okuse čim večjega števila prebivalcev. Zato bomo stimulatívno spodbujati različne (nove) organizatorje oz. izvajalce družabnih prireditev, da bodo z alternativnim pristopom zabavali ljudi. Obveščanje o družabnih prireditvah bo še naprej množično in učinkovito. Strategija je usmerjena tudi v usklajenost in terminsko koordiniranost. Sovpadajo lahko le prireditve, ki so namenjene različnim starostnim oz. družbenim skupinam.

Posamična druženja je treba vpeti v smiselno sklenjeno celoto skozi vse leto odvijajočih se prireditev. Prvi in najpomembnejši organizator je Zavod za kulturo Delavski dom Trbovlje, organizacijo določenih prireditev pa bo poleg Občine Trbovlje lahko prevzel tudi Zavod za šport Trbovlje.

Za mladino bo v prvi vrsti skrbel Mladinski center Trbovlje, za literarne in okrogle mize skrbi Knjižnica Toneta Seliškarja Trbovlje, naštetim pa se morata pridružiti tudi obe turistični društvi. Ob vključevanju preostalih kulturnih in športnih društev bomo lahko zagotovili dovolj številno in raznovrstno ponudbo gledaliških in filmskih predstav, koncertov, recitalov, literarnih večerov, okroglih miz in drugih vrst druženja, da bi lahko zadostili vsem potrebam in okusom. Tudi invalidom je treba zagotoviti možnost aktivnega vključevanja v našete oblike druženja, zato bi bilo treba odstraniti vse arhitektonske ovire, ki jim fizično preprečujejo udeležbo na določenih prireditvenih prostorih. Tudi aktivno informiranje prebivalcev prek vseh sredstev javnega obveščanja je ključ do uspeha.

Razvoj družbenih dejavnosti šolstva, zdravstva in socialnega varstva je za vsako lokalno skupnost zelo pomemben, saj daje ljudem občutek varnosti in omogoča normalno življenje ter razvoj posameznika. V Trbovljah je treba upoštevati dejstvo, da imajo demografski kazalniki negativen trend, kar se odraža na obsegu posameznih dejavnosti, v otroškem varstvu in izobraževanju z negativnim predznakom, na področju zdravstva in socialnega varstva pa s prirastom števila uporabnikov storitev.

Ukrepi:

- » Spodbujati izvajalce prireditev h kakovostni izvedbi.
- » Občina bo še naprej izvajala svoje tradicionalne prireditve, na katerih bo sledila trendom in razvoju v družbi v smislu kakovostne izvedbe.
- » Zagotavljati medijsko podporo večjim prireditvam v občini.

8.2.12 Ustvarjalna družba – družba znanja

Trbovlje so vedno imele izjemne tehnične strokovnjake in obrtnike mojstre, predvsem s področij, povezanih z razvojem, obratovanjem in z vzdrževanjem. To dediščino na področju znanja bo občina izkoristila in jo še nadgrajevala s spodbujanjem znanstvenoraziskovalnega, obrtniškega in inovacijsko-razvojnega dela v posameznih razvojnih inštitutih. Zavedajoč se izjemnega pomena kreativnega dela prebivalstva, bo občina stremela k zagotavljanju ustreznih razmer, ki bodo strokovnjake privabljal in zadržale v občini. Ker je glavna razvoja vezana na le nekaj vodilnih podjetij, bo občina stremela k razvoju njim komplementarnih dejavnosti, s čimer se bodo ustvarile razmere za nastanek poslovnega grozda ter s tem povezanih zunanjih učinkov. Ob navezavi na grozd in vključevanju tradicionalnih vrednot – solidarnosti, medsebojni povezanosti ter z majhnim območjem povezanimi medosebnimi stiki – bo občina izvajala ukrepe v smeri oblikovanja razmer za nastanek kreativnega okolja, temelječega na bogatem znanju, učinkovitem pretoku informacij in inovativnosti. Za grozde so značilni: sodelovanje in soodvisnost gospodarskih družb, fleksibilnost in visoki sinergijski učinki, saj se z grozdenjem podjetij iz iste dejavnosti oz. komplementarnih dejavnosti pojavljajo nove poslovne priložnosti, zlasti v obliki novih podpornih podjetij.

Za razvoj in preboj v novo ekonomijo je evropska mreža partnerskih organizacij predpogoj. Nevladna organizacija PUKNTcc v obdobju 2014–2017 načrtuje strateško iskanje evropskih partnerjev v sorodnih organizacijah v Evropi in svetu, ki se ukvarjajo z ustvarjalnostjo, s kreativnimi industrijami in z oživljanjem praznih industrijskih objektov. Tako krepimo organizacijo in Trbovlje postavljamo na mednarodni zemljevid.

Občina bo razvijala okolje, v katerem bo znanje visoko cenjeno, strokovnjaki pa deležni spodbud, ki jim bodo v podporo pri razvoju novih inovativnih rešitev. Prek MCT-ja, obrtne in gospodarske zbornice, šol bo občina zagotavljala prenos znanj, kar je mogoče zagotoviti v obliki poletnih šol, posvečenih bogatemu tehničnemu znanju. Tovrstne aktivnosti so priložnost za spoznavanje

zunanjih strokovnjakov s trboveljskim gospodarstvom in tu delujočimi podjetji, hkrati pa priložnost za podjetja, da odkrijejo morebitne nadarjene sodelavce. Z razvojem mreže poletnih šol se bo krepil tudi turistični potencial.

Ukrepi:

- » Spodbujanje grajenja evropskih partnerskih mrež na mednarodnih dogodkih, namenjenih gradnji partnerskih mrež.

9 VIRI

- » Analiza stanja poselitve za območje občine Trbovlje, LOCUS, februar 2007.
- » Fain, Luka, Regionalna razvojna politika v Zasavju, 2005. Diplomsko delo. Ekonomska fakulteta, Univerza v Ljubljani. Dostopno na http://www.cek.ef.uni-lj.si/u_diplome/fain1711.pdf.
- » Kordiš, Roni. Kaj je start up? Dostopno na <http://www.dnevnik.si/poslovni/gazele/1042496728>.
- » Lokalni energetski koncept, ADESCO, november 2011.
- » Neformalni osnutek Partnerskega sporazuma Slovenija, julij 2013. Dostopno na http://www.mgrt.gov.si/fileadmin/mgrt.gov.si/pageuploads/EKP/Nacrtovanje/Partnerski_sporazum.pdf.
- » Partnerstvo med javnim in zasebnim sektorjem na področju širokopasovnih povezav, Žiga Silič, september 2005.
- » Program varstva okolja, CHRONOS, d. o. o., februar 2009.
- » Projekt Barbara, RTH, d. o. o., IGEA, d. o. o., maj 2008.
- » Razvojne možnosti južnega dela podeželskega prostora občine Trbovlje, AKA, d. o. o., 2001.
- » Regionalni razvojni program Zasavske regije (osnutek), 2013. Regionalni center za razvoj, d. o. o. Dostopno na <http://www.rcr-zasavje.si/uploads/RRP%202014/priprava/RRP-osnutek%2030-9-2013.doc>.
- » Sistem zelenih in drugih odprtih površin ter študija ranljivosti v občini Trbovlje, LOCUS, november 2008.
- » Stanje in perspektive krajinskih parkov v Sloveniji, Tina Mikuš, 2006.
- » Stanovanjski program občine Trbovlje za leto 2013, februar 2013.
- » Steber energetske prihodnosti, TET, september 2011.
- » Strategija prostorskega razvoja Slovenije, MOPE, 2004.
- » Strategija razvoja SBT do leta 2020, junij 2013. Splošna bolnišnica Trbovlje.
- » Strateške razvojne usmeritve VDC, Varstveno-delovni center Zagorje ob Savi, april 2013.
- » Strokovne podlage za ureditev širšega območja Ojstro, RTH, d. o. o., Arhitekt 314, s. p., december 2012.
- » Strokovne zasnove varstva kulturne dediščine za območje občine Trbovlje, februar 2008.
- » Urbana prenova priložnost in odgovornost, Anja Planišček, september 2012.
- » Urbani vrt Trbovlje, p biro, april 2013.
- » Urbanistična delavnica »Trbovlje, kam?«, FA, september 2005.
- » Urbanistični načrt mesta Trbovlje, LOCUS, marec 2009.
- » Vizija razvoja primarnega zdravstvenega varstva v občini Trbovlje, Zdravstveni dom Trbovlje, maj 2013.

10 PRILOGE

10.1 Priloga 1: Število zaposlenih v javnih zavodih Občine Trbovlje

Javni zavod	31. 12. 2005				30. 6. 2012			
	Nedoločen čas	Določen čas	Javna dela	Dru-go	Nedoločen čas	Določen čas	Javna dela	Dru-go
Zasavska ljudska univerza	7,5	1			6,5	2	2	2
Mladinski center Trbovlje	1	1		1	5	2	1	
Rdeči križ Trbovlje	3				3			
Zdravstveni dom Trbovlje	109,5				117,5	1		
Društvo prijateljev Mladine	1		1		1		1	
OŠ Ivana Cankarja	33	6			27	4		
Knjižnica Toneta Seliškarja	8		2		8	2	2	
OŠ Tončka Čeč	41	9	4		38	10	4	
Zavod za šport Trbovlje	5	1	2		6	2	5	
Zasavski muzej Trbovlje	7				7			
Zasavske lekarne Trbovlje	37				39	3		
Glasbena šola Trbovlje	22			8	22			1
Gasilski zavod Trbovlje	12	1	1	6	15	1		4
Vrtec Trbovlje	56	5	5		71	24	5	
Delavski dom Trbovlje	13		1		14		2	
OŠ Trbovlje	84	7	4		83	7		